

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE
INSOLVENCE Z POHLEDU DLUŽNÍKA – FYZICKÉ
OSOBY NEPODNIKATELE

Mgr. Ing. Daniel Tabach

2012/2013

CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE

LAW FACULTY

THE DOCTORAL THESIS

**INSOLVENCY FROM THE VIEW OF DEBTOR –
NATURAL PERSON WHO IS NOT
ENTREPRENEUR**

Mgr. Ing. Daniel Tabach

2012/2013

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma Insolvence z pohledu dlužníka – fyzické osoby nepodnikatele zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, jež jsem použil k vyhotovení této rigorózní práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Tato rigorózní práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 31.5.2013

.....

Mgr. Ing. Daniel Tabach

Poděkování

Děkuji prof. JUDr. Františkovi Zoulíkovi, CSc., a následně JUDr. Petru Smolíkovi, Ph.D. coby vedoucím této rigorózní práce, za vstřícnost, podnětné připomínky a cenné rady při zpracování rigorózní práce.

V Praze, dne 31.5.2013

ABSTRAKT

Rigorózní práce se zabývá insolventností dlužníků - fyzických osob nepodnikatelů, kteří se dostanou do neschopnosti splácet své závazky. K řešení tohoto problému slouží insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., který stanovuje podmínky dlužníků a postup v insolvenčním řízení. Hlavním cílem insolvenčního řízení je uspokojení věřitelů dlužníka.

V úvodní části této práce se nachází popis teoretických pojmů insolvenčního práva. Dále se v práci zabývám dvěma způsoby řešení úpadku dlužníka, a to formou konkursu a formou oddlužení, které zohledňuje i sociální situaci dlužníka. Oddlužení slouží pouze pro fyzické osoby nepodnikatele. Oddlužení může být provedeno zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře. Konkurs lze provést jedině zpeněžením majetkové podstaty.

ABSTRACT

In my doctoral thesis I am trying focus on today's often discussed theme: insolvency of debtors – natural persons who are not entrepreneurs. This debtors are insolvent and unable to pay debts. The debtors must solve this problem under Act No. 182/2006 Coll. on Bankruptcy and its Resolution (Insolvency Act). Insolvency Act provide the condition of a person that is insolvent or bankruptcy proceedings. The main aim of insolvency law is the satisfaction creditors without socially unacceptable consequences.

In the first part of my thesis is placed the presentation of theoretic terms of insolvency law, e.g. petition for a bankruptcy order, adjudication order. Further I am trying to describe two forms of solving insolvency of natural persons – bankruptcy and the discharge from debt that takes in account the situation of the individual debtor. The discharge from debt may apply to natural persons who are not entrepreneurs. The discharge from debt may be implemented by liquidation of assets or by repayment according to a repayment schedule. Bankruptcy may be implemented only by liquidation of assets.

Obsah:

1.	Úvod	10
2.	Stručný historický exkurz do úpadkového práva	12
3.	Fáze před podáním insolvenčního návrhu	14
4.	Insolvenční řízení obecně	16
4.1.	Úpadek dlužníka	16
4.2.	Způsob řešení úpadku dlužníka	22
4.3.	Procesní subjekty a účastníci řízení	23
4.4.	Věřitelské orgány	24
4.5.	Doručování v insolvenčním řízení	24
4.6.	Specifika insolvenčního řízení	26
4.7.	Majetková podstata	27
4.8.	Postavení věřitelů a přihlášení jejich pohledávek	29
4.8.1.	Přezkoumání pohledávek věřitelů	33
4.8.2.	Přezkumné jednání	33
4.9.	Úpadkové delikty dlužníka	37
4.9.1.	Trestněprávní odpovědnost	37
4.9.2.	Neplatnost a neúčinnost právních úkonů	38
5.	Insolvenční návrh a zahájení insolvenčního řízení	40
5.1.	Zahájení insolvenčního řízení	40
5.2.	Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení	44
5.3.	Insolvenční návrh	47
5.4.	Záloha na náklady insolvenčního řízení	52
5.5.	Projednání a rozhodnutí o insolvenčním návrhu dlužníka	54
5.5.1.	Odmítnutí insolvenčního návrhu dlužníka	56
5.5.2.	Zastavení řízení pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit nebo který se nepodařilo odstranit, nebo pro zpětvzetí insolvenčního návrhu	58
5.5.3.	Zamítnutí insolvenčního návrhu	59
5.5.4.	Rozhodnutí o úpadku	60

5.5.5.	Rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku	63
6.	Stanovení způsobu řešení úpadku dlužníka	66
6.1.	Konkurs	68
6.2.	Účinky prohlášení konkursu	70
6.3.	Účinky prohlášení konkursu na společné jmění manželů	80
6.4.	Procesní úkony navazující na prohlášení konkursu	84
6.5.	Konečná zpráva a rozvrh	88
6.6.	Zrušení konkursu	89
6.7.	Nepatrný konkurs	92
7.	Návrh na povolení oddlužení	94
7.1.	Náležitosti návrhu na povolení oddlužení	96
7.2.	Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení	100
7.2.1.	Rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení	100
7.2.2.	Rozhodnutí o zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení	102
7.2.3.	Rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení	103
7.2.4.	Postup v insolvenčním řízení po odmítnutí, zamítnutí nebo zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení	109
7.3.	Schůze věřitelů	109
7.4.	Rozhodnutí o schválení a neschválení oddlužení	111
7.4.1.	Oddlužení zpeněžení majetkové podstaty	113
7.4.2.	Oddlužení plněním splátkového kalendáře	116
7.4.2.1.	Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení	121
7.4.3.	Průběh oddlužení v případě kombinací zpeněžením majetkové podstaty a plněním splátkového kalendáře	124
7.5.	Uspokojení zajištěných věřitelů	125
7.6.	Účinky schválení oddlužení	129
8.	Rozhodnutí o splnění oddlužení a zrušení schváleného oddlužení	133
8.1.	Zrušení schváleného oddlužení	133
8.2.	Rozhodnutí o splnění oddlužení	136
9.	Osvobození dlužníka od placení pohledávek	138
10.	Oddlužení v případě manželů	143
11.	Závěr	149

12.	Resumé	151
13.	Seznam použité literatury	153
14.	Klíčová slova	166

1. Úvod

V podmínkách tržního hospodářství je bráno jako samozřejmé, že v rámci volného podnikání obchodníci, výrobci a jiné podnikatelské subjekty nabízí spotřebitelům obrovskou škálu výrobků a služeb. K oslovení potencionálních spotřebitelů používají podnikatelé zejména účinnou marketingovou kampaň, prostřednictvím které se tak z potencionálních spotřebitelů stanou skuteční klienti a zákazníci. Tato neomezená škála nabízených služeb a výrobků má však i svou druhou stránku, a to cenu. Nejen subjektivní nutkání spotřebitelů vlastnit vše, co je moderní a luxusní, může vést k finanční nerozvážnosti, ale i jiné skutečnosti jako třeba absence finanční gramotnosti, vliv unáhlenosti a účelově vytvořeného tlaku ze strany prodejců, jsou faktory schopné fyzické osoby dostat do nepříznivé sociální a finanční situace. Stav, ve kterém fyzické osoby splácí dluh dalším poskytnutým úvěrem, lidově řečeno „vytloukají klín klínem“, se stane nadále neúnosným a beznadějným. S růstem zadlužení dané osoby dochází ke snižování možnosti dalších půjček, což je začátek neschopnosti fyzické osoby splácet doposud přijaté půjčky a úvěry. Fyzické osoby stojí před otázkou, jak svoji zadluženost a nepříznivou finanční situaci řešit a vyřešit. Některé fyzické osoby si včas uvědomí svou nepříznivou finanční situaci, a počnou relativně včas podnikat potřebné kroky, jiné však nepříznivou situaci mají snahu řešit, až když prostor k možné sanační záchráně již neexistuje. Ke komplexnímu řešení úpadku nebo hrozícího úpadku fyzických osob slouží zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“ nebo „IZ“).

Primárním cílem této rigorózní práce je zanalyzovat a popsat způsoby řešení nepříznivé finanční situace dlužníka – fyzické osoby nepodnikatele - naplňující znaky úpadku nebo hrozícího úpadku v rámci insolvenčního zákona, tj. v mezích oddlužení osoby sanace dlužníkových dluhů, nebo v mezích konkursu. Jinak řečeno, pokusím se provést dlužníka celým insolvenčním řízením, tj. co ho čeká, co musí či co by měl učinit, zdůrazním nejasnosti některých ustanovení insolvenčního zákona nebo dám určité doporučení ve prospěch dlužníka. Tím, že tato práce se zaměřuje toliko na dlužníky - fyzické osoby nepodnikatele, zůstává tak stranou způsob řešení úpadku formou reorganizace. Bude-li v této práci pojednáváno o dlužníkovi, rozumí se tím pouze fyzická osoba nepodnikatel, není-li uvedeno jinak.

Insolvenční zákon se týká řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka s cílem uspořádat majetkové vztahy mezi dlužníkem a zejména jeho věřiteli a to s důrazem na co nejvyšší uspokojení dlužníkových věřitelů. Děje se tak buď sanační formou oddlužení a to jednak způsobem zpeněžením majetkové podstaty, a jednak způsobem plněním splátkového kalendáře, nebo elementárním způsobem insolvenčního zákona, konkursem.

Než přistoupím k vlastní problematice řešení úpadku dlužníka, ve stručnosti nastíním historický exkurz řešení úpadku na našem území. Poté v rámci dalších osmi kapitol se budu zabývat obsahem obecných právních pojmů platných v insolvenčním právu, jako jsou např. úpadek, hrozící úpadek, nebo insolvenční návrh, přes projednání a rozhodnutí o insolvenčním návrhu, až po projednání a rozhodnutí o konkrétním způsobu řešení úpadku dlužníka včetně popisu a rozboru jednotlivých etap provádění toho kterého způsobu řešení úpadku. V případě oddlužení dlužníka se zaměřím i na osvobození od placení pohledávek. Budu se v této práci tedy zabývat rozбором „celého života“ insolvenčního řízení, tj. od jeho samotného zahájení až po jeho ukončení z pohledu dlužníka. Dále v jedenácté kapitole této práce ve stručnosti poukážu na úpadkové delikty dlužníků.

V této práci se pokusím taktéž poukázat na možné problémy, výkladové potíže či nejasnosti, které insolvenční zákon, resp. jeho jednotlivé ustanovení přináší, popř. se pokusím navrhnout ve prospěch dlužníků jiné možné varianty řešení problémů. Je nutné zdůraznit, že na insolvenční právo má jednoznačně nezanedbatelný vliv soudní judikatura, neboť ta jej podstatnou mírou dotváří. Proto jsem si dal za úkol v této práci rovněž v co nejvyšší míře poukázat na relevantní judikaturu vyšších soudů i Nejvyššího soudu, popř. Ústavního soudu.

Rigorózní práce vychází ze znění zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, účinného ke dni 31.1.2013 včetně.

2. Stručný historický exkurz do úpadkového práva

První útržky o konkursním řízení nacházíme z období starého Říma, dle kterých mohlo být konkursní řízení zahájeno i na podnět jednoho věřitele a toto konkursní řízení mohlo proběhnout i po smrti dlužníka¹.

V českých zemích poprvé nalézáme konkursní řízení v první polovině 17. století, kdy *K vlastnímu osamostatnění konkursního řízení a k jeho úplnému vydělení z dosud jednotného soudního řízení došlo ovšem až v roce 1637 dvěma legislativními akty, císařským reskriptem z 29. srpna 1637 a na něho navazujícím místodržitelským patentem z 23. listopadu 1637, jímž restrikt byl realizován*². Smyslem těchto listin bylo zavedení veřejného vyzvání v případě předlužené pozůstalosti k tomu, aby se přihlásili věřitelé dlužníka a uplatnili své nároky u soudu. Dále následoval Obecný konkursní řád josefínský z roku 1781, který účelově rozfázoval konkursní řízení do několika na sebe navazujících etap. Nevýhodou tohoto konkursního řízení byla časová náročnost a nákladnost. Tato nevýhoda byla významným důvodem k přijetí nového konkursního řádu č. 1/1869 ze dne 25.12.1868, jenž byl následně precizován císařským nařízením č. 337/1914 ř.z. ohledně odpůrčího práva a zakotvením samostatného vyrovnávacího řádu.

Recepčním zákonem z roku 1918 byl převzat jednak rakouský konkursní řád z roku 1914, a dále i uherský konkursní řád platný na území Slovenska a Podkarpatské Rusi. Tento dualismus byl odstraněn velice pokrokovým zákonem č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnávací a odpůrčí. Nástupem socialismu byl tento pokrokový konkursní zákon z roku 1931 zrušen zákonem č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád, jenž zavedl do právní úpravy tzv. exekuční likvidaci mající za cíl zcizit veškerý postižitelný majetek dlužníka. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád zrušil občanský soudní řád z roku 1950 jako celek, tj. i tzv. exekuční likvidaci a zavedl tzv. likvidaci majetku (§ 352 - 354 o. s. ř.).

Po sametové revoluci v roce 1989 vstoupil v účinnost zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, kterým se procesně řešil úpadek dlužníka, a umožnil jeho řešení buď formou konkursu, nebo vyrovnáním. Tento zákon č. 328/1991 Sb., byl po 15 letech

¹ SCHELLEOVÁ, I. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava : Nakladatelství KEY Publishing, 2007. s. 25.

² SCHELLEOVÁ, I. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava : Nakladatelství KEY Publishing, 2007. s. 28.

zrušen a nahrazen zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

3. Fáze před podáním insolvenčního návrhu

Otázka zadluženosti fyzických osob v ČR nabývá na rozměrech a počet zadlužených osob neustále roste. Tato problematika se proto stala v dnešní době velice aktuální a závažnou. Ze statistik³ vyplývá, že počet insolvenčních návrhů dlužníků podaných k insolvenčním soudům roste. Tento problém se netýká již jen sociálně nejslabší vrstvy obyvatelstva, nýbrž pomoc vyhledávají i osoby s vyšším sociálním statutem⁴. Zadluženost obyvatelstva, která za posledních 12 let vzrostla o více než osminásobek, je umocňována špatnou platební morálkou dlužníků, kdy dokonce 90% dlužníků při první upomínce se jen vymlouvá⁵.

Rozhodl-li se dlužník, ať jsou jeho důvody jakékoliv, řešit svoji nepříznivou finanční situaci prostřednictvím insolvenčního zákona, měl by si před podáním insolvenčního návrhu zodpovědět několik otázek a uvědomit si určitá fakta spojená s insolvenčním řízením.

Zejména je třeba si uvědomit smysl insolvenčního zákona, kterým je řešení úpadku či hrozícího úpadku dlužníka některým ze zákonem stanovených způsobů, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k věřitelům a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení věřitelů. Aby mohl být uvedený smysl zákona naplněn, je zcela zřejmé, že dlužník musí mít nějaký majetek, aby došlo alespoň k částečnému uspokojení jeho věřitelů. V případě řešení úpadku dlužníka formou oddlužení, oproti jiným způsobům řešení úpadku, nejde o maximalizaci uspokojení věřitelů, nýbrž zde se do popředí dostává znovuoživení ekonomické životaschopnosti dlužníka po skončení insolvenčního řízení, jinak řečeno, účel oddlužení je spíše sociální než ekonomický⁶. Nicméně i přesto by neměl dlužník zapomínat na to, že v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře, bude po dobu 5 let „živořit a jen přežívat“, tedy bude se jednat pro dlužníka a jeho rodinu o velmi těžké období.

Dále by měl mít dlužník na vědomí platné zásady zakotvené v ustanovení § 5 insolvenčního zákona, neboť jejich dodržováním lze docílit mimo jiné požadovaného

³ Srovnej *Ministerstvo spravedlnosti ČR : insolvenční zákon* [online]. Dostupné na <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>

⁴ Hůle, D. Kolik lidí je ještě schopno se oddlužit? *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 22.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/kolik-lidi-je-jeste-schopno-se-oddluzit>.

⁵ Viz. Vachel, V. Až 90 procent dlužníků se při první upomínce vymlouvá. *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 22.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/az-90-procent-dluzniku-se-pri-prvni-upomince-vymlouva>.

⁶ Bohumil Havel: Oddlužení - zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*, 2007, č. 2, str. 50.

způsobu řešení úpadku oddlužením a tím se přiblížit k dosažení podstatného osvobození od placení pohledávek.

Dlužník by měl rovněž včas zanalyzovat svoji finanční situaci tak, aby byl schopen, v případě podání insolvenčního návrhu, uhradit insolvenčním soudem uloženou zálohu na náklady insolvenčního řízení. Přihlédnout by měl dlužník rovněž ke svému majetkovému stavu a zhodnotit, zda bude schopen uspokojit věřitele alespoň v minimálním zákonném rozsahu, popř. zajistit jiný zdroj příjmů k jeho dosažení.

4. Insolvenční řízení obecně

4.1. Úpadek dlužníka

Zákonodárce vtělil definici úpadku dlužníka do ustanovení § 3 insolvenčního zákona. Insolvenční zákon diferencuje dvě formy úpadků, a to platební neschopnost⁷ a předlužení⁸. Úpadek formou předlužení je vyloučen u dlužníků fyzických osob – nepodnikatelů, tedy u těchto dlužníků je přípustný úpadek toliko formou platební neschopnosti. Tato práce se týká toliko dlužníků fyzických osob – nepodnikatelů, a poněvadž úpadek ve formě předlužení je určen pouze pro právnické osoby nebo fyzické osoby – podnikatele, nebudu se mu nadále v této práci věnovat.

V případě, že není úpadek, příp. hrozící úpadek dlužníka v insolvenčním řízení osvědčen, nelze pokračovat v insolvenčním řízení a zahájené insolvenční řízení je třeba zastavit, resp. insolvenční soud insolvenční návrh zamítne⁹. Účelem insolvenčního zákona, potažmo insolvenčního řízení je řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka některým ze zákonem stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k věřitelům dotčeným dlužníkovým úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů¹⁰, avšak s určitou zákonnou korekcí v případě řešení úpadku oddlužením, u kterého lze sledovat spíše účel sociální. Jak je již shora uvedeno, insolvenční řízení přichází v úvahu jedině za předpokladu, že existuje majetek dlužníka, ze kterého by mohly být aspoň částečně uspokojeny pohledávky

⁷ § 3 odst. 1 insolvenční zákon:

(1) Dlužník je v úpadku, jestliže má

a) více věřitelů a

b) peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a

c) tyto závazky není schopen plnit

(dále jen „platební neschopnost“).

(2) Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže

a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo

b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo

není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

c) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.

⁸ § 3 odst. 3 insolvenčního zákona:

(3) Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.

⁹ § 143 insolvenčního zákona.

¹⁰ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. str. 2.

věřitelů. Za situace, že v insolvenčním řízení bude osvědčena skutečnost, že dlužník nemá majetek postižitelný pro účely insolvenčního řízení, není možno v insolvenčním řízení dále pokračovat z důvodu zbytečného (neuúčelného) navyšování přinejmenším nákladů insolvenčního řízení. Úmrtí dlužníka v průběhu insolvenčního řízení do momentu vydání rozhodnutí o úpadku, má za následek nemožnost pokračovat v insolvenčním řízení¹¹.

Dlužník je v úpadku ve formě platební neschopnosti, jestliže má více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit¹². Tyto vyjmenované zákonné znaky úpadku musí být splněny kumulativně¹³, jinak dlužník není v úpadku.

Insolvenční zákon stanovuje jako první znak úpadku - pluralitu (mnohost) věřitelů, přičemž je zcela bez významu výše pohledávek těchto věřitelů vůči dlužníkovi, jakož i to, že tyto pohledávky nejsou vykonatelné (tj. např. pravomocně přiznané rozhodnutím soudu, rozhodcem či rozhodčím soudem). Znak plurality věřitelů je naplněn tehdy, má-li dlužník nejméně dva věřitele¹⁴. Přihlédnout k pluralitě věřitelů, má-li každý z nich jen část původně jediné pohledávky (došlo-li např. k rozdělení pohledávky postoupením), insolvenční zákon bez dalšího zakazuje ve smyslu ustanovení § 143 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona, tj. *byla-li převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele nebo její část proti dlužníku v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení*. Cílem této zákonné limitace je omezení v podávání šikanózních insolvenčních návrhů vůči dlužníkům věřiteli, kteří s úmyslem drobení jedné pohledávky se snaží překonat zákonnou podmínku mnohosti věřitelů. Není-li tato podmínka mnohosti věřitelů splněna, může se věřitel domáhat svého práva pouze výkonem rozhodnutí, resp. exekucí¹⁵. Mnohost věřitelů není naplněna ani v případě, že existují pouze dva věřitelé,

¹¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.6.2010, sp. zn. MSPH 95 INS 9162/2009, 2 VSPH 274/2010-A.

¹² § 3 odst. 1 insolvenčního zákona.

¹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.11.2008, sp. zn. KSHK 40 INS 2900/2008, 1 VSPH 165/2008-A.

¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.1.2012, sp. zn. MSPH 91 INS 4684/2011, 29 NSČR 52/2011-A-64.

¹⁵ KOZÁK, Jan; BUDÍN, Petr; PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vydání. Brno : Rašínova vysoká škola, 2008. str. 54.

kterí jsou organizačními složkami státu, jak dovodila judikatura soudů, neboť za tohoto stavu existuje pouze jeden věřitel a to Česká republika¹⁶.

Druhým znakem úpadku dlužníka jsou peněžité závazky s dobou déle než 30 dní po lhůtě splatnosti. Má se za to, že inspirací k určení lhůty třiceti dnů po lhůtě splatnosti bylo ustanovení § 369a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), ve kterém je lhůta třiceti dnů vázána na vznik práva na zaplacení úroků z prodlení¹⁷. Relativně krátká 30 denní lhůta má vést ke zlepšení platební morálky dotčených osob. Insolvenční zákon pojednává o závazcích peněžitých, ve kterých tím pádem *vystupují peníze jako předmět plnění v podobě zákonných platidel, určených druhem měny a počtem peněžních jednotek*¹⁸. Je třeba zdůraznit, že v insolvenčním řízení se neuspokojují pohledávky - peněžní závazky dlužníka, které *vznikly až po rozhodnutí o úpadku respektive po uplynutí propadlé lhůty vymezené rozhodnutím o úpadku k přihlášení pohledávek a které zároveň nejsou zahrnuty v taxativním výčtu pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň, obsažené v § 168 a § 169 insolvenčního zákona*¹⁹. Určitý prostor obrany dlužníka lze dohledat za situace, kdy není doba plnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí. Nejčastěji se jedná o náhradu škody. Pak je dlužník povinen plnit prvního dne poté, kdy byl o to věřitelem požádán dle ustanovení § 563 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“). Tím, že není zákonem stanovena forma výzvy věřitele, může věřitel výzvu učinit i ústně. V případě ústně učiněné výzvy věřitelem bez přítomnosti svědků, je možno očekávat, že dlužník bude tuto skutečnost v insolvenčním řízení rozporovat v rámci své procesní obrany, čímž se věřitel dostane do důkazní nouze, a vznik splatnosti své pohledávky před insolvenčním soudem neprokáže. Důsledkem neprokázání splatnosti pohledávky bude zamítnutí insolvenčního návrhu tohoto věřitele.

S druhým znakem nepochybně úzce souvisí třetí a poslední znak úpadku, kterým je neschopnost dlužníka tyto své peněžité závazky plnit. Platební neschopnost dlužníka

¹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7.10.2008, sp. zn. MSPH 59 INS 2768/2008, 2 VSPH 141/2008-A-18.

¹⁷ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. str. 10.

¹⁸ *Plnění peněžité, nepeněžité* [on-line]. [cit. 22.1.2013]. Dostupné na http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&refresh=yes&levelid=OC_277.HTM

¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2011, sp. zn. 29 NSČR 16/2011.

splnit své peněžité závazky musí být jedině povahy objektivní, nikoliv subjektivní spočívající v neochotě dlužníka dostát svým peněžitým závazkům. Jinak řečeno, platební neschopností dlužníka se rozumí stav, kdy dlužník peněžité závazky uznává, má v úmyslu je uhradit, avšak z důvodu nedostatku peněžních prostředků je uhradit nemůže.

K překlenutí relativně neurčitého pojmu - neschopnosti splnit peněžité závazky - slouží ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, obsahující taxativně určené podmínky, jejichž nesplněním se dlužník dostává do úpadku, přičemž k neschopnosti dlužníka splnit své peněžité závazky postačí splnění alespoň jedné z následujících podmínek, které insolvenční zákon uvádí jako vyvratitelné právní domněnky s možností jejich vyvrácení prokázáním opaku. Prokázat opak však tíží pouze a jenom dlužníka. Dlužník je v platební neschopnosti, jestliže:

- dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků – rozhodující je individuální posouzení každého konkrétního případu z pohledu stanovení rozsahu peněžitých závazků, tedy zda se jedná o podstatnou část či nikoliv. Insolvenční zákon nestanoví explicitně nic o tom, co se myslí podstatnou částí. Mělo by se zpravidla jednat o exces z obvyklého hospodaření dlužníka. Za takovýto exces by se měla považovat obvykle situace, kdy dlužník zastavil platbu u více jak poloviny svých splatných peněžitých závazků²⁰. Zde se proto naskýtá dlužníku jako procesní obrana argumentace týkající se zejména nenaplnění pojmu „podstatná část peněžitých závazků“.
- dlužník neplní závazky po dobu delší jak 3 měsíce po lhůtě splatnosti - tato vyvratitelná právní domněnka, je ze strany věřitelů nejschůdněji prokazatelná u insolvenčního soudu. Jako procesní obranu však může dlužník použít tvrzení o tom, že splatnost peněžní pohledávky nenastala či nastala později, čímž vyvrátí tuto domněnku. Z tohoto důvodu je vhodné, aby dlužníci, vstoupí-li do mimosoudního jednání s věřitelem před zahájením, popř. v průběhu insolvenčního řízení, se pokusili spíše sjednávat nový termín splatnosti dlužné peněžní pohledávky ve smyslu ustanovení § 516 občanského zákoníku, nežli si

²⁰ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. str. 12.

ujednávat náhradní (dodatečný) termín splnění dluhu, jenž nemá žádný vliv na již nastalou splatnost pohledávky.

- není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných pohledávek vůči dlužníkovi výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Insolvenční zákon neřeší otázku, zda to musí být sám insolvenční navrhovatel, který jako osoba oprávněná v exekučním řízení nedosáhla uspokojení své pohledávky nebo zda se může jednat o osobu odlišnou (tj. osoba oprávněná v exekučním řízení je odlišná od insolvenčního návrhatele). Já se však kloním k názoru, že je třeba toto zákonné ustanovení vykládat extenzivním způsobem, že se může jednat o osobu odlišnou, neboť při takovémto výkladu dospíváme k rychlejšímu a hospodárnějšímu dosažení práva, což zase na druhou stranu pro dlužníka znamená úsporu v částce odpovídající výši nákladů exekuce vzniklých v každém zahájeném exekučním řízení, kterou by musel dlužník taktéž poměrně upokojovat, nebo
- dlužník nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v ustanovení § 104 odst. 1 insolvenčního zákona, kterou mu uložil insolvenční soud. Zpravidla se jedná o případy, ve kterých se snaží dlužník zastřít svůj úpadek a tím se vyhnout insolvenčnímu řízení²¹. Bude-li dlužník otálet s předložením těchto požadovaných seznamů insolvenčnímu soudu, mohlo by to být v insolvenčním řízení zhodnoceno jako naplnění této podmínky pro určení úpadku dlužníka. Tedy dlužník by svou nečinností mohl způsobit ve svůj neprospěch, za splnění dalších esenciálních podmínek vydání rozhodnutí o úpadku s reálnou hrozbou řešení jeho úpadku formou konkursu.

Podal-li věřitel k insolvenčnímu soudu vůči dlužníku insolvenční návrh, a dlužník nehodlá svoji finanční situaci řešit prostřednictvím insolvence, může dlužník *vyvrátit domněnku své platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, jakmile v insolvenčním řízení osvědčí nebo prokáže schopnost uhradit všechny splatné závazky těch věřitelů, jež má insolvenční soud pro účely rozhodnutí o věřitelském*

²¹ Dle ust. § 128 odst. 3 insolvenčního zákona může insolvenční soud uložit dlužníkovi povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 insolvenčního zákona, přestože není dlužník insolvenčním navrhovatelem a má-li insolvenční navrhovatel vůči dlužníkovi vykonatelnou pohledávku, uloží insolvenční soud tuto povinnost vždy.

*insolvenčním návrhu za osvědčené*²². Tímto způsobem dlužník prokáže neexistenci svého úpadku a tím nedůvodnost věřitelského insolvenčního návrhu. V insolvenčním řízení platí teze, že věřitel, jenž svou pohledávku vůči dlužníku může vzhledem k majetkovým poměrům dlužníka bez obtíží vydobýt výkonem rozhodnutí (exekucí), nemůže uspět s insolvenčním návrhem²³. Tuto námitku dlužník může rovněž použít jako obranu proti věřitelskému insolvenčnímu návrhu. Nevyvrátil-li dlužník věřitelem uplatněnou právní domněnku uvedenou v ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, je tím osvědčena neschopnost dlužníka plnit své závazky, nikoliv však existence mnohosti věřitelů a existence závazku po lhůtě splatnosti delší než 30 dnů²⁴, které musí věřitel taktéž tvrdit a v insolvenčním řízení prokázat.

Setkal jsem se ve své praxi s případy, kdy mí klienti (v insolvenčním řízení na straně dlužníků) argumentovali tím, že mají pohledávky za svým dlužníkem, které je třeba zahrnout pro účely insolvenčního řízení do jejich aktiv, což bylo učiněno. Avšak tento dlužník mých klientů (dlužníků) byl však nemajetný, bez příjmu a odpykával si trest odnětí svobody, tzn., že tyto jejich pohledávky byly v podstatě nedobytné. K použitelnosti pohledávek dlužníka pro účely insolvenčního řízení se již vyjádřil i Nejvyšší soud, jenž vyslovil právní názor, že *není-li dlužník schopen využít pohledávky, které má za svými dlužníky, k úhradě svých závazků, nepřihlíží se při úvaze o tom, zda dlužník je ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona v úpadku ve formě platební neschopnosti, ani k výši těchto pohledávek*²⁵. Tento formulovaný právní názor Nejvyššího soudu je nutno chápat obecněji, tedy je zapotřebí jej aplikovat i na jiný majetek dlužníka, jenž by měl nebo mohl být použit k uspokojení pohledávek věřitelů, jak dovodil v dalším svém rozhodnutí Nejvyšší soud²⁶. Nicméně za situace, kdy by dlužník dlužník byl současně věřitelem dlužníka a svou pohledávku proti dlužníkovi by do insolvenčního řízení přihlásil, mohl by dlužník na základě své pohledávky za ním tohoto svého věřitele (zároveň dlužníka) z insolvenčního řízení vyeliminovat a tím odstranit naplnění podstatného znaku úpadku, tj. mnohosti věřitelů nebo pohledávku tohoto věřitele ve výši vzájemné pohledávky omezit.

²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 38/2010.

²³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 38/2010.

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 NSČR 17/2009.

²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2010, sp. zn. 29 NSČR 10/2009.

²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2011, sp. zn. 29 NSCR 36/2009.

Institutem insolvenčního práva je rovněž hrozící úpadek²⁷, jehož hlavním smyslem je předcházet negativním následkům vznikuvším z pozdního zjištění úpadku. V usnesení Nejvyššího soudu ze dne ze dne 27.1.2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008-A-15 se praví, že *u insolvenčního návrhu podaného dlužníkem, který není podnikatelem, proto, že mu úpadek teprve hrozí, se rozhodujícími skutečnostmi, které osvědčují hrozící úpadek dlužníka, rozumí vylíčení konkrétních okolností, z nichž insolvenční soud (shledá-li je pravdivými) bude moci uzavřít (se zřetelem ke všem okolnostem případu), že lze důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků v budoucnu. Jinak řečeno, že v budoucnu nastane dlužníková platební neschopnost ve smyslu § 3 odst. 1 insolvenčního zákona, přičemž k podmínce, aby dlužník i v tomto případě měl nejméně dva věřitele s pohledávkami, jež se v budoucnu stanou splatnými, se v takovém případě pojí i požadavek, aby se neschopnost v budoucnu plnit pohledávky věřitelů, týkala „podstatné části“ dlužníkových peněžitých závazků. Zjistí-li se tyto citované rozhodné skutečnosti v insolvenčním řízení, je nucen insolvenční soud konstatovat na straně dlužníka hrozící úpadek. Přestože insolvenční zákon nestanoví, kdo z dlužníků je aktivně legitimován k podání insolvenčního návrhu v případě hrozícího úpadku, lze s ohledem na jeho použití a cíle dospět k závěru, že je určeno spíše velkým právnickým osobám, které ve spojení s např. moratoriem či řešením úpadku reorganizací dosáhnou toho, že tímto včasným zákrokem zachovají svoji výrobu a zaměstnanost²⁸. Podat insolvenční návrh v případě hrozícího úpadku je oprávněn pouze dlužník.*

4.2. Způsob řešení úpadku dlužníka

Insolvenční zákon umožňuje pouze tyto způsoby řešení úpadku dlužníka v insolvenčním řízení:

- konkurs
- reorganizace,
- oddlužení a

²⁷ § 3 odst. 4 insolvenčního zákona.

²⁸ KOZÁK, Jan; BUDÍN, Petr; PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vydání. Brno : Rašínova vysoká škola, 2008. str. 56.

- zvláštní způsoby řešení úpadku, které tento zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.

Účinností insolvenčního zákona vešly do insolvenčního práva nové instituty řešení úpadku dlužníka a to reorganizace a oddlužení, které mají povahu alternativních a sanačních způsobů řešení úpadku. Obecným, nebo-li základním způsobem řešení úpadku zůstává i nadále forma konkursu. Zvláštním případem řešení úpadku dlužníka je např. nepatrný konkurs obsažený v ustanovení §§ 314 a 315 insolvenčního zákona.

4.3. Procesní subjekty a účastníci řízení

Dlužník je vždy procesním subjektem i účastníkem insolvenčního řízení bez ohledu na to, zda insolvenční návrh podal dlužník nebo věřitel. Účastníci insolvenčního řízení jsou mj. i věřitelé, kteří uplatňují své právo vůči dlužníkovi, resp. kteří se domáhají uspokojení své pohledávky prostřednictvím podání přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení.

Dlužník může v insolvenčním řízení vystupovat samostatně nebo se může nechat zastoupit. Dlužník může být zastoupen na základě zákona, plné moci nebo rozhodnutím insolvenčního soudu. Obdobně se použijí v insolvenčním řízení ustanovení o zastoupení dlužníka podle části první hlavy třetí zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“).

Pokud jde o insolvenčního správce, insolvenční zákon dává dlužníku právo podat odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o ustanovení insolvenčního správce, jestliže insolvenční správce nesplňuje podmínky pro ustanovení nebo že je podjatý, a za předpokladu, že rozhodné skutečnosti vznikly nebo nastaly nejpozději do vydání uvedeného rozhodnutí. Podjatost může spočívat i v poměru insolvenčního správce k zástupci účastníka²⁹.

²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20.1.2009, sp. zn. KSOS 39 INS 1364/2008, 1 VSOL 175/2008-B.

4.4. Věřitelské orgány

Věřitelskými orgány podle insolvenčního zákona jsou schůze věřitelů a zástupce věřitelů nebo věřitelský výbor. Vrcholným věřitelským orgánem je schůze věřitelů. Schůze věřitelů je povinna ustanovit věřitelský výbor v počtu 3 až 7 členů v případě, je-li přihlášeno více než 50 věřitelů. To nemusí platit za situace, je-li úpadek dlužníka řešen formou nepatrného konkursu. Není-li schůze věřitelů povinna ustanovit věřitelský výbor, neboť je přihlášeno méně než 50 věřitelů, může schůze věřitelů místo něho zvolit zástupce věřitelů. Výčet základních kompetencí schůze věřitelů je upraven v ustanovení § 46 odst. 2 insolvenčního zákona. Schůzi věřitelů svolává a řídí insolvenční soud. Právo zúčastnit se schůze věřitelů mají přihlášení věřitelé, dlužník, insolvenční správce a státní zástupce, popř. odborová organizace. Dlužník je však povinen se zúčastnit schůze věřitelů při schvalování způsobu jeho oddlužení, při kterém je povinen zodpovědět dotazy přítomných věřitelů³⁰. Nestanoví-li insolvenční zákon jinak, vyžaduje se k platnosti usnesení schůze věřitelů prostá většina přítomných nebo řádně zastoupených věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek, přičemž na každou 1 Kč pohledávky připadne jeden hlas. Hlasovací právo na schůzi věřitelů náleží věřitelům, za předpokladu, že jejich pohledávky nebyly popřeny insolvenčním správcem nebo dlužníkem, nebo nejsou vázané na odkládací podmínku anebo nebyly doposud v insolvenčním řízení zjištěny či nejsou sporné. Insolvenční zákon zakazuje věřitelům hlasovat ve vlastní věci nebo ve věci osoby blízké anebo osoby, která tvoří s věřitelem koncern.

4.5. Doručování v insolvenčním řízení

Obecným způsobem doručení v insolvenčním řízení je tzv. „doručení vyhláškou“, tzn., že soudní rozhodnutí, předvolání, vyrozumění nebo jiné písemnosti insolvenčního soudu nebo účastníků se doručují pouze vyvěšením na úřední desce insolvenčního soudu a jejím současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku. Stačí-li zveřejnění písemnosti pouze na úřední desce insolvenčního soudu, musí být tato výjimka v insolvenčním zákoně explicitně stanovena. Při doručení vyhláškou se považuje písemnost doručenu dnem nebo okamžikem, čímž se rozumí den, hodina a minuta

³⁰ § 399 odst. 2 insolvenčního zákona.

zveřejnění, jejího zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Nastane-li časový rozpor mezi okamžikem vyvěšení písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu a okamžikem zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku, je rozhodným okamžikem okamžik, popřípadě den doručení, kdy byla písemnost zveřejněna v insolvenčním rejstříku. Otázkou vadného fungování insolvenčního rejstříku se již zabýval i Nejvyšší soud, který zkonstatoval, že *podá-li uživatel insolvenčního rejstříku jako informačního systému veřejné správy spolehlivý důkaz o tom, že tento systém v určitém čase nefungoval řádně, je na soudu, aby podal důkaz o tom, že v dřívější (pro zachování práv uživatele systému rozhodné) době insolvenční rejstřík takovou chybou zatížen nebyl*³¹.

Insolvenční zákon zakotvuje i jiné formy doručení, a to zveřejnění údajů či písemnosti prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků nebo sítě či služby elektronických komunikací, je-li to však účelné vzhledem k počtu účastníků a povaze věci.

Od obecného způsobu doručení je v určitých případech nebo pro určité osoby (zejména dlužníka) přípustná výjimka v podobě zvláštního způsobu doručení. Zvláštní způsob doručení se tedy použije jen tehdy, stanovuje-li to insolvenční zákon. Zvláštním způsobem doručení se míní, aby byla předmětná písemnost doručena zvlášť nebo do vlastních rukou adresáta. Nestanoví-li však insolvenční zákon jinak, měly by být písemnosti v insolvenčním řízení doručovány dlužníku zvlášť. Za mimořádných okolností přichází v potaz i to, aby insolvenční soud, resp. předseda senátu rozhodl, aby vedle doručení vyhláškou byla dlužníku doručována určitá písemnost zvlášť.

Dokladem o doručení písemnosti při zvláštním způsobu doručení je zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku. Je-li však s doručením písemnosti spojen počátek běhu lhůty k podání opravného prostředku nebo k jinému procesnímu úkonu, začíná tato lhůta běžet až ode dne, kdy byla tato písemnost doručena dlužníkovi zvláštním způsobem, o čemž musí být dlužník v této písemnosti poučen. Dlužník by však neměl zapomínat na jiný počátek běhu dané lhůty v případě svého zastoupení v insolvenčním řízení, poněvadž *běh lhůty k opravnému prostředku podávanému proti rozhodnutí insolvenčního soudu se při zvláštním způsobu doručení podle § 75 IZ odvíjí výlučně od jeho doručení zástupci účastníka a jeho právní moc závisí i v tomto případě od jeho*

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2011, sp. zn. 29 NSCR 35/2010.

doručení zástupci účastníka, a nikoliv na jeho doručení přímo účastníkovi, jemuž se musí také doručit³².

Jestliže se však dlužníku písemnost doručovanou zvláštním způsobem nepodařilo doručit na adresu uvedenou v jeho podání, nebo na adresu jeho bydliště anebo na jeho adresu v ČR, na kterou mají být zasílány písemnosti, doručí insolvenční soud dlužníku danou písemnost znovu, ale již vyhláškou. Za tohoto stavu již neplatí ustanovení § 74 odst. 2 insolvenčního zákona, ve kterém se praví, že lhůta k podání opravného prostředku nebo k jinému procesnímu úkonu začíná běžet až doručením písemnosti dlužníku zvláštním způsobem. Jinak řečeno, aniž se o tom dlužník subjektivně dozví, počíná dlužníku běžet uvedená lhůta dnem či okamžikem zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku.

4.6. Specifika insolvenčního řízení

V insolvenčním řízení je zapovězeno prominutí zmeškání lhůty a obnova insolvenčního řízení, jakož i přerušování insolvenčního řízení. Prominutí zmeškání lhůty se však nedotýká soudcovských procesních lhůt, nýbrž jen zákonných lhůt.

Insolvenční zákon povoluje insolvenčnímu soudu výjimku, aby bez předchozího povinného slyšení dlužníka, za předpokladu, že dlužník je v cizině a hrozí nepřiměřené prodlení, nebo že jeho pobyt není znám, vydal příslušné rozhodnutí či učinil potřebný úkon. Je-li to možné, namísto dlužníka vyslechne zástupce dlužníka nebo osobu dlužníkovi blízkou.

V ustanovení § 82 insolvenčního zákona je stanoveno, že předběžné opatření v insolvenčním řízení může insolvenční soud nařídit i bez návrhu. Je-li návrhovatelem předběžného opatření dlužník, pak dlužník nemá povinnost složit jistotu³³. V citovaném ustanovení jsou demonstrativně vyčteny skutečnosti, které insolvenční soud v rámci předběžného opatření může zejména zakázat, omezit či povolit.

Není-li stanoveno jinak, rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení jsou účinná okamžikem jejich zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Pro účastníky (tedy i dlužníka), kteří jsou přítomni jednání, jsou rozhodnutí insolvenčního soudu vůči nim účinná již jejich vyhlášením v průběhu ústního jednání.

³² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7.6.2010, sp. zn. MSPH 91 INS 2145/2009, 1 VSPH 424/2010-B.

³³ § 75b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

V insolvenčním řízení v určitých případech stanovuje insolvenční zákon toliko potřebu osvědčit určitou skutečnost. Pojmem osvědčit je myšleno, že se neprovádí úplné a rozsáhlé dokazování za účelem prokázání pravdivosti na úrovni jistoty, nýbrž určité tvrzené skutečnosti se pouze „dokládají“ na úrovni pravděpodobnostní. Je možno konstatovat, že se jedná o *slabší formu zjištění, resp. „prokazování“ skutkového stavu*³⁴.

Dle ustanovení § 425 insolvenčního zákona může o vyškrtnutí ze seznamu dlužníků a zneprístupnění údajů o dlužníku v insolvenčním rejstříku požádat každý dlužník, pokud byl insolvenční návrh odmítnut, vzat zpět, zamítnut nebo řízení o insolvenčním návrhu zastaven. Požadované vyškrtnutí ze seznamu dlužníků a zneprístupnění údajů bude učiněno jedině na základě žádosti dlužníka, kterou je dlužník oprávněn podat k insolvenčnímu soudu nejdříve po marném uplynutí lhůty 3 měsíců od právní moci rozhodnutí, kterým bylo insolvenční řízení ukončeno některým v předešlé větě uvedeným způsobem. Insolvenční soud požadované vyškrtnutí a zneprístupnění učiní nejpozději do 15 dnů ode dne doručení této žádosti insolvenčnímu soudu. Tuto možnost mají i dlužníci, u nichž skončilo insolvenční řízení před zakotvením a nabytím účinnosti této možnosti v insolvenčním zákoně (tj. před 31.10.2012)³⁵. Obecně však platí, že vyškrtnutí ze seznamu dlužníků a zneprístupnění údajů o dlužníku v insolvenčním rejstříku bude učiněno insolvenčním soudem automaticky po uplynutí 5 let od nabytí právní moci rozhodnutí, jímž bylo insolvenční řízení skončeno.

4.7. Majetková podstata

V případě podání insolvenčního návrhu dlužníkem, náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil ke dni zahájení insolvenčního řízení včetně majetku získaného v průběhu insolvenčního řízení. Podal-li insolvenční návrh věřitel náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy insolvenční soud nařídil předběžné opatření, kterým zcela nebo zčásti omezil dlužníkovu dispoziční právo nakládat s majetkem, nebylo-li nařízeno předběžné opatření, pak majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku dlužníka, a

³⁴ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. str. 249.

³⁵ Páchl, L. Zahltí soudy žádosti dlužníků o vyškrtnutí z rejstříku? *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 22.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/zahlti-soudy-zadosti-dluzniku-o-vyskrtnuti-z-rejstriku>

majetek, který dlužník získal v průběhu insolvenčního řízení po vydání těchto rozhodnutí. Z toho lze vyčíst odlišný moment, v případě podání insolvenčního návrhu dlužníkem a věřitelem, od kterého se majetek zahrnuje do majetkové podstaty. Do majetkové podstaty se zahrne i majetek ve společném jmění dlužníka a jeho manžela (dále jen „SJM“). Majetkovou podstatu tak tvoří jen aktiva dlužníka demonstrativně vypsifikované v ustanovení § 206 insolvenčního zákona, např. *věci nemovité, věci movité a soubory věcí a věci hromadné, finanční prostředky, akcie, směnky, šeky nebo jiné cenné papíry, ochranné známky, obchodní podíly, dlužníkovy peněžité i nepeněžité pohledávky, včetně pohledávek podmíněných a pohledávek, které dosud nejsou splatné, dlužníková mzda nebo plat, pracovní odměna jako člena družstva s příjmy, které dlužníku nahrazují odměnu za práci, zejména důchod, nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, stipendia, náhrady ucházejícího výdělků, náhrady za výkon společenských funkcí, podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci včetně příslušenství zapsaných věcí, tj. jejich přírůstků, plodů a užitků ... V případě, že je dlužníkem fyzická osoba ... také mzda či plat.*³⁶ Majetek vyloučený z majetkové podstaty je např. majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí či exekucí nebo běžné oděvy anebo nezbytné obvyklé vybavení domácnosti. Jde-li o příjmy dlužníka, pak náleží do majetkové podstaty ve stejném rozsahu, v jakém mohou být uspokojeny přednostní pohledávky³⁷ při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci. Pro účely zjišťování majetkové podstaty jsou dlužník, popř. jeho zákonní zástupci povinni poskytovat insolvenčnímu správci všestrannou součinnost, jakož i umožnit insolvenčnímu správci přístup na všechna místa, kde má dlužník umístěn majetek náležející do majetkové podstaty. Je-li to nezbytné, může dokonce insolvenční soud nařídit prohlídku bytu a jiných místností dlužníka, jakož i jeho skříní nebo jiných schránek. V úvahu přichází i předvolání dlužníka k výslechu a učinění prohlášení o svém majetku.

Zapíše-li insolvenční správce do majetkové podstaty majetek, o kterém se dlužník domnívá, že do něj nespadá, je dlužník oprávněn se domáhat vynětí tohoto majetku z majetkové podstaty prostřednictvím návrhu na vynětí majetku vůči insolvenčnímu správci ve smyslu ustanovení § 226 insolvenčního zákona.

³⁶ Ševčík, D., Šebesta, J. Majetková podstata a její zpeněžení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 33-35.

³⁷ § 279 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

4.8. Postavení věřitelů a přihlášení jejich pohledávek

Dovolím si učinit stručný exkurz do postavení věřitelů a přihlášení jejich pohledávek pro snadnější pochopení celé materie insolvenčního práva. Okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení se již nemohou věřitelé domáhat přiznání pohledávky třeba soudním rozhodnutím vydané na základě podané klasické civilní žaloby. V úvahu přichází jedině postup podle insolvenčního zákona, tj. přihlášení pohledávky věřitelem do insolvenčního řízení zákonem stanoveným způsobem. Takto řádně a včas přihlášené pohledávky věřitelů budou uspokojeny v závislosti na způsobu řešení úpadku, a to rozvrhem při konkursu, nebo plněním oddlužení v případě oddlužení. Insolvenční zákon stanovuje výjimky, kdy se uspokojují i někteří věřitelé, kteří nemusí své pohledávky přihlašovat, ale namísto toho však musí splňovat zákonem stanovené podmínky.

Věřitel může svou pohledávku přihlásit do insolvenčního řízení ode dne zahájení insolvenčního řízení, aniž je nucen vyčkat na rozhodnutí o úpadku, a to až do stanovené lhůty uvedené v rozhodnutí o úpadku. Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka obsažené v rozhodnutí o úpadku nemá žádný vliv na běh lhůt k přihlášení pohledávek³⁸. Lhůta k podání přihlášky je zachována i tehdy, jestliže věřitel odevzdá přihlášku pohledávky poslední den stanovené lhůty orgánu, který má povinnost písemnost doručit³⁹. Lhůta k přihlášení pohledávek je tak lhůtou procesní, která nesmí být kratší než 30 dnů a delší než 2 měsíce, avšak v případě, že insolvenční soud spojil rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o povolení oddlužení, činí lhůta pouze 30 dnů. K opožděně přihlášeným pohledávkám se nepřihlíží a proto logicky ani nebudou v insolvenčním řízení uspokojeny a to ani částečně.

Pouze u pohledávek přihlášených včas a řádně u věcně a místně příslušného soudu neběží promlčecí doba a staví se. Tedy přihlášení pohledávky má stejné účinky jako řádné a včasné podání žaloby (či návrhu na zahájení řízení) k soudu. Je-li podána přihláška pohledávky k nepřislušnému soudu, tak s tímto podáním nejsou ze zákona spojeny vůbec žádné účinky. Insolvenční soud nerozlišuje jednotlivé typy pohledávek, tudíž je třeba přihlásit pohledávky, které již byly uplatněny u soudu či rozhodce, jsou

³⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.7.2008 sp. zn. KSUL 45 INS 442/2008, 1 VSPH 101/2008-P57.

³⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.4.2008, sp. zn. KSHK 41 INS 128/2008, 1 VSPH 8/2008-P.

vykonatelné nebo vymáhané výkonem rozhodnutí či v rámci nařízené exekuce⁴⁰. Rovněž je třeba přihlásit i pohledávky nesplatné či podmíněné. Věřitel musí mimo jiné vyčíslit pohledávku v penězích, jde-li o nepeněžitou pohledávku, nebo přepočítat pohledávku v cizí měně na českou měnu dle devizového kurzu České národní banky.

Věřitelé k přihlášení pohledávek musí použít předepsané formuláře veřejně a zdarma přístupné na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR: www.justice.cz. Není-li přihláška podána na tomto předepsaném formuláři, je podání vadným ve smyslu ustanovení § 188 odst. 1 insolvenčního zákona, nikoliv procesně bezúčinným, a k odstranění této vady se postupuje dle ustanovení § 188 odst. 2 insolvenčního zákona⁴¹. Každá přihláška pohledávek i jejich přílohy musí být podány k insolvenčnímu soudu dvojmo. U vykonatelných pohledávek se vykonatelnost prokazuje veřejnou listinou s doložkou vykonatelnosti. Co se rozumí veřejnou listinou, je blíže upraveno např. v ustanovení § 134 občanského soudního řádu. Judikatura soudů ohledně prokázání vykonatelnosti pohledávky v případě rozhodčího nálezu dospěla k názoru, že *rozhodčí nález, který vydal rozhodce, jenž svou pravomoc založil na neplatné rozhodčí smlouvě (rozhodčí doložce), není právním titulem způsobilým doložit v insolvenčním řízení vykonatelnost přihlášené pohledávky*⁴². Není-li vykonatelnost pohledávky věřitelem prokázána, pak se na pohledávku věřitele hledí jako na pohledávku nevykonatelnou, což má za následek, že se procesní postavení věřitele mění (zhorší) v případě popření jeho pohledávky⁴³.

Insolvenční zákon dále rozlišuje pohledávky za majetkovou podstatou⁴⁴ a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou⁴⁵, jejichž výčet má v insolvenčním zákoně taxativní povahu. Pohledávky za majetkovou podstatou, pokud vznikly po zahájení insolvenčního řízení, není třeba přihlašovat přihláškou k insolvenčnímu soudu, nýbrž se uplatní u insolvenčního správce. Je přípustné tyto pohledávky kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení uspokojit a to v plné výši, což má za důsledek, že čím je výše těchto pohledávek za majetkovou podstatou větší, tím méně budou uspokojeny přihlášené pohledávky nezajištěných věřitelů. Pohledávky postavené

⁴⁰ Srovnej Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2012, sp. zn. 29 NSČR 63/2012.

⁴¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8.10.2008 sp. zn. KSCB 27 INS 1466/2008, 1 VSPH 180/2008-P51.

⁴² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7.9.2011, sp. zn. 76 ICm 1776/2010, 103 VSPH 124/2011.

⁴³ Srovnej § 198 a § 199 insolvenčního zákona.

⁴⁴ Viz. § 168 insolvenčního zákona.

⁴⁵ Viz. § 169 insolvenčního zákona.

na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, jež jsou jednotlivě vyjmenovány v ustanovení § 169 insolvenčního zákona mají obdobnou povahu jako pohledávky za majetkovou podstatou, tedy se pouze uplatňují u insolvenčního správce a uspokojují se kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení.

Pokud jde o přihlášku k pohledávce podanou zajištěným věřitelem, pak se musí zajištěný věřitel v rámci své přihlášky pohledávky dovolat svého zajištění, uvést veškeré rozhodné skutečnosti o zajištění, jakož i tyto své skutečnosti o zajištění prokázat příslušnými listinami (např. výpisy z katastru nemovitostí). Neučiní-li tak zajištěný věřitel, má se za to, že se nedomáhá v insolvenčním řízení uspokojení své pohledávky ze zajištění. Navíc právo věřitele na uspokojení pohledávky ze zajištění může být účinné pouze za předpokladu, že právo na uspokojení ze zajištění vzniklo před zahájením insolvenčního řízení⁴⁶. Podat přihlášku pohledávky do insolvenčního řízení musí učinit, vedle nezajištěných věřitelů, i zajištění věřitelé. Legální definici zajištěného věřitele nacházíme v ustanovení § 2 písm. g) insolvenčního zákona, dle kterého je zajištěným věřitelem věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem náležejícím do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy. Lhůta k přihlášení pohledávek zajištěných věřitelů je zcela shodná jako u nezajištěných věřitelů.

Zajištění věřitele se přednostně uspokojují ze své zástavy, resp. z jejího zpeněžení, což znamená, že mohou být uspokojeni i v průběhu insolvenčního řízení. V případě existence více zajištěných věřitelů, pak pro pořadí jejich uspokojení je rozhodující doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění. Je-li v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku na základě znaleckého posudku zjištěna hodnota zajištění nižší než výše zajištění pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou.

Podle ustanovení § 170 insolvenčního zákona se v insolvenčním řízení, bez ohledu na způsob řešení úpadku dlužníka, není-li insolvenčním zákonem stanoveno jinak, neuspokojují - úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, vzniklých před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí; úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek

⁴⁶ Srovnej § 109 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.

věřitelů, které se staly splatné až po rozhodnutí o úpadku; pohledávky věřitelů z darovacích smluv; mimosmluvní sankce postihující majetek dlužníka, s výjimkou penále za nezaplacení daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného za veřejné zdravotní pojištění, pokud povinnost zaplatit toto penále vznikla před rozhodnutím o úpadku; smluvní pokuty, pokud právo na jejich uplatnění vzniklo až po rozhodnutí o úpadku. Podle judikatury soudů patří mezi pohledávky vyloučené ze způsobů řešení úpadku i uložené blokové pokuty, jejich příslušenství a taktéž i náklady za nařízení daňové exekuce⁴⁷. V insolvenčním řízení se neplatí náklady účastníkům vzniklé jim účastí v insolvenčním řízení, s výjimkou incidenčních řízení a sporů o pravost, výši a pořadí přihlášených pohledávek, což je výhoda insolvenčního řízení pro dlužníky oproti klasickým soudním řízením nebo řízením o výkonu rozhodnutí či exekuce, kde zpravidla bývávají přiznávány náklady řízení protistraně.

Po rozhodnou dobu insolvenčního řízení nenarůstají k pohledávkám věřitelů, žádné úroky, ať už smluvní či zákonné, nebo smluvní pokuty⁴⁸. Vyvstává však otázka, zda ustanovení § 170 insolvenčního zákona má na mysli to, zda příslušenství pohledávky a smluvní pokuty se v insolvenčním řízení buď jen neuspokojují, nebo vůbec nevzniknou. Pokud by nevznikaly po dobu trvání insolvenčního řízení, byla by to pro dlužníky obrovská výhoda - úspora peněz, přihlédneme-li např. na výši placených úroků z hypotečních úvěrů či širokou paletu smluvních pokut u půjček poskytnutých od nebankovních institucí. Část odborné veřejnosti je však toho názoru, že se příslušenství pohledávky a smluvní pokuty v insolvenčním řízení jen neuspokojují, ale vznikají (narůstají)⁴⁹. Na adekvátní odpověď na tuto otázku si musíme zatím počkat, dokud o ni nerozhodnou insolvenční soudy.

⁴⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 9. 2012, KSPL 56 INS 9126/2012 sp. zn. 1 VSPH 1159/2012.

⁴⁸ Srovnej Urbanová, D. *Oddlužení nebo osobní bankrot* [on-line]. [cit. 23.2.2013]. Dostupné na <http://www.avocate.cz/aktuality/8/oddluzeni-nebo-osobni-bankrot>, *Závazky dlužníka jsou pro účely insolvenčního řízení "zafixovány" a v rámci insolvenčního řízení nenarůstají o úroky či smluvní pokuty apod.*, nebo Kaplan, D., Šerá, M. *Několik poznámek k oddlužení z hlediska zajištěného věřitele* [on-line]. [cit. 23.2.2013]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-poznamek-k-oddluzeni-z-hlediska-zajisteneho-veritele-80725.html>, *Úroky a smluvní pokuty ovšem budou v takovém případě k zajištěné pohledávce opětovně přičítány až po skončení insolvenčního řízení, neboť v jeho průběhu jsou ze zákona suspendovány.*

⁴⁹ Řeháček, O., Vrba, M. *Pohledávky neuspokojuvané v insolvenčním řízení. Právní rozhledy*, 2013, č. 3, str. 77.

4.8.1. Přezkoumání pohledávek věřitelů

Každá přihlášená pohledávka věřitele k insolvenčnímu soudu bude zaregistrována k dané insolvenční věci a poté zveřejněna v insolvenčním rejstříku. Následně bude přihlášená pohledávka postoupena insolvenčnímu správci, jenž ji posoudí z formálního i materiálního hlediska.

Insolvenční správce je povinen vyzvat dlužníka, aby se ke každé přihlášené pohledávce vyjádřil. Dlužník by měl vyvinout součinnost a spolupracovat s insolvenčním správcem, zejména s cílem sdělit mu skutečnosti rozhodné pro posouzení základu i výše jednotlivých pohledávek věřitelů. Insolvenční správce je oprávněn činit svá vlastní šetření a za tím účelem ukládá insolvenční zákon orgánům veřejné moci povinnost součinnosti⁵⁰.

Věřitel má právo kdykoliv vzít v průběhu insolvenčního řízení přihlášku pohledávky zpět a to zcela i částečně. Důvodem k tomuto postupu mohou být skutečnosti, že např. přihlášená pohledávka byla uhrazena třetí osobou nebo zanikla započtením. Insolvenční soud vezme zpětvzetí přihlášky na vědomí usnesením. Byla-li přihlášená pohledávka věřitele v průběhu insolvenčního řízení uspokojena nebo zanikla jiným způsobem a dotčený věřitel nevzal přihlášku bez zbytečného odkladu zpět, insolvenční soud jeho účast v insolvenčním řízení ukončí rozhodnutím.

4.8.2. Přezkumné jednání

Přezkoumání pohledávek se děje podle seznamu přihlášených pohledávek vyhotoveného insolvenčním správcem. Seznam přihlášených pohledávek insolvenční soud zveřejní v insolvenčním rejstříku nejpozději do 15 dnů přede dnem, kdy se o nich má konat přezkumné jednání. Účastníci jsou mimoto oprávněni nahlídnout do seznamu přihlášených pohledávek v čase a místě určených insolvenčním správcem⁵¹.

Přezkoumání přihlášených pohledávek probíhá na přezkumném jednání nařízeném a vedeném insolvenčním soudem. Termín a místo konání přezkumného jednání je stanoveno v jednom z výroků rozhodnutí o úpadku⁵². Předvolání

⁵⁰ Viz. § 43 a § 44 insolvenčního zákona.

⁵¹ § 12 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

⁵² § 136 odst. 2 písm. g) insolvenčního zákona.

k přezkumnému jednání se doručuje insolvenčnímu správci a dlužníkovi do vlastních rukou s poučením o nezbytnosti jejich účasti. Bez účasti insolvenčního správce nelze přezkumné jednání provést⁵³. Termín přezkumného jednání musí insolvenční soud určit tak, aby se konalo nejpozději do 2 měsíců po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek, ne však dříve než po 7 dnech od uplynutí této lhůty. Je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení, musí se přezkumné jednání konat nejpozději do 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek.

V rámci přezkumného jednání se přezkoumávají jednotlivé přihlášky pohledávek podle seznamu přihlášených pohledávek. Dlužník, insolvenční správce i věřitelé mohou popírat pravost, pořadí i výši všech přihlášených pohledávek; popření pohledávky však mohou vzít zpět. Cílem přezkumného řízení je totiž zjistit nebo popřít pohledávky, které byly přihlášeny do insolvenčního řízení. Popřel-li dlužník pohledávku věřitele co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekucním titulem⁵⁴.

Je-li popřena pohledávka co do její pravosti, je tím namítáno, že pohledávka nevznikla nebo že již zcela zanikla anebo že se zcela promlčela. Touto námitkou je tedy pohledávka popírána co do jejího základu. V praxi se budou vyskytovat případy, kdy dlužník popírá pohledávku co do její pravosti tak, že bude namítat, že právní úkon, ze kterého vznikla předmětná pohledávka, nepodepsal či že ji již uhradil. Svoje tvrzení však dlužník bude muset prokázat.

Popření pohledávky co do její výše znamená, že je namítáno, že dlužníkům závazek je nižší než přihlášená pohledávka. V tomto případě musí popíratel pohledávky současně uvést, jaká je skutečná výše pohledávky. Bude-li však po přezkoumání přihlášená pohledávka zjištěna tak, že její skutečná výše činí méně než 50% přihlášené částky, k přihlášené pohledávce se vůbec nepřihlíží a to ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna⁵⁵.

V případě popření pohledávky co do jejího pořadí, je namítáno, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je pořadí uvedené v přihlášce pohledávky nebo je popíráno

⁵³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.8.2010, sp. zn. KSHK 45 INS 154/2010, 1 VSPH 631/2010-B.

⁵⁴ Srovnej § 312 odst. 4 insolvenčního zákona.

⁵⁵ Viz. § 178 insolvenčního zákona.

právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Popíratel musí zároveň sdělit, v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena.

Insolvenční zákon zakládá u jednotlivých oprávněných osob, které jsou legitimovány popřít pohledávku věřitele, rozdíl ve způsobu popření pohledávky a v časovém okamžiku, do kdy mohou přihlášenou pohledávku věřitele popřít. Dlužník i insolvenční správce mohou popírat či uznávat veškeré přihlášené pohledávky věřitelů na přezkumném jednání až do okamžiku jejich přezkoumání.

Následky popření pohledávky věřitele dlužníkem jsou však pro jednotlivé způsoby řešení úpadku odlišné. V případě řešení úpadku dlužníka konkursem se vychází z toho, že popření pohledávky dlužníkem nemá vůbec žádný vliv na zjištění dané pohledávky věřitele. Jediným účinkem takového popření je, že seznam přihlášených pohledávek nebude mít po skončení řízení charakter exekučního titulu pro pohledávku, kterou dlužník popřel. Dostane-li se však insolvenční řízení do oddlužení, a popření se týká toliko pohledávky nezajištěného (nikoliv zajištěného) věřitele, popření pohledávky dlužníkem nabývá úplně jiný rozměr, neboť takovéto popření pohledávky dlužníkem se považuje za popření pohledávky insolvenčním správcem. To má za následek, že na tuto dlužníkem popřenou pohledávku se hledí jako na nezjištěnou, a to až do okamžiku, dokud nebude na základě podané příslušné žaloby věřitelem rozhodnuto, že se pohledávka považuje za zjištěnou. U pohledávky zajištěného věřitele tyto účinky popření pohledávky dlužníkem nenastávají. Insolvenční zákon rovněž omezuje účinky popření pohledávky nezajištěného věřitele dlužníkem jedině na dobu trvání oddlužení, tzn., že došlo-li by k přeměně oddlužení na konkurs, ex lege by se k předmětnému popření pohledávky dlužníkem nemělo již nadále přihlížet. Pro popření pohledávky dlužníkem platí obdobně ustanovení o zjištění pohledávky týkající se insolvenčního správce. Popřel-li dlužník nevykonatelnou pohledávku nezajištěného věřitele, podávají věřitelé žalobu vždy vůči dlužníku. Z tohoto důvodu by měl dlužník náležitým způsobem zvážit, zda popře nevykonatelnou pohledávku nezajištěného věřitele, neboť ve sporech o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, zahájených na základě popření dané pohledávky dlužníkem, se přiznává protistraně, v případě jejího úspěchu, náhrada nákladů řízení, která se ze zákona pokládá za pohledávku přihlášenou, a proto bude uspokojena ve shodném pořadí jako pohledávka, o kterou se vedl spor. Ekonomicky výhodnější pro dlužníka bude varianta, aby

pohledávku popřel toliko insolvenční správce, neboť ve sporech o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek bude žaloba směřovat jen vůči insolvenčnímu správci a co je důležité, že se nepřiznává náhrada nákladů řízení proti insolvenčnímu správci, čímž se eliminuje tato pohledávka vzniklá z titulu náhrady nákladů řízení⁵⁶. Za tímto účelem by měl dlužník aktivně spolupracovat s insolvenčním správcem a sdělovat mu veškeré rozhodné skutečnosti. *V případě popření nevykonatelné pohledávky dlužníkem i insolvenčním správcem musí určovací žaloba směřovat proti oběma popírajícím, kteří mají z hlediska popření totožné pohledávky v případě schválení oddlužení stejné procesní postavení (postavení nerozlučných společníků)*⁵⁷. Dle mého názoru, jsou-li důvody popření pohledávky opodstatněné a důvodné, měl by insolvenční správce bezodkladně pohledávku tohoto věřitele popřít, aniž by vyčkával na popření dané pohledávky dlužníkem. Popře-li pohledávku insolvenční správce, pak je již z pohledu dlužníka zcela zbytečné a nehospodárné, aby ji dlužník z týchž důvodů rovněž popíral, popř. dlužník vezme popření pohledávky zpět, poněvadž by při trvání popření pohledávky musel dlužník v případě neúspěchu platit protistraně náklady řízení, což u insolvenčního správce nehrozí. Pokud jde o vykonatelnou pohledávku nezajištěného věřitele, dlužník může vykonatelnou pohledávku nezajištěného věřitele přiznanou pravomocným rozhodnutím popřít co do její pravosti nebo výše, avšak jen ze skutečností, které jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo nařízené exekuce, čímž to jsou pouze takové námitky, že pohledávka zanikla nebo je promlčená. Nastane-li tato situace je, dle mého názoru, aktivně legitimován k podání žaloby ve smyslu ustanovení § 199 insolvenčního zákona proti věřiteli, jehož vykonatelná pohledávka byla popřena dlužníkem z důvodů uvedených v předešlé větě, jen insolvenční správce.

Na přezkumném jednání se přezkoumávají veškeré přihlášené pohledávky věřitelů. Výsledek každého přezkoumání přihlášené pohledávky na přezkumném jednání zapíše insolvenční správce do seznamu přihlášených pohledávek, ve kterém insolvenční správce zkonstatuje, kdo a jakou přihlášenou pohledávku popírá, z jakého důvodu ji popírá, jakož i konečnou výši každé pohledávky, ať už popřenu či nikoliv.

⁵⁶ Srovnej usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.12.2009, sp. zn. 15 Cmo 238/2009, resp. § 202 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2012, sp. zn. 29 ICdo 1/2011.

Takto doplněný seznam se stává upraveným seznamem přihlášených pohledávek, jenž je součástí protokolu o přezkumném jednání.

4.9. Úpadkové delikty dlužníka

4.9.1. Trestněprávní odpovědnost

V této části kapitoly se zaměřím na trestné činy, které by dlužníci mohli spáchat, aniž bych tyto vyjmenované trestné činy blíže popisoval či analyzoval. Základním účelem insolvenčního řízení je uspořádání majetkových vztahů mezi rozsáhlým počtem subjektů, zejména mezi dlužníkem a jeho věřiteli. V souvislosti s majetkovým uspořádáním může dojít ze strany dlužníka ke spáchání činů naplňující znaky skutkových podstat některých trestných činů vymezených v ustanoveních § 222 až § 227 zákona č. 40/2009 S., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“).

Jedná se o trestný čin poškození věřitele (§ 222 TZ), trestný čin zvýhodnění věřitele (§ 223 TZ), trestný čin způsobení úpadku (§ 224 TZ), trestný čin porušení povinnosti v insolvenčním řízení (§ 225 TZ), trestný čin pletichy v insolvenčním řízení (§ 226 odst. 2 TZ) a trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (§ 227 TZ).

Dovoluji si dále, pokud jde o vztah (ne)placení výživného z pohledu trestněprávní odpovědnosti dlužníka a účinků zahájeného insolvenčního řízení proti dlužníkovi, poukázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu⁵⁸, dle kterého *i když je výživné ve smyslu § 85 zák. o rod. zákonnou povinností rodiče nezletilého dítěte a tuto nemůže přenést na jinou osobu, ani se jí jinak než ze zákonem určených podmínek zbavit, je nutné probíhající insolvenční řízení a jeho dopad na trestní odpovědnost obviněného stíhaného pro trestný čin podle § 196 tr. zákoníku zkoumat i s ohledem na zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších změn. Dojde-li k insolvenčnímu řízení, tak jako tomu je v tomto případě, je způsob placení jednotlivých dávek v době schváleného oddlužení organizován v režimu oddlužení a s majetkovou podstatou dlužníka tak nakládá ustanovený insolvenční správce (viz § 203 zák. č. 182/2006 Sb.), což fakticky znamená, že dlužník jako otec nezletilých dětí sice nemůže splátky uhrazovat, avšak, protože jeho zákonná vyživovací povinnost stále trvá, je*

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 1219/2012, ze dne 28.11.2012.

povinen v rámci ní dbát na to, aby k plnění zákonné vyživovací povinnosti insolvenčním správcem docházelo. Musí proto od správce zvědět, zda jsou pravidelné platby na výživné hrazeny. Pokud tomu tak není, je jeho povinností činit kroky k tomu, aby správce svou povinnost splnil.

Obecně platí, že protiprávní čin dlužníka může být posouzen jako trestný a tím nastoupí trestní odpovědnost dlužníka a trestněprávní důsledky s ní spojené, přestože prostředky trestního práva jsou použity až jako ultima ratio.

4.9.2. Neplatnost a neúčinnost právních úkonů

Do této kapitoly si dovolím vsunout i tuto podkapitolu obsahující tzv. „civilněprávní odpovědnost“ dlužníka za své učiněné právní úkony, jejíž právní úpravu nalezneme v hlavě VII. insolvenčního zákona.

Neplatnost právních úkonů se vztahuje toliko k právním úkonům týkajících se majetku nebo závazků dlužníka. Smyslem určení neplatnosti právního úkonu je eliminace bezdůvodného krácení majetkové podstaty dlužníka, přičemž toto zjištění zásadně náleží insolvenčnímu soudu s výjimkou, že neplatnost právního úkonu byla již pravomocně určena rozhodnutím soudu před zahájením insolvenčního řízení. Za této situace se daný právní úkon považuje za neplatný i v insolvenčním řízení. Je-li stanovena pravomocným rozhodnutím soudu (ať už obecným soudem před zahájením insolvenčního řízení nebo insolvenčním soudem) neplatnost právního úkonu, musí být vydán do majetkové podstaty majetkový prospěch získaný plněním z neplatného právního úkonu. Insolvenční zákon preferuje neplatnost před neúčinností, tzn., že je-li právní úkon neplatný, nelze u tohoto právního úkonu rovněž soudně určit jeho neúčinnost.

Neúčinnými jsou jediné takové právní úkony dlužníka včetně možného jeho opomenutí, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení pohledávek věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor ostatních věřitelů, aniž by byla dotčena platnost těchto právních úkonů. Smyslem určení neúčinnosti právního úkonu je zabránit zmenšení majetkové podstaty dlužníka a tak docílit omezení nebo dokonce zmaření uspokojení pohledávek věřitelů. V případě plnění zákonné povinnosti dlužníkem (např. vyživovací povinnost vůči svým potomkům dlužníka), nejde v žádném případě o krácení věřitelů. Neúčinnost právního úkonu dle ust. § 235 a násl. insolvenčního zákona

nevznikla na základě zákona (např. jako v případě ust. § 111 insolvenčního zákona, dle kterého neúčinnost právního úkonu vzniká na základě zákona, a tak insolvenční správce se nemusí dovolávat této neúčinnosti odpůřčí žalobou), nýbrž neúčinnost právního úkonu je určena soudně (soudním rozhodnutím) na základě podané odpůřčí žaloby. Osoby, v jejichž prospěch byl neúčinný právní úkon učiněn nebo které z něho měly prospěch, jsou povinny tento prospěch vydat do majetkové podstaty, avšak tato povinnost nepřechází na další nabyvatele (vyjma právních nástupců). Za této situace pak osoby, v jejichž prospěch byl neúčinný právní úkon učiněn nebo které z něho měly prospěch, jsou povinny vydat do majetkové podstaty rovnocennou náhradu.

5. Insolvenční návrh a zahájení insolvenčního řízení

5.1. Zahájení insolvenčního řízení

Insolvenční řízení je řízení návrhové, které lze tudíž zahájit toliko návrhem oprávněné osoby, kterými jsou buď dlužník, nebo věřitel. V případě hrozícího úpadku aktivní legitimace náleží pouze dlužníkovi, což je odůvodněno tím, že pokud by měli věřitelé tuto aktivní legitimaci, reálně by hrozilo podávání věřitelských insolvenčních návrhů s úmyslem vyvíjet potřebný nátlak na dlužníky a tím docílit uspokojení svých pohledávek dlužníkem na úkor ostatních věřitelů. Prokázání aktivní legitimace věřitele tíží pouze věřitele, který musí ve svém insolvenčním návrhu tvrdit a zároveň doložit, že je věřitelem dlužníka, a že má proti dlužníku pohledávku, která je splatná⁵⁹, tedy prokázání aktivní legitimace věřitele je stěžejním předpokladem k následnému projednání úpadku dlužníka⁶⁰. Bez prokázání aktivní legitimace věřitele, se nemůže insolvenční soud zabývat zkoumáním vlastního dlužníkového úpadku ve smyslu ustanovení § 3 insolvenčního zákona.

Dlužník, který je fyzickou osobou nepodnikatelem, není, oproti dlužníku podnikateli, povinen podat návrh na zahájení insolvenčního řízení poté, co po náležité pečlivosti se dozvěděl nebo se měl dozvědět o svém úpadku. Je-li tedy dlužník v úpadku, a přesto nepodal insolvenční návrh, není za to dlužník insolvenčním zákonem nijak sankcionován. Další zákonem stanovené podmínky aktivní legitimace k podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení jsou obsaženy v ustanoveních u jednotlivých způsobů řešení úpadku dlužníka. Z ustanovení o oddlužení např. vyplývá, že aktivně legitimován k podání insolvenčního návrhu spolu s návrhem na povolení oddlužení je pouze dlužník⁶¹, tzn., podání tohoto návrhu jinou osobou by mělo za následek rozhodnutí insolvenčního soudu o zamítnutí tohoto návrhu z důvodu absence aktivní věcné legitimace insolvenčního navrhovatele.

Domnívám se, že dlužníci budou podávat insolvenční návrhy většinou spolu s návrhem na povolení oddlužení, resp. návrh na povolení oddlužení bude mít zároveň povahu insolvenčního návrhu, neboť je to právě oddlužení, po jehož úspěšném splnění

⁵⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.6.2011, sp. zn. MSPH 76 INS 2762/2011, 3 VSPH 436/2011-A-38.

⁶⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.12.2011, sp. zn. KSHK 40 INS 18522/2011, 3 VSPH 1389/2011.

⁶¹ § 389 odst. 2 insolvenčního zákona.

může docílit dlužník osvobození od placení pohledávek. Zpravidla se bude jednat o dlužníky, vůči nimž jsou vedeny exekuce nebo soudní výkony rozhodnutí, kteří se pokusí najít v oddlužení jakousi „ochranu“ před těmito způsoby vymáhání⁶².

Insolvenční řízení se zahajuje dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. Věcně příslušnými soudy k rozhodování v řízeních insolvenčních i incidenčních jsou krajské soudy⁶³. V případě, že bude insolvenční návrh podán k věcně nepřislušnému soudu, zahájí se insolvenční řízení až v momentě, kdy bude insolvenční návrh doručen věcně příslušnému soudu. Bohužel v insolvenčním zákoně ani v občanském soudním řádu není stanovena lhůta, do které má být věcně nepřislušným soudem insolvenční návrh postoupen k věcně příslušnému soudu. Tím vzniká možnost časové prodlevy mezi podáním insolvenčního návrhu a zahájením insolvenčního řízení⁶⁴. Podá-li dlužník insolvenční návrh k místně nepřislušnému soudu, nastávají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení k okamžiku doručení insolvenčního návrhu tomuto místně nepřislušnému soudu a až nyní je zahájeno řádné insolvenční řízení. Je bez významu, kdy dojde k postoupení insolvenční věci k místně příslušnému soudu, neboť nastalé účinky insolvenčního řízení nejsou postoupením věci k místně příslušnému soudu vůbec dotčeny.

Dalším zákonným předpokladem k zahájení insolvenčního řízení je, že insolvenční návrh (ať již věřitelský či dlužníkův) musí být opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala nebo zaručeným elektronickým podpisem, jinak se k tomuto insolvenčnímu návrhu vůbec nepřihlíží. Z toho plyne, že insolvenční návrh může být podán v listinné podobě nebo elektronickou formou. Právní konstrukce tzv. nepřihlížení k insolvenčnímu návrhu z důvodu absence úředně ověřeného podpisu na insolvenčním návrhu znamená, že chybí procesní úkon, v jehož důsledku by mohlo být zahájeno insolvenční řízení, a nebylo-li z tohoto důvodu zahájeno insolvenční řízení, pak tu logicky není ani zákonný podklad pro jakékoliv rozhodnutí insolvenčního soudu⁶⁵. V případě, že insolvenční návrh nebude opatřen úředně ověřeným podpisem nebo zaručeným elektronickým podpisem insolvenčního navrhovatele, nebude tak

⁶² Barbora Tušilová, Jan Vavřina. Problémy právní úpravy vztahu exekuce a insolvenčního řízení. *Právní rozhledy*, 2012, č. 3, str. 100.

⁶³ § 9 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁶⁴ Zkoumaní věcné příslušnosti soudů a postup soudů v případě věcné nepřislušnosti soudu je upraveno v ustanovení § 104a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁶⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.6.2009, sp. zn. KSHK 40 INS 2342/2009, 1 VSPH 300/2009-A.

zahájeno insolvenční řízení, o čemž zpravidla v praxi bude insolvenční návrhovec obeznámen přípisem (vyrozuměním) insolvenčního soudu, že se k jeho insolvenčnímu návrhu nepřihlíží spolu s odůvodněním, proč se insolvenční soud uchýlil k takovému zákonnému postupu. Insolvenční návrh, k němuž se nepřihlíží, nemůže být dodatečně zhojen ani tím, že insolvenční návrhovec nechá později svůj podpis úředně ověřit. Z toho vyplývá závěr, že se nejedná o žádnou překážku litispendence⁶⁶ a ani o věc pravomocně rozsouzenou (tj. překážku rei iudicatae)⁶⁷, čímž dlužník coby insolvenční návrhovec může bezokladu podat nový insolvenční návrh již se svým úředně ověřeným podpisem nebo zaručeným elektronickým podpisem. Za stavu, kdy je dlužník zastoupen obecným zmocněncem nebo advokátem anebo jinou osobou oprávněnou jednat za dlužníka na základě pověření, je pro splnění podmínky plynoucí z ustanovení § 97 odst. 2 insolvenčního zákona nutno postupovat tak, že podpis zástupce dlužníka na insolvenčním návrhu musí být úředně ověřen a současně musí být podpis zmocnitele (tj. dlužníka) na plné moci úředně ověřen, jinak se k tomuto insolvenčnímu návrhu rovněž nepřihlíží⁶⁸. Dojde-li k situaci, že omylem nebyla přiložena k insolvenčnímu návrhu plná moc zástupce dlužníka, jedná se o odstranitelný nedostatek podmínky řízení, k jehož odstranění učiní insolvenční soud vhodná opatření⁶⁹. Po předložení požadované plné moci insolvenčnímu soudu v poskytnuté lhůtě se dále bez dalšího pokračuje v insolvenčním řízení, jinak se insolvenční řízení zastaví ve smyslu ustanovení § 104 odst. 2 občanského soudního řádu.

Budou-li naplněny podmínky plynoucí z ustanovení § 97 insolvenčního zákona, tedy shora popsané, oznámí zahájení insolvenčního řízení insolvenční soud vyhláškou, kterou zveřejní nejpozději do 2 hodin poté, co mu došel insolvenční návrh. Lhůta 2 hodin se vztahuje na dobu úředních hodin soudu. Dojde-li k doručení insolvenčního návrhu insolvenčnímu soudu mimo rozvrženou pracovní dobu soudu nebo ve dnech pracovního klidu, pak bude vyhláška o zahájení insolvenčního řízení zveřejněna

⁶⁶ Hendrych, D. a kolektiv. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, *Litispendence, překážka zahájeného řízení, která brání tomu, aby v téže věci probíhalo současně řízení u téhož nebo jiného soudu; dojde-li k L., musí být později zahájené řízení zastaveno, pokud neskončí jinak, např. zpětvzetím žaloby.*

⁶⁷ Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád : I, II Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 1097, *Překážka věci pravomocně rozhodnuté (rei iudicatae) brání tomu, aby věc, o níž bylo pravomocně rozhodnuto, byla znovu projednávána.*

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2011, sp. zn. MSPH 59 INS 13320/2010, 29 NSČR 51/2011.

⁶⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.10.2008, sp. zn. KSBR 46 INS 1162/2008, 1 VSOL 121/2008-A-105.

nejpozději do 2 hodin od začátku úředních hodin bezprostředně následujícího pracovního dne. Vyhláška o zahájení insolvenčního řízení se doručuje dlužníku, jakož i věřitelům a osobám v specifikovaných v ustanovení § 102 insolvenčního zákona⁷⁰. Smyslem vyrozumění o zahájení insolvenčního řízení podle ustanovení § 102 insolvenčního zákona je toliko dát v specifikovaným orgánům a institucím na vědomí vznik účinků podle ustanovení § 109 insolvenčního zákona pojmících se se zahájením insolvenčního řízení⁷¹.

Pokud jde o pohledávky věřitelů, pak většina pohledávek věřitelů zpravidla vznikla před zahájením insolvenčního řízení a budou mít zpravidla charakter nepřednostních pohledávek. Peněžité závazky po zahájení insolvenčního řízení může dlužník hradit jen v rozsahu a za podmínek stanovených insolvenčním zákonem, tedy v konkursu se nezajištění věřitelé uspokojují v co nejvyšší míře a zásadně poměrně na základě rozvrhového usnesení a v oddlužení plněním splátkového kalendáře se tito věřitelé uspokojují dle schváleného splátkového kalendáře. Z toho pramení závěr, že nepřednostní pohledávky není dlužník oprávněn po zahájení insolvenčního řízení hradit z důvodu rozporu s insolvenčním zákonem.

V případě podání insolvenčního návrhu věřitelem platí zásada projednací (tj. veškeré rozhodné skutečnosti musí tvrdit věřitel, a tyto své tvrzené skutečnosti musí rovněž i prokázat), kdežto v případě podání insolvenčního návrhu dlužníkem se aplikuje

⁷⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon § 102 odst. 1 *O zahájení insolvenčního řízení vyrozumí insolvenční soud neprodleně*

a) finanční úřad, v jehož obvodu má dlužník sídlo, je-li dlužníkem právnická osoba, jinak finanční úřad, v jehož obvodu má dlužník své bydliště,

b) celní úřad, v jehož obvodu má dlužník sídlo, je-li dlužníkem právnická osoba, jinak celní úřad, v jehož obvodu má dlužník své bydliště,

c) Úřad práce České republiky - krajskou pobočku a pobočku pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“), v jejímž obvodu má dlužník, který je zaměstnavatelem, sídlo, je-li dlužníkem právnická osoba, nebo místo podnikání, je-li dlužníkem fyzická osoba, anebo bydliště, je-li dlužníkem fyzická osoba, která nemá místo podnikání,

d) příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení,

e) obecný soud dlužníka,

f) soud, správce daně, soudního exekutora nebo jiný orgán, u kterého podle údajů obsažených v insolvenčním návrhu a listinách k němu připojených probíhá řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuce na majetek dlužníka,

g) Českou národní banku, je-li dlužník účastníkem platebního systému s neodvolatelností zúčtování, zahraničního platebního systému s neodvolatelností zúčtování, vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání nebo zahraničního vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání.

⁷¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.5.2009, sp. zn. KSHK 41 INS 4227/2008, 1 VSPH 73/2009-P26.

⁷² Řeháček, O. Úpadek a jeho osvědčení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 19-21.

⁷³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24.8.2011, sp. zn. KSCB 28 INS 2458/2011, 3 VSPH 695/2011-A-32.

zásada vyšetřovací⁷² (tj. vedle dlužníka i insolvenční soud nese odpovědnost za zjištění skutkového stavu co nejdůkladněji), a proto insolvenční soud je povinen postupovat podle ustanovení § 86 insolvenčního zákona, tj. provést i dlužníkem nenavržené důkazy⁷³.

5.2. Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení

Se zahájením insolvenčního řízení se spojují níže uvedené účinky, vyjmenované v ustanovení § 109 insolvenčního zákona, nastávající okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje insolvenční řízení v insolvenčním rejstříku:

- pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou,
- právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty, lze uplatnit a nově nabýt jen za podmínek stanovených tímto zákonem, to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech, které bylo navrženo po zahájení insolvenčního řízení,
- výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit, nelze jej však provést.

Prvním shora uvedeným účinkem zahájeného insolvenčního řízení je, že lhůty k uplatnění práv, které je možno uplatnit přihláškou, po zahájení insolvenčního řízení nezačínají nebo dále neběží. Obecný soud zjistí-li, že žaloba věřitele byla podána proti dlužníku k obecnému soudu po zahájení insolvenčního řízení, bude postupovat tak, že řízení po právní moci rozhodnutí o úpadku zastaví pro neodstranitelnou překážku bránící pokračovat v nalézacím řízení ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 občanského soudního řádu⁷⁴. Dříve zahájeným řízením o zaplacení věřitelských pohledávek proti dlužníkovi nebrání žádná překážka v pokračování těchto řízení, a proto nadále pokračují. Pouze v případě prohlášení konkursu na majetek dlužníka podle ustanovení § 263 insolvenčního zákona se však přerušují i tato pokračující (nepřerušená) řízení.

⁷⁴ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 6. 2011, sp. zn. 36 Co 13/2011.

Zahájením insolvenčního řízení je dlužník povinen se zdržet s nakládáním majtkové podstaty či s majetkem, který do ní může náležet, tedy dlužník je omezen v dispozičním nakládání s uvedeným majetkem. *Nerozhodne-li insolvenční soud jinak, je dlužník povinen zdržet se od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nakládání s majtkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet, pokud by mělo jít o podstatné změny ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení. Peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení je dlužník oprávněn plnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem.*⁷⁵ Nejedná se o absolutní zákaz v nakládání s majtkovou podstatou, nýbrž dispoziční oprávnění dlužníka je omezeno tehdy, jde-li o podstatné změny ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení, kterými by se dlužník snažil zkrátit uspokojení věřitelů.

Za situace, že insolvenční soud v insolvenčním řízení zjistí, že dlužník, který je osobou s dispozičním oprávněním, nakládá s majetkem náležejícím do majtkové podstaty takovým způsobem, že tím poškozuje věřitele, je insolvenční soud povinen přijmout taková opatření, která takovýmto poškozujícím jednáním dlužníka zabrání; opatření budou spočívat např. v omezení či zákazu nakládání s určitými věcmi nebo právy, získání předchozího souhlasu předběžného správce.⁷⁶ Ustanovení § 113 insolvenčního zákona totiž dává insolvenčnímu soudu kompetenci nařídít předběžným opatřením povinnost dlužníku, aby nenakládal s určitým majetkem, nebo sice může nakládat s určitým majetkem, ale až po předchozím souhlasu předběžného insolvenčního správce, kterého za tímto účelem ustanoví insolvenční soud taktéž předběžným opatřením. Tímto rozhodnutím se insolvenční soud snaží zabránit změnám v rozsahu majtkové podstaty v neprospěch věřitelů. Aplikace ustanovení § 113 insolvenčního zákona nastupuje až tehdy, kdy omezení z ustanovení § 111 insolvenčního zákona je nedostačující nebo jej dlužník nerespektuje anebo lze očekávat, že jej dlužník nebude respektovat⁷⁷. Proti rozhodnutí o nařízení předběžného opatření je odvolání přípustné, které může podat jedině dlužník.

⁷⁵ § 111 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁷⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.6.2011, sp. zn. MSPH 88 INS 15715/2010, 2 VSPH 526/2011-A-70.

⁷⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.3.2009 sp. zn. MSPH 94 INS 3504/2008, 2 VSPH 87/2009-A.

Dlužníku je zákonem umožněno do doby rozhodnutí o insolvenčním návrhu, prostřednictvím jím podaného předběžného opatření ve smyslu ustanovení § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, omezit z důvodů hodných zvláštního zřetele způsobem stanoveným v předběžném opatření některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení uvedených v § 109 odst. 1 písm. b) a c) insolvenčního zákona, neodporuje-li to společnému zájmu věřitelů, a tím se pokusit minimalizovat účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení s cílem odvrátit svůj úpadek. V případě, že má dlužník za to, že podaný věřitelský insolvenční návrh je šikanózní a nedůvodný, mu insolvenční zákon dává další obranný prostředek spočívající v tom, že dlužník se může domáhat nejpozději však do prvního svého úkonu toho, aby insolvenční soud uložil předběžným opatřením insolvenčnímu navrhovateli složit jistotu, kterou bude zajištěna případná náhrada škody nebo jiná újma způsobená dlužníku nedůvodným zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu. Pokud věřitel uloženou jistotu nesloží, může to vést k odmítnutí jeho insolvenčního návrhu. Dlužník musí jemu hrozící škodu či jinou újmu insolvenčnímu soudu před tímto rozhodnutím doložit. Z toho plyne, že bude-li následně v insolvenčním řízení insolvenčním soudem osvědčena neexistence úpadku dlužníka a vznikne mu škoda či jiná újma, může se dlužník zhojit z této složené jistoty. Proto je dlužníkům vhodné doporučit využívání těchto zákonných prostředků.

Právní úkony, které dlužník učinil v rozporu s omezeními vyvstanuvšími zahájením insolvenčního řízení, jsou ze zákona (ex lege) vůči věřitelům neúčinné a proto se plnění z těchto neúčinných právních úkonů zahrne bez dalšího do majetkové podstaty dlužníka⁷⁸.

Účinky zahájeného insolvenčního řízení trvají po celou dobu insolvenčního řízení, a to až do pravomocného skončení tohoto insolvenčního řízení tj. např. právní mocí rozhodnutí o zrušení konkursu podle ustanovení § 308 insolvenčního zákona nebo rozhodnutí, kterým bere insolvenční soud na vědomí splnění oddlužení podle ustanovení § 413 insolvenčního zákona. Insolvenční zákon dále spojuje s každým způsobem řešení úpadku další účinky, např. právní mocí rozhodnutí soudu o schválení oddlužení se ruší veškerá omezení dispozičních oprávnění dlužníka⁷⁹.

⁷⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.9.2011, sp. zn. 38 ICM 1348/2010, 102 VSPH 90/2011-44.

⁷⁹ § 407 odst. 2 insolvenčního zákona.

5.3. Insolvenční návrh

V ustanovení § 2 písm. c) insolvenčního zákona nalézáme legální definici insolvenčního návrhu, kterým se rozumí u insolvenčního soudu podaný návrh na zahájení insolvenčního řízení. Je proto třeba si uvědomit rozdíl mezi insolvenčním návrhem a návrhem na povolení oddlužení, neboť *Jde o dvě různá procesní podání, pro která insolvenční zákon předepisuje různé obsahové náležitosti a pro která uplatňuje odlišná pravidla i co do požadavku na jejich formu. Obsahové náležitosti insolvenčního návrhu vymezuje § 103 odst. 1 a 2 IZ, zatímco obsahové náležitosti návrhu na povolení oddlužení ustanovení § 391 IZ.*⁸⁰

Přestože v případě podání insolvenčního návrhu dlužníkem se uplatní vyšetřovací zásada, musí dlužník uvést rozhodné skutečnosti v souladu s ustanovením § 3 insolvenčního zákona, poněvadž *jakkoli § 86 InsZ ukládá insolvenčnímu soudu provést i jiné důkazy potřebné k osvědčení dlužníkovu úpadku, než byly účastníky navrhovány, jde o projev vyšetřovací zásady k prokázání předložených tvrzení a nikoliv k tomu, aby si soud tato tvrzení opatroval*⁸¹.

Obecné náležitosti insolvenčního návrhu upravuje § 42 odst. 4 občanský soudní řád⁸². Mimoto insolvenční zákon ve svém ustanovení § 103 upravuje konkrétní obsahové náležitosti insolvenčního návrhu, a proto i jen přiměřená aplikace ustanovení § 79 odst. 1 občanského soudního řádu je tudíž vyloučena⁸³. *Insolvenční návrh musí kromě obecných náležitostí podání obsahovat označení insolvenčního navrhovatele a označení dlužníka, kterého se týká, popřípadě označení jejich zástupců. Fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm (sídlem) a v případě, že jde o podnikatele, též identifikačním číslem. Právnícká osoba musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem. Je-li navrhovatelem stát, musí*

⁸⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.10.2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A.

⁸¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.1.2012, sp. zn. 76 INS 3014/2011, 3 VSPH 1388/2011.

⁸² § 42 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. *Pokud zákon pro podání určitého druhu nevyžaduje další náležitosti, musí být z podání patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Je-li účastník zastoupen advokátem, může být podpis advokáta nahrazen otiskem podpisového razítka, jehož vzor byl uložen u soudu, kterému je podání určeno. Podání v listinné podobě je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, jestliže je to třeba. Podání v jiných formách se činí pouze jedním stejnopisem. K podání učiněnému elektronicky lze připojit také všechny jeho přílohy v elektronické podobě.*

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2011, sp. zn. 29 NSČR 23/2010.

*insolvenční návrh obsahovat označení příslušné organizační složky státu, která za stát před insolvenčním soudem vystupuje. V insolvenčním návrhu musí být dále uvedeny rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, skutečnosti, ze kterých vyplývá oprávnění podat návrh, není-li insolvenčním navrhovatelem dlužník, označeny důkazy, kterých se insolvenční navrhovatel dovolává, a musí z něj být patrné, čeho se jím insolvenční navrhovatel domáhá.*⁸⁴ Dlužníkům insolvenční návrh musí v souladu s ustanovením § 103 odst. 2 insolvenčního zákona tedy obsahovat vylíčení skutečností, které osvědčují jeho úpadek, konkrétní údaje o jeho věřitelích, včetně konkrétních údajů o pohledávkách věřitelů a jejich splatnosti, a to v takovém rozsahu, který v případě, že tyto skutečnosti budou shledány pravdivými, dovolí insolvenčnímu soudu učinit závěr, že dlužník je v úpadku⁸⁵. Dlužník coby insolvenční navrhovatel tak musí uvést tvrzení ohledně svého úpadku, popř. hrozícího úpadku ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1, 4 insolvenčního zákona, čímž splní povinnost tvrzení. Ve svých rozhodnutích Nejvyšší soud dále konstatoval, že konkrétní údaje o pohledávkách věřitelů a splatnosti těchto pohledávek nelze nahrazovat toliko obecným tvrzením, že dlužník má peněžité závazky, které jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto peněžité závazky není dlužník schopen plnit, zejména že je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti⁸⁶. V úvahu nepřichází pro splnění povinnosti tvrzení ani postup, že by dlužník odkázal na rozhodné skutečnosti, které osvědčují jeho úpadek či hrozící úpadek, obsažené v listinném důkazu, který přiloží k insolvenčnímu návrhu jako přílohu⁸⁷, nebo že by dlužník toliko odkázal na konkrétní již probíhající řízení o výkon rozhodnutí či exekuci⁸⁸. Jinak se dlužník vystavuje nebezpečí, že v insolvenčním řízení nebude pokračováno. Insolvenční návrh nevyžaduje petit. Absence petitu nezpůsobuje odmítnutí insolvenčního návrhu, obsahuje-li tento návrh veškeré zákonem požadované náležitosti⁸⁹.

Podá-li věřitel insolvenční návrh, je věřitel coby insolvenční navrhovatel stíhán zásadou projednací, tedy je mu uložena povinnost tvrdit rozhodné skutečnosti a tyto

⁸⁴ § 103 odst. 1, 2 insolvenčního zákona.

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008-A.

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011.

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2009, sp. zn. 29 NSČR 7/2008-A.

⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.9.2012, sp. zn. MSPH 91 INS 14841/2012, 1 VSPH 1245/2012-A.

⁸⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.11.2008, sp. zn. MSPH 79 INS 4386/2008, 2 VSPH 274/2008-A.

skutečnosti v insolvenčním řízení prokázat důkazy s cílem osvědčit dlužníkovův úpadek. Předně však věřitel musí prokázat skutečnost, že je dlužníkovým věřitelem, tedy osobou oprávněnou podat insolvenční návrh. Dlužník na věřitelský insolvenční návrh může (a měl by) samozřejmě reflektovat, a nikoliv zůstat nečinný, zejména by měl dlužník zpochybnit tvrzené pohledávky insolvenčního navrhovatele, má-li dlužník k dispozici důvody zpochybnění, popř. navrhnout vydání předběžného opatření, nebo vyvrátit právní domněnku své platební neschopnosti ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona tím, že osvědčí či prokáže schopnost uhradit pohledávky věřitelů, jež má insolvenční soud pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za osvědčené. Schopnost uhradit pohledávky musí dlužník prokázat nejpozději při ústním jednání o projednání insolvenčního návrhu, k čemuž použije peněžní prostředky, které dlužník může v průběhu insolvenčního řízení získat vícero způsoby, např. na základě smlouvy o úvěru (§ 497 a násl. obchodního zákoníku) nebo smlouvy o půjčce (§ 657 a násl. občanského zákoníku). Před a při uzavírání těchto smluv musí dlužník „jen“ dodržet omezení plynoucí z ustanovení § 111 a § 113 insolvenčního zákona. K získání těchto úvěrů či půjček nelze použít jako zástavu majetek patřící do majetkové podstaty (srovnej ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) a § 248 odst. 2 insolvenčního zákona). Získali a bude-li disponovat dlužník peněžními prostředky při ústním jednání, může za tohoto stavu dlužník insolvenčnímu soudu prokázat, že je schopen z těchto peněžních prostředků splnit své závazky a tím vyvrátí předpoklady pro rozhodnutí o úpadku⁹⁰. Vrchní soud v Praze vyslovil názor, že nelze dlužníkem uzavřenou úvěrovou či obdobnou smlouvu po zahájení insolvenčního řízení bez dalšího považovat za flagrantní porušení insolvenčního zákona, pokud měla uvedená smlouva sloužit k uspokojení pohledávek věřitelů způsobem nepředstavujícím zvýhodnění některého z věřitelů⁹¹. Jinak řečeno, dlužník může po zahájení insolvenčního řízení uzavírat smlouvy o úvěru nebo smlouvy o půjčce anebo obdobné smlouvy, pokud takto získané peněžní prostředky použije na uspokojení pohledávek věřitelů a při tomto uspokojování pohledávek nezvýhodní žádného z věřitelů.

⁹⁰ Řeháček, O. Odvrácení úpadku platebně neschopného dlužníka po podání insolvenčního návrhu. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1-2, str. 27-28.

⁹¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.4.2011, sp. zn. MSPH 60 INS 628/2011, 2 VSPH 313/2011-A-156.

Dlužník musí insolvenční návrh předložit v takovém počtu stejnopisů, aby jeden stejnopis měl k dispozici insolvenční soud a aby každý, komu se insolvenční návrh doručuje, obdržel jeden stejnopis. K insolvenčnímu návrhu musí dlužník připojit předepsané přílohy a listinné důkazy, které však nejsou součástí insolvenčního návrhu, což znamená, že skutečnosti pramenící z listinných důkazů musí přímo uvést dlužník v insolvenčním návrhu, a nikoliv na ně stroze v insolvenčním návrhu odkázat. Dlužník je však oprávněn namísto předložení listinného důkazu odkázat na jiné soudní řízení, ve kterém byl tento předmětný listinný důkaz založen, a insolvenční soud následně v insolvenčním řízení postupuje tak, že si tuto listinu vyžádá u příslušného soudu a provede jí při jednání jako důkaz⁹².

Podává-li dlužník insolvenční návrh, je povinen k němu připojit seznam svého majetku včetně svých pohledávek s uvedením svých dlužníků (dále jen „seznam majetku“), seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů (dále jen „seznam závazků“), seznam svých zaměstnanců a listiny, které dokládají úpadek nebo hrozící úpadek⁹³. V dalších odstavcích ustanovení § 104 insolvenčního zákona jsou obsaženy údaje o tom, jaká tvrzení a skutečnosti musejí být obsaženy v citovaných seznamech majetku, závazků a zaměstnanců⁹⁴. V seznamu majetku dlužník uvede jednotlivě svůj hmotný i nehmotný majetek, pohledávky včetně specifikace důvodů jejich vzniku, výše i dobytosti, vede-li se nějaké řízení (např. soudní, rozhodčí, exekuční, apod.) či již existuje rozhodnutí příslušného orgánu, označí dlužník tato řízení či rozhodnutí. V seznamu závazků dlužník uvede veškeré své jemu známé závazky bez výjimky spolu

⁹² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.1.2009 sp. zn. KSPL 27 INS 4492/2008, 1 VSPH 322/2008-A.

⁹³ § 104 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁹⁴ § 104 odst. 2, 3 a 4 insolvenčního zákona *V seznamu majetku je dlužník povinen označit jednotlivě svůj majetek, včetně pohledávek. U pohledávek stručně uvede skutečnosti, na kterých se zakládají, a uvede jejich výši; výslovně se dále vyjádří k jejich dobytosti. U majetku, včetně pohledávek, o kterých probíhá soudní nebo jiné řízení, nebo ohledně nichž již bylo příslušným orgánem rozhodnuto, dlužník tato řízení (rozhodnutí) označí. V seznamu závazků je dlužník povinen jako své věřitele označit všechny osoby, o kterých je mu známo, že vůči němu mají pohledávky nebo jiná majetková práva, nebo které vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva uplatňují. Jsou-li věřiteli dlužníka osoby dlužníkovi blízké nebo osoby, které tvoří s dlužníkem koncern²¹, musí dlužník tyto skutečnosti výslovně uvést. Dlužník v seznamu závazků stručně uvede, které z pohledávek svých věřitelů popírá co do důvodu nebo co do výše a proč. Má-li dlužník věřitele, o kterých je mu známo, že proti němu mají právo na uspokojení ze zajištění, nebo kteří toto právo proti němu uplatňují, uvede je odděleně. U pohledávek těchto věřitelů dále označí věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, u kterých se uplatňuje uspokojení ze zajištění, včetně údaje o tom, které movité věci se nacházejí v držení věřitele nebo třetí osoby, dále označení druhu zajištění a důvodu jeho vzniku. Dále dlužník uvede, zda a v jakém rozsahu právo na uspokojení ze zajištění popírá a proč. Nemá-li dlužník žádné zaměstnance nebo žádné dlužníky, uvede to v seznamech výslovně. Pro označení osob v seznamech platí § 103 odst. 1 obdobně. Předložené seznamy musí dlužník podepsat a výslovně v nich uvést, že jsou správné a úplné.*

s označením jednotlivých svých věřitelů. Mezi závazky uvede dlužník i ty závazky, které považuje za nedůvodné bez ohledu na důvod nedůvodnosti. Výslovně je dlužník povinen uvést, že jeho věřiteli jsou osoby blízké nebo osoby, s nimiž dlužník tvoří koncern ve smyslu § 66a obchodního zákoníku. Současně dlužník u každého závazku je povinen uvést, zda jej uznává či popírá co do důvodu nebo výše, a proč. Má-li dlužník zajištěné věřitele, uvede je odděleně. Současně dlužník sdělí jakýžto jeho majetek je zatížen zajištěním, zda zajištění věřitelé uplatňují uspokojení ze zajištění, zda je uznává či popírá co do důvodu nebo výše, a proč. Přestože dlužník nemá žádné zaměstnance, musí tuto skutečnost v seznamu výslovně konstatovat. Smyslem příloh přikládaných k insolvenčnímu návrhu je hlavně nutnost urychlit proces zjištění celkové majetkové situace dlužníka. Judikatura soudů dospěla ohledně odpovědnosti dlužníka za pravdivost údajů uvedených v předmětných seznamech k tomu, že *insolvenční soud z vlastní iniciativy zásadně neověřuje pravdivost údajů uvedených v seznamu závazků, jenž mu dlužník předložil spolu s insolvenčním návrhem. Odpovědnost za úplnost a správnost seznamů majetku, závazků a zaměstnanců totiž leží toliko na dlužníkovi, resp. na osobě, která je jménem dlužníka předložila a opatřila prohlášením o tom, že zde uvedené údaje jsou správné a úplné.*⁹⁵ Obsahovou náležitostí shora uvedených seznamů jsou tedy i prohlášení dlužníka o tom, že jsou tyto seznamy správné a úplné. V případě porušení této zákonem stanovené povinnosti, může dojít k následku způsobujícího trestněprávní odpovědnost dlužníka pro podezření ze spáchání trestného činu poškozování věřitele ve smyslu ustanovení § 222 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“).

Neuvedl-li dlužník v seznamu závazku vůbec nic o tom, že by nějakou pohledávku věřitele popíral či že nějaká pohledávka je zajištěna, pak z toho plyne, že žádná pohledávka dlužníkem není popřena a žádná pohledávka není zajištěná. Tzn., že dlužník musí explicitně popírat či uvádět zajištění, pakliže tyto skutečnosti nastaly⁹⁶.

Skutečnost, že dlužník nemá žádný majetek, a tuto skutečnost dlužník uvede v insolvenčním návrhu, nezbavuje dlužníka ani za tohoto stavu vyhotovit a předložit seznam majetku ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona

⁹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28.5.2010 sp. zn. KSHK 40 INS 8832/2009, 2 VSPH 396/2010-P35.

⁹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.7.2008, sp. zn. KSBR 39 INS 1564/2008, 1 VSOL 72/2008-A-22.

včetně prohlášení o správnosti a úplnosti dle ustanovení § 104 odst. 4 insolvenčního zákona⁹⁷. Čili, nemá-li dlužník žádný majetek, přesto musí uvedený seznam majetku, ve kterém uvede, např. žádný majetek nemá (nebo žádné aktiva dlužníka neexistují) spolu s prohlášením o správnosti a úplnosti, insolvenčnímu soudu předložit.

V případě, kdy je dlužník v manželství, nebo manžel dlužníka je účastníkem insolvenčního řízení, potom musí dlužník, popř. každý z dlužníků uvést ve svých seznamech zvlášť svůj výlučný majetek a závazky, které nepatří do SJM, a současně zvlášť uvést všechny majetek a závazky tvořící SJM dle ustanovení § 143 odst. 1 písm. a) a b) občanského zákoníku obou dlužníků. Avšak s tím, že u závazků náležejících do SJM je třeba v seznamu odlišit skupinu společných závazků (tedy těch, z nichž jsou zavázáni oba manželé – dlužníci a které lze zásadně uspokojit z jejich veškerého společného i výlučného majetku) a skupinu individuálních závazků daného manžela (tedy závazků vzniklých za trvání manželství jen tomuto manželu jako obligačnímu dlužníku, které nepatří mezi závazky vyloučené ze SJM dle § 143 odst. 1 písm. b) občanského zákoníku a které jsou proto uspokojitelné z téhož zdroje jako závazky společné).

Nepřipojí-li dlužník k insolvenčnímu návrhu požadované přílohy, nebo neobsahují-li tyto přílohy stanovené náležitosti, určí insolvenční soud dlužníku lhůtu k doplnění, která nesmí být delší než 7 dnů. Uvedená lhůta je pevná, neměnná. Nedoplní-li dlužník insolvenční návrh dle výzvy (poučení) insolvenčního soudu, insolvenční soud insolvenční návrh odmítne.

5.4. Záloha na náklady insolvenčního řízení

Insolvenční soud, je-li to nutné ke krytí nákladů řízení a prostředky k tomu nelze zajistit jinak, může před rozhodnutím o insolvenčním návrhu uložit insolvenčnímu navrhovateli (dlužníkovi), aby ve stanovené lhůtě zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení. Záloha na náklady insolvenčního řízení by měla být uložena až poté, co bude insolvenční návrh perfektní a bezvadný, neboť až za této situace může insolvenční soud odpovědně zjistit majetkovou situaci dlužníka a tím zvážit potřebu mu uložit zálohu. Smyslem uvedené zálohy je potřeba pokrýt náklady insolvenčního řízení v situacích, kdy je zřejmé, že majetková podstata dlužníka nebude dostačovat k pokrytí

⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sen. zn. 29 NSCR 13/2009.

nákladů insolvenčního řízení. Rozhodnutí o tom, zda bude uložena záloha a v jaké výši, jejíž výše může být maximálně 50.000,- Kč⁹⁸, a nelze ji uložit opakovaně, je jedině na uvážení insolvenčního soudu s přihlédnutím k okolnostem každého individuálního případu, včetně posouzení toho, zda lze očekávat řešení úpadku formou oddlužení či konkursem, či zda je případné oddlužení dosažitelné oběma možnými způsoby, a který z nich lze nejspíše očekávat⁹⁹. Insolvenční soud je časově limitován k uložení zálohy do rozhodnutí o insolvenčním návrhu. Neuhradil-li dlužník uloženou zálohu řádně a včas, může insolvenční soud opět pouze v době do vydání rozhodnutí o insolvenčním návrhu insolvenční řízení zastavit na základě usnesení, neučiní-li tak, přistupuje soud k vymáhání uložené zálohy, ale až po pečlivém posouzení veškerých majetkových poměrů dlužníka. Proti usnesení o zastavení insolvenčního řízení z důvodu nezaplacení zálohy nemůže dlužník podat dovolání¹⁰⁰. Vymáhání zálohy není namístě tam, kde by stát jen zvýšil počet věřitelů a přispěl k celkovému zhoršení již tak tíživé majetkové situace dlužníka¹⁰¹. Rozhodne-li se insolvenční soud insolvenční řízení nezastavit, případně ani nevymáhat po dlužníkovi zálohu, je v insolvenčním řízení nadále pokračováno. Samotná skutečnost, že dlužník nemá žádný majetek, kterým by uhradil zálohu, nemůže být důvodem pro neuložení povinnosti zálohu uhradit¹⁰².

Judikatura soudů dovodila, že bude-li nepochybné, že bude úpadek řešen formou konkursu a majetková podstata dlužníka je nedostatečná ke krytí nákladů insolvenčního návrhu, resp. odměny a nákladů hotových výdajů insolvenčního správce, pak za této situace je uložení povinnosti složit zálohu oprávněné¹⁰³, a nebude-li uložena záloha vymožena, insolvenční soud insolvenční řízení zastaví¹⁰⁴. Svědčí-li skutkový stav věci k závěru, že dlužník splňuje podmínky pro povolení oddlužení plněním splátkového

⁹⁸ Srovnej usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.1.2010, sp. zn. KSHK 45 INS 5103/2009, 1 VSPH 517/2009-A.

⁹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 2010 sp. zn. KSUL 70 INS 6396/2009, 1 VSPH 697/2009-A.

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8.7.2010, sp. zn. KSPH 55 INS 4089/2009, 29 NSČR 12/2010-A-29.

¹⁰¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.3.2009 sp. zn. KSUL 44 INS 1893/2009, 1 VSPH 90/2009-A , nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.3.2009 sp. zn. KSHK 40 INS 4891/2009, 1 VSPH 699/2009-A.

¹⁰² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29.7.2009, sp. zn. KSBR 32 INS 656/2009, 3 VSOL 217/2009-A-21.

¹⁰³ Srovnej Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8.10.2008, sp. zn. KSHK 45 INS 2986/2008, 1 VSPH 174/2008-A 1 VSPH 187/2008-A.

¹⁰⁴ Srovnej Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.11.2010, sp. zn. KSPL 54 INS 1220/2010, 3 VSPH 565/2010-A-22.

kalendáře, pak tento závěr je rozhodnou skutečností k tomu, zda vůbec uložit dlužníku povinnost zaplatit zálohu, popř. v jaké výši stanovit zálohu. Za této situace je totiž nutno postupovat tak, aby insolvenční soud předběžně vždy přihlédl *k tomu, zda dlužník splňuje podmínky pro povolení oddlužení a zda jeho majetkové a výdělečné poměry svědčí pro možnost přijetí způsobu oddlužení formou plnění splátkového kalendáře, kdy se odměna a hotové výdaje správce rovněž hradí cestou pravidelných měsíčních splátek. Záloha na náklady insolvenčního řízení ve výši 20.000,- Kč se v těchto případech jeví být zpravidla nepřiměřeně vysokou.*¹⁰⁵

Pokud však podají manželé samostatné insolvenční návrhy spolu s návrhy na povolení oddlužení, a je-li osvědčeno, že existují aktiva i pasiva spadající do SJM, insolvenční soudy by měly tyto návrhy spojit ke společnému (jedinému) insolvenčnímu řízení. Teprve po spojení insolvenčních návrhů ke společnému insolvenčnímu řízení by se měly zkoumat podmínky pro uložení zálohy na náklady tohoto společného insolvenčního řízení¹⁰⁶.

Záloha na náklady insolvenčního řízení podle ustanovení § 108 insolvenčního zákona není v žádném případě soudním poplatkem, a proto jakékoliv ustanovení o soudním poplatku obsažené v občanském soudním řádu nelze pro zaplacení uložené zálohy použít, a to ani přiměřeně¹⁰⁷. Z toho pramení, že na zaplacení uložené zálohy nelze použít, a to ani přiměřeně, ustanovení § 138 odst. 1 občanského soudního řádu o osvobození od soudních poplatků. Flužník by si měl proto včas zanalyzovat svou majetkovou situaci a podat insolvenční návrh co nejdříve, aby byl ještě schopný insolvenčním soudem případně uloženou zálohu zaplatit. Tím však není dotčeno právo dlužníka podat proti rozhodnutí o uložení zálohy odvolání.

5.5. Projednání a rozhodnutí o insolvenčním návrhu dlužníka

Insolvenční řízení je protkáno mimo jiné zásadami rychlosti a hospodárnosti, z čehož vyplývá i povinnost insolvenčního soudu uvedená v ustanovení § 134

¹⁰⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.9.2008 sp. zn. KSBR 40 INS 2487/2008, 2 VSOL 119/2008-A.

¹⁰⁶ Mlejnková, I. Insolvenční řízení v soudní judikatuře III. - záloha na náklady insolvenčního řízení. *Obchodní právo*, 2011, č. 9, str. 19-35 nebo srovnej usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.3.2011, sp. zn. KSPH 37 INS 9533/2010, 3 VSPH 1159/2010-A-14.

¹⁰⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.5.2009, sp. zn. KSUL 44 INS 3837/2008, 1 VSPH 58/2009.

insolvenčního zákona, dle kterého je insolvenční soud povinen učinit do 10 dnů od podání insolvenčního návrhu úkony k rozhodnutí věci. Přestože se jedná se toliko o pořádkovou lhůtu, hrozí insolvenčnímu soudci v případě nečinnosti a bezdůvodného překročení této lhůty kárná odpovědnost. Souběžně může být založena i odpovědnost státu za škodu způsobenou prodlením s vydáním rozhodnutí o insolvenčním návrhu ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů¹⁰⁸. Nad rámec uvádím, že insolvenční soud může tuto povinnost překonat tím, že učiní jakýkoliv úkon (např. vyzve dlužníka k odstranění vady insolvenčního návrhu nebo přímo rozhodne o insolvenčním návrhu) a tím již nadále v insolvenčním řízení není vázán žádnou další lhůtou k učinění úkonu směřujícího k rozhodnutí ve věci. Nicméně je však stále vázán ve své činnosti zásadami rychlosti a hospodárnosti.

Nerozhodne-li insolvenční soud o úpadku dlužníka, bude insolvenční řízení ukončeno *jinými rozhodnutími o insolvenčním návrhu, jimiž jsou:*

- *odmítnutí insolvenčního návrhu pro vady nebo pro zjevnou bezdůvodnost,*
- *zastavení řízení pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit nebo který se nepodařilo odstranit, nebo pro zpětvzetí insolvenčního návrhu,*
- *zamítnutí insolvenčního návrhu,*
- *zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku dlužníka.*¹⁰⁹

Účinností shora uvedených rozhodnutí podle ustanovení § 142 insolvenčního zákona zanikají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, jakož i dosud vydaných předběžných opatření. Odůvodňují-li to okolnosti případu, může insolvenční soud určit, že účinky zanikají až právní moci těchto rozhodnutí. Účinnost rozhodnutí podle ustanovení § 142 insolvenčního zákona nastává v okamžiku, kdy je toto rozhodnutí zveřejněno v insolvenčním rejstříku.

Dlužník ve smyslu ustanovení § 147 insolvenčního zákona není, na rozdíl od věřitelů, ani odpovědný za škodu nebo jinou újmu v případě odmítnutí či zamítnutí

¹⁰⁸ Srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.5.2010, sp. zn. 29 NSČR 22/2009.

¹⁰⁹ § 142 insolvenčního soudu.

insolvenčního návrhu nebo v případě zastavení insolvenčního řízení, neboť insolvenční zákon vztahuje tuto odpovědnost toliko k věřitelům za jejich podané insolvenční návrhy¹¹⁰. Tento fakt o neodpovědnosti dlužníka za insolvenční návrh, dle mého názoru s přihlédnutím k důvodové zprávě k zákonu č. 334/2012 Sb., nezměnila ani novelizace insolvenčního zákona (tj. zákon č. 334/2012 Sb.), jež nabyla účinnosti od 1.11.2012, kterou se jen rozšířil okruh osob oprávněných se domáhat náhrady škody vůči věřitelům, jejichž insolvenční návrhy byly odmítnuty, zamítnuty, či bylo insolvenční řízení zastaveno. Dále bylo uvedenou novelizací zakotveno právo dlužníka podat návrh na nařízení předběžného opatření, kterým bude povinné osobě uloženo, aby na náhradu škody nebo jiné újmy složila do úschovy u soudu přiměřenou peněžitou částku. Tento návrh na nařízení předběžného opatření musí dlužník podat k insolvenčnímu soudu nejpozději do 30 dnů od vydání rozhodnutí o odmítnutí či zamítnutí insolvenčního návrhu nebo o zastavení insolvenčního řízení, přičemž je nerozhodné, že doposud není zcela zřejmá skutečná výše škody nebo jiné újmy.

5.5.1. Odmítnutí insolvenčního návrhu dlužníka

Insolvenční návrh dlužníka bude insolvenčním soudem odmítnut podle ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona v případě, že insolvenční návrh neobsahuje všechny náležitosti uvedené v ustanovení § 103 insolvenčního zákona¹¹¹, nebo který je neurčitý anebo nesrozumitelný, avšak za předpokladu, že pro tyto nedostatky nelze pokračovat v insolvenčním řízení¹¹². Zde dochází k prolomení zásady subsidiarity občanského soudního řádu, neboť insolvenční zákon nepřipouští k odstranění uvedených vad aplikaci ustanovení § 43 občanského soudního řádu. Tzn., že insolvenční návrh musí být od samého počátku bezvadný, určitý a srozumitelný, jinak bude bez dalšího odmítnut bez možnosti poučení a poskytnutí lhůty k dodatečné opravě. Nicméně dlužník může sám od sebe případné vady svého insolvenčního návrhu doplnit či opravit, zjistí-li je dodatečně, a tím učinit insolvenční návrh perfektním a bezvadným, ale pouze do momentu vydání usnesení o odmítnutí insolvenčního návrhu dle ustanovení § 128

¹¹⁰ Srovnej Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. str. 310.

¹¹¹ Pokud jde o náležitosti insolvenčního návrhu, dovoluji si odkázat na kapitolu 5.3. této práce.

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2011, sp. zn. 29 NSČR 23/2010.

odst. 1 insolvenčního zákona insolvenčním soudem¹¹³. Pokud dlužník podá odvolání do usnesení o odmítnutí jeho insolvenčního návrhu, ve kterém zhojí vady, pro které byl insolvenční návrh odmítnut, učinil tak dlužník bohužel opožděně, a příslušný odvolací soud z důvodu opožděnosti zhojení vad potvrdí rozhodnutí soudu I. stupně o odmítnutí insolvenčního návrhu. Chce-li být dlužník se svým insolvenčním návrhem napoprvé úspěšný, měl by si dát velmi záležet na vyhotovení perfektního a bezvadného insolvenčního návrhu nebo zvážit, zda nevyužít pro tyto účely služeb profesionála znalého práva, tj. advokáta. Dle insolvenčního rejstříku insolvenční soudy každý pracovní den odmítnou v průměru 20 insolvenčních návrhů, což je 100 insolvenčních návrhů týdně, 400 měsíčně a tedy přibližně 5000 insolvenčních návrhů ročně¹¹⁴.

Další situací, kdy insolvenční soud odmítne insolvenční návrh, je, když dlužník nedoplní insolvenční návrh zákonem požadovanými přílohami ve lhůtě ne delší než 7 dnů dle výzvy (poučení) insolvenčního soudu ve smyslu ustanovení § 128 odst. 2 insolvenčního zákona.

Co se týče vztahu insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení, pak je to jedině insolvenční návrh, který je způsobilý zahájit insolvenční řízení. Bude-li insolvenční návrh vadný, bude insolvenčním soudem tento insolvenční návrh odmítnut, z čehož plyne, že se insolvenční soud nebude vůbec zabývat návrhem na povolení oddlužení coby jedním ze způsobů řešení úpadku dlužníka, neboť doposud nebyl soudním rozhodnutím zjištěn ani úpadek dlužníka. Kdežto, bude-li návrh na povolení oddlužení vadný, nemá tato skutečnost vůbec žádný vliv na trvání insolvenčního řízení, které tak bude nadále pokračovat, resp. bude to pouze znamenat, že místo oddlužení se přistoupí k řešení úpadku dlužníka formou konkursu.¹¹⁵

Je-li vydáno usnesení o odmítnutí insolvenčního návrhu, insolvenční řízení končí, aniž by byl insolvenční návrh věcně projednán. Odmítnutí insolvenčního návrhu nebrání dlužníku v podání nového insolvenčního návrhu¹¹⁶ po právní moci skončení předchozího insolvenčního řízení.

¹¹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.3.2008 sp. zn. KSPL 20 INS 437/2008, 1 VSPH 5/2008-A.

¹¹⁴ Himmatová, H.: Odmítnutí insolvenčního návrhu-jak tomu zabránit? *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 17-19.

¹¹⁵ Usnesení Vrchního soudu Praha ze dne 22.10.2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.8.2008 sp. zn. KSBR 37 INS 497/2008 29 NSČR 3/2008 – A.

5.5.2. Zastavení řízení pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit nebo který se nepodařilo odstranit, nebo pro zpětvzetí insolvenčního návrhu

Rozhodnutí o odmítnutí insolvenčního návrhu, jakož i rozhodnutí o zastavení řízení představují procesní rozhodnutí o insolvenčním návrhu. Insolvenční soud přistoupí k rozhodnutí o zastavení řízení tehdy, nastane-li některá ze situací uvedená v ustanovení § 104 občanského soudního řádu, tj. zejména jde o situace, kdy nelze nedostatek podmínky řízení odstranit, nespadá-li věc do pravomoci soudů, nebo nebyl odstraněn nedostatek podmínky řízení ani po řádném a včasném poučení povinné osoby. K zastavení řízení dochází rovněž za situace, je-li dlužníkem insolvenční návrh vzat zpět. Zpětvzetí musí být doručeno insolvenčnímu soudu nejpozději do vydání rozhodnutí o úpadku nebo do právní moci jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu, jinak insolvenční soud rozhodne, že zpětvzetí insolvenčního návrhu není účinné. Bylo již vydáno jiné rozhodnutí o insolvenčním návrhu, které však nenabývalo právní moci, rozhodne insolvenční soud též o zrušení tohoto jiného rozhodnutí. Dlužník není oproti věřiteli zatížen zákonným omezením, že může podat další insolvenční návrh až po 6 měsících ode dne zpětvzetí předchozího insolvenčního návrhu. Proto může dlužník podat insolvenční návrh bezodkladu poté, co rozhodnutí o zastavení insolvenčního řízení nabývalo právní moci. Využívání zpětvzetí insolvenčních návrhů dlužníky, lze předpokládat za situací, kdy si dlužník uvědomí, že nesplňuje podmínky pro oddlužení a hrozilo by mu řešení úpadku jedine formou konkursu, nebo tehdy, kdy dlužník chce dočasně a účelově odložit provedení exekucí vůči němu nařízených, aby se mohl vzchopit, a tyto své závazky určitým způsobem vyřešit, k čemuž však potřebuje určitý časový prostor poskytnutý právě díky zahájenému insolvenčnímu řízení.

Insolvenční zákon mimoto upravuje i jiné případy zastavení řízení, např. v případě nezaplacení uložené zálohy na náklady insolvenčního řízení nebo podle ustanovení § 427 insolvenčního zákona. Zastavení insolvenčního řízení nastává rovněž tehdy, jsou-li účastníci insolvenčního řízení dlužníci – manželé a jeden z nich v průběhu insolvenčního řízení zemře. Potom na tuto nastalou překážku musí insolvenční soud reflektovat tak, že insolvenční soud nejprve ze společného řízení insolvenční věc dlužníka vyloučí k samostatnému řízení, a poté ve věci zemřelého dlužníka podle ustanovení § 107 odst. 5 občanského soudního řádu insolvenční řízení zastaví. V

insolvenčním řízení dlužníka bude možno pokračovat až poté, co bude ukončeno dědické řízení jeho zemřelého manžela, v jehož rámci bude vypořádáno i společné jmění manželů, které úmrtím jednoho z dlužníků - manželů zaniklo. Teprve výsledky tohoto dědického řízení určí rozsah majetku dlužníka a jeho závazků.¹¹⁷

5.5.3. Zamítnutí insolvenčního návrhu

V ustanovení § 143 insolvenčního zákona je upraveno rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu, ke kterému se insolvenční soud uchýlí tehdy, když nejsou splněny zákonem stanovené předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka. Jinak řečeno, nebudou-li v insolvenčním řízení osvědčeny veškeré rozhodné aspekty úpadku dlužníka, insolvenční soud insolvenční návrh zamítne. Rozdíl mezi rozhodnutím o odmítnutí insolvenčního návrhu a rozhodnutím o zamítnutí insolvenčního návrhu spočívá v tom, že v případě rozhodnutí o odmítnutí je důvodem odmítnutí insolvenčního návrhu to, že insolvenční návrh je neurčitý, nesrozumitelný nebo absentují esenciální náležitosti insolvenčního návrhu, kdežto u rozhodnutí o zamítnutí je insolvenční návrh zcela perfektní a bezvadný, ale i přesto nebyl osvědčen úpadek dlužníka, což je právě oním rozhodným důvodem zamítnutí insolvenčního návrhu. Jedná se o negativní, meritorní rozhodnutí o insolvenčním návrhu, proti kterému se může odvolat jediné insolvenční navrhovatel.

K zamítnutí insolvenčního návrhu věřitele insolvenčním soudem dojde taktéž za situace, což však musí dlužník, jehož tíží důkazní břemeno, náležitě prokázat, *jestliže dlužník založil procesní obranu proti věřitelskému insolvenčnímu návrhu na tvrzení, že pohledávka insolvenčního navrhovatele sice vznikla (a on ji neuhradil), že však následně zanikla tím, že dlužník proti ní uplatnil k započtení vlastní pohledávku vůči insolvenčnímu navrhovateli, pak k tomu, aby insolvenční soud mohl insolvenčnímu navrhovateli upřít aktivní legitimaci k podání insolvenčního návrhu (a jen z tohoto*

¹¹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9.9.2011 sp. zn. KSPH 41 INS 14739/2010, 3 VSPH 574/2011.

důvodu takový návrh zamítnout), je nezbytné prokázat opodstatněnost dlužníkovy obrany (mít zánik pohledávky započtením za doložený)¹¹⁸.

5.5.4. Rozhodnutí o úpadku

V insolvenčním řízení musí být veškeré skutečnosti rozhodné pro vydání rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku či o hrozícím úpadku dlužníka osvědčeny nebo dokazováním zjištěny. V této etapě insolvenčního řízení se zejména vychází z tvrzení a důkazů sdělených a předložených insolvenčním návrhovatelem, čili úsudek insolvenčního soudu o úpadku či hrozícím úpadku dlužníka je úsudkem pravděpodobnostním¹¹⁹, přičemž odchylku nalézáme u insolvenčního návrhu dlužníka, kde toliko postačuje, jsou-li rozhodné skutečnosti pouze osvědčeny (dokládány) tvrzeními insolvenčního návrhu a jeho přílohami, čímž, oproti insolvenčnímu řízení, které bylo zahájeno veřitelským insolvenčním návrhem, a ve kterém se zpravidla rozhoduje po nařízení jednání¹²⁰, insolvenční soud v tomto případě rozhodne o úpadku většinou bez nařízení jednání a bez provádění dokazování v plném rozsahu a zákonem stanoveným způsobem. Zákonodárce tak vložil do ustanovení § 132 odst. 1 insolvenčního zákona vyvratitelnou právní domněnku o úpadku dlužníka a *Soud není povinen ověřovat, zda tvrzení dlužníka o tom, zda má nějaký majetek či nikoliv, jsou pravdivá. Nevyjde-li najevo opak, řídí se insolvenční soud návrhem a jeho přílohami*¹²¹. Vyvratitelná právní domněnka však neplatí, vyjdou-li v insolvenčním řízení najevo skutečnosti, které jsou v rozporu se skutečnostmi obsaženými v insolvenčním návrhu nebo se skutečnostmi obsaženými v přílohách připojených k insolvenčnímu návrhu, jakož i tehdy, pokud osoby oprávněné jednat jménem dlužníka insolvenční návrh nepodepsaly a s podáním insolvenčního návrhu nesouhlasí. Za této situace vzniká „spor“ o úpadek dlužníka, a proto insolvenčnímu soudu nezbude, než že bude muset taktéž provést v insolvenčním řízení zahájeném na základě insolvenčního návrhu

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2012, sp. zn. 29 NSCR 42/2011.

¹¹⁹ KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DAMAN, A., aj. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení rady (ES) o úpadkovém řízení : komentář*. 1. vydání. Praha : Nakladatelství ASPI, 2008. str. 163 až 164.

¹²⁰ Srovnej názor Dörfl, L. Insolvenční zákon a jeho aplikace v soudní praxi. *Soudce*, 2011, č. 1, str. 11-16.

¹²¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23.9.2009, sp. zn. KSBR 32 INS 4255/2009, 3 VSOL 283/2009-A-11.

dlužníka dokazování nebo nařídí jednání s cílem zjistit, zda skutečně je dlužník v úpadku.

Dokud insolvenční soud nedoručí dlužníku věřitelský insolvenční návrh do vlastních rukou a nepoučí ho o podání návrhu na povolení oddlužení ve lhůtě 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu, nelze rozhodnout o způsobu řešení úpadku¹²².

Rozhodnutí o úpadku dlužníka je meritorním rozhodnutím učiněné ve formě usnesení, kterým insolvenční soud autoritativně deklaruje úpadek dlužníka. *Zjištění úpadku (hrozícího úpadku) je pro další fáze insolvenčního řízení logickou podmínkou sine qua non*¹²³. Usnesení o úpadku musí obsahovat zákonem stanovené náležitosti, jimiž jsou: *výrok o tom, že se zjišťuje úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek; výrok, jímž insolvenční soud ustanovuje insolvenčního správce; údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku; výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve stanovené lhůtě, s poučením o následcích jejího zmeškání; výzvu, aby osoby, které mají závazky vůči dlužníkovi, napříště plnění neposkytovaly dlužníkovi, ale insolvenčnímu správci; výzvu, aby věřitelé insolvenčnímu správci neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na dlužníkových věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách, s poučením o následcích nesplnění této povinnosti; výrok, jímž se určí místo a termín konání schůze věřitelů a přezkumného jednání; výrok, jímž se uloží dlužníku, který tak dosud neučinil, aby ve stanovené lhůtě sestavil a odevzdal insolvenčnímu správci seznamy svého majetku a závazků s uvedením svých dlužníků a věřitelů; označení hromadných sdělovacích prostředků, ve kterých bude insolvenční soud zveřejňovat svá rozhodnutí*¹²⁴. Vyjma těchto obsahových náležitostí musí usnesení obsahovat další „obecné“ náležitosti uvedené v ustanovení § 88 insolvenčního zákona a ve spojení s ustanovením § 7 insolvenčního zákona se přiměřeně aplikuje i ustanovení § 167 občanského soudního řádu. Dále zákonná úprava činí nezbytnou náležitostí usnesení o úpadku i odůvodnění. Rozhodnutí o úpadku může být vydáno samostatně a po určitém časovém odstupu bude vydáno rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, nebo v zákonem vyjmenovaných případech bude součástí

¹²² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23.9.2010, sp. zn. KSOS 39 INS 8614/2009, 2 VSOL 336/2010-B-14.

¹²³ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 256.

¹²⁴ § 136 odst. 2 insolvenčního zákona.

usnesení o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku¹²⁵. Postup podle ustanovení § 148 insolvenčního zákona je pro insolvenční soud obligatorní (bez možnosti volby), nastanou-li v citovaném ustanovení uvedené okolnosti. Spojí-li insolvenční soud rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o povolení oddlužení, činí lhůta k přihlášení pohledávek, jež je fixní a neměnná, 30 dnů, což je výjimka z obecně platné lhůty, že lhůta k přihlášení pohledávek určená v rozhodnutí o úpadku nesmí být kratší 30 dnů a delší 2 měsíců. Lhůta k přihlášení pohledávek je zachována, je-li přihláška odevzdána orgánu, který má povinnost písemnost doručit¹²⁶, jinak je rozhodný den, kdy přihláška pohledávky se dostala do dispozice insolvenčního soudu¹²⁷. Zmeškání lhůty k přihlášení pohledávky nelze prominout a je-li přihláška pohledávky podána opožděně, nelze k ní v rámci probíhajícího insolvenčního řízení přihlížet, a tím ji v žádném případě ani uspokojit.

Insolvenční zákon spojuje se zahájením insolvenčního řízení účinky uvedené v ustanovení § 109 a § 111 insolvenčního zákona, popřípadě na základě nařízeného předběžného opatření ve smyslu ustanovení § 113 insolvenčního zákona mohou být dlužníku uloženy další omezující povinnosti. Tyto uvedené účinky trvají nadále a k nim přibývají další účinky plynoucí jednak přímo z obsahu rozhodnutí o úpadku (např. pohledávky dlužníka jsou plněny i po zahájení insolvenčního řízení dlužníkovi, tedy dlužníci dlužníka plní dlužníkovi. Avšak po rozhodnutí o úpadku dlužníci dlužníka již musí plnit jedině insolvenčnímu správci), a jednak z fáze insolvenčního řízení, jež nastávají po vydání rozhodnutí o úpadku (např. jde o započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele podle ustanovení § 140 insolvenčního zákona, které započtení umožňuje, ale za zákonem stanovených podmínek¹²⁸). Je možno tvrdit, že do rozhodnutí

¹²⁵ § 148 insolvenčního zákona.

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4.9.2008 sp. zn. KSBR 38 INS 735/2008, 29 NSČR 4/2008-P11.

¹²⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.5.2009 sp. zn. KSPA 48 INS 561/2009, 1 VSPH 211/2009-P8.

¹²⁸ § 140 odst. 2, 3 a 4 insolvenčního zákona (2) *Započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele je po rozhodnutí o úpadku přípustné, jestliže zákonné podmínky tohoto započtení byly splněny před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, není-li dále stanoveno jinak.*

(3) *Započtení podle odstavce 2 není přípustné, jestliže dlužníkům věřitel*

a) se ohledně své započitatelné pohledávky nestal přihlášeným věřitelem, nebo

b) získal započtitelnou pohledávku neúčinným právním úkonem, nebo

c) v době nabytí započtitelné pohledávky věděl o dlužnickém úpadku, anebo

d) dosud neuhradil splatnou pohledávku dlužníka v rozsahu, v němž převyšuje započtitelnou pohledávku tohoto věřitele.

(4) *Započtení podle odstavce 2 není rovněž přípustné v případech stanovených dále tímto zákonem nebo předběžným opatřením insolvenčního soudu.*

o úpadku lze v podstatě „volně“ provést zápočet vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele a tím přinejmenším eliminovat mnohost věřitelů nebo minimalizovat výši pohledávek věřitelů a tak dosáhnout splnění podmínek pro schválení oddlužení.

K odstranění případných pochybností ohledně nositele dispozičních oprávnění po rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, vydala expertní skupina ministerstva spravedlnosti pro insolvenční právo své výkladové stanovisko č.1 z 10.1.2008, ve kterém se praví *Nestanoví-li insolvenční soud jinak, je ve vztahu k majetkové podstatě dlužník osobou s dispozičními oprávněními i v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku*¹²⁹.

Proti rozhodnutí o úpadku vydanému na základě insolvenčního návrhu dlužníka není odvolání přípustné. Proti rozhodnutí o úpadku vydanému na základě insolvenčního návrhu věřitele je odvolání přípustné, avšak aktivně legitimován k podání tohoto odvolání je toliko dlužník a navíc s omezenými odvolacími důvody, kterými jsou, že rozhodnutí o úpadku nemělo být vydáno proto, že úpadek není osvědčen nebo proto, že tomu brání insolvenčním zákonem stanovená překážka, přičemž ke skutečnostem, které nastaly nebo vznikly po vydání usnesení o úpadku, se nepřihlíží. Z komentářové literatury lze dokonce vyčíst názor, že *úprava § 141 InsZ se přímo vztahuje pouze k výroku o zjištění úpadku. Ostatní výroky usnesení o úpadku jsou svou povahovou opatřeními či rozhodnutími upravujícími vedení řízení. Tato rozhodnutí patří do dohlédací činnosti (§ 10 InsZ). Ve smyslu uvedeného není proti dotčeným ostatním výroky usnesení o úpadku odvolání přípustné, vyjma rozhodnutí o ustanovení insolvenčního správce (viz § 91 InsZ, § 202 OSŘ, § 26 InsZ).*¹³⁰

5.5.5. Rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku

Rozhodnutím o úpadku se autoritativně deklaruje úpadek dlužníka, kterým se v případě podání insolvenčního návrhu dlužníkem úpadek zjišťuje osvědčením, což znamená pravděpodobnostní zjištění rozhodných skutečností. Za této situace se může po vydání rozhodnutí o úpadku objevit či zjistit skutečnost, že dlužník v úpadku není, resp.

¹²⁹ Ministerstvo spravedlnosti ČR : insolvenční zákon [online]. [cit. 11.2.2013]. Dostupné na <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/vykladova- stanoviska-expertni-skupiny/vykladove- stanovisko-1.html>

¹³⁰ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 289 nebo srovnej Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 12. 2009 sp. zn. KSPH 39 INS 1527/2009, 2 VSPH 474/2009-B.

není úpadek osvědčen. K vypořádání se s touto skutečností slouží právní úprava obsažená v ustanovení § 158 insolvenčního zákona, ve kterém se praví, že před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku podle ustanovení § 149 insolvenčního zákona rozhodne insolvenční soud i bez návrhu, že dlužník není v úpadku, zjistí-li, že ani po rozhodnutí o úpadku nebyl osvědčen dlužníkův úpadek, nebo zde není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny, popřípadě též na návrh dlužníka, jestliže dlužník k tomuto návrhu připojil listinu, na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili s tímto návrhem souhlas a na které je taktéž úředně ověřena pravost podpisů osob, které ji podepsaly. K vydání rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku, je přípustné pouze ve fázi, kdy sice bylo již vydáno rozhodnutí o úpadku, avšak nebylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku dlužníka ve smyslu ustanovení § 149 insolvenčního zákona¹³¹. Tím je dána dlužníku možnost zvrátit rozhodnutí o úpadku a ukončit tak insolvenční řízení zahájené na základě věřitelského insolvenčního návrhu. Z logiky věci nelze ustanovení o rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku, aplikovat za situace, kdy dlužník společně s insolvenčním návrhem podá návrh na povolení oddlužení, neboť za tohoto stavu, insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, nebo, kdy insolvenční zákon u dlužníka vylučuje oddlužení, protože součástí rozhodnutí o úpadku bude i rozhodnutí o prohlášení konkursu.

Skutečnost o neosvědčení úpadku dlužníka mající za následek rozhodnutí podle ustanovení § 158 insolvenčního zákona může být např., že absentují věřitelé dlužníka, neboť jejich pohledávky byly po rozhodnutí o úpadku dlužníka uhrazeny třetí osobou, nebo došlo ke smíru mezi dlužníkem a věřiteli, kteří zároveň souhlasili s ukončením insolvenčního řízení.

Rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku, je vykonatelné a jeho účinky nastávají dnem, kdy nabude právní moci. Právní moci rozhodnutí insolvenčního řízení končí. Jestliže odvolací soud rozhodnutí o úpadku soudu I. stupně změní, insolvenční řízení končí dnem nabytí právní moci rozhodnutí odvolacího soudu, což nastane dnem zveřejnění rozhodnutí odvolacího soudu v insolvenčním rejstříku, čímž zanikají veškeré účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení i s rozhodnutím o úpadku. Pokud však odvolací soud předmětné rozhodnutí zruší, věc se vrací soudu I. stupně a ten nově

¹³¹ Srovnej Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 12. 2009 sp. zn. KSPH 39 INS 1527/2009, 2 VSPH 474/2009-B.

rozhodne. Insolvenční řízení za tohoto stavu nekončí a insolvenční řízení se opět nachází ve fázi před rozhodnutím o úpadku dlužníka.

6. Stanovení způsobu řešení úpadku dlužníka

Bude-li v insolvenčním řízení osvědčen nebo dokazováním zjištěn úpadek (hrozící úpadek) dlužníka ve smyslu ustanovení § 3 insolvenčního zákona, a prohlásí insolvenční soud dlužníka úpadek, lze přistoupit k rozhodnutí o jednom ze zákona taxativně vymezených způsobů řešení úpadku. V ustanovení § 4 insolvenčního zákona jsou nadefinované tyto způsoby řešení úpadku dlužníka:

- konkurs,
- reorganizace,
- oddlužení, a
- zvláštní způsoby řešení úpadku, které insolvenční zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.

Protože však předmětem této rigorózní práce je výhradně úpadek dlužníků fyzických osob – nepodnikatelů, nebudeme se zabývat reorganizací přicházející v úvahu toliko u podnikatelů¹³² a ani zvláštními způsoby řešení úpadků upravených v hlavě čtvrté insolvenčního zákona, která se dotýká zejména finančních institucí.

Stanovení způsobu řešení úpadku dlužníka je další fází insolvenčního řízení po rozhodnutí o úpadku dlužníka. V ustanovení § 148 insolvenčního zákona je stanoveno, kdy bude součástí rozhodnutí o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, resp. zda rozhodnutí o úpadku bude vydáno samostatně a až později bude vydáno rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. Postup, kdy insolvenční soud musí spojit obě rozhodnutí v jedno, je pro insolvenční soud povinný (bez možnosti volby). Zjistí-li insolvenční soud v insolvenčním řízení, že insolvenční navrhovatel (dlužník) je v úpadku, a jsou-li splněny další požadované předpoklady pro rozhodnutí o úpadku, spojí insolvenční soud do rozhodnutí o úpadku i rozhodnutí o prohlášení o konkursu, není-li možné úpadek dlužníka řešit formou oddlužení. K této situaci dochází tehdy, pokud dlužník nespojí s insolvenčním návrhem návrh na povolení oddlužení, nebo má v podstatné míře dluhy z podnikání či je podnikatelem, anebo marně uplynula 30 denní lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení v případě podání věřitelského insolvenčního návrhu. Konkurs má charakter obecné (základní) používané formy řešení úpadku dlužníka sloužícího u

¹³² Blíže ke způsobu řešení úpadku reorganizací viz. § 316 – 364 insolvenčního zákona.

dlužníka k prodeji veškerého jeho postižitelného majetku, přičemž neuspokojené pohledávky věřitelů nadále trvají i po skončení konkursu. Pokud byl podán dlužníkem insolvenční návrh spolu s návrhem na povolení oddlužení, musí insolvenční soud rozhodnout o úpadku i o způsobu řešení úpadku, přičemž pro účely těchto rozhodnutí musí insolvenční soud posoudit návrh na povolení oddlužení jak z hlediska jeho náležitostí, tak z hlediska důvodnosti. Vyhoví-li insolvenční soud návrhu na povolení oddlužení, bude rozhodnutí o povolení oddlužení dalším výrokem usnesení o úpadku dlužníka.

V případě insolvenčního návrhu dlužníka, se kterým spojí dlužník návrh na povolení oddlužení, musí usnesení o úpadku mj. vedle výroku o prohlášení konkursu, nespĺňuje-li dlužník podmínky povolení oddlužení, obsahovat i výrok, kterým se zamítá dlužníkuv návrh na povolení oddlužení. Absentoval-li by v rozhodnutí o úpadku výrok, kterým se zamítá návrh na povolení oddlužení, a jen by insolvenční soud jedním z výroků prohlásil konkurs na dlužníka, bylo by to rozhodnutí překvapivé, porušující dlužníkovu procesní práva, neboť se insolvenční soud doposud nezabýval dlužníkovým návrhem na povolení oddlužení. Insolvenční soud je navíc povinen před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku dlužníka poučit, že za daného stavu dlužník nespĺňuje podmínky pro řešení úpadku oddlužením a proto by měl insolvenční soud dlužníku i vysvětlit, za jakých podmínek by mohl dlužník eventuálně naplnit předpoklady pro povolení oddlužení.¹³³

Nenastane-li shora uvedený případ pro postup podle ustanovení § 148 insolvenčního zákona, je povinen insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku a dále až po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (které má být konáno nejpozději do 3 měsíců od rozhodnutí o úpadku), při kterém může schůze věřitelů přijmout usnesení o způsobu řešení dlužníkovu úpadku. Od rozhodnutí schůze věřitelů o způsobu řešení úpadku se může insolvenční soud odchytil jen za splnění zákonem stanovených podmínek¹³⁴. To neplatí za situace, jestliže dlužník podal návrh na povolení oddlužení v insolvenčním řízení zahájeném na základě věřitelského insolvenčního návrhu, kde insolvenční soud rozhodne o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím

¹³³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9.11.2011, sp. zn. KSUL 45 INS 8108/2011, 1VSPH 1309/2011.

¹³⁴ § 152 insolvenčního zákona.

vydaným dokonce do 30 dnů po rozhodnutí o úpadku bez ohledu na den konání schůze věřitelů a jejich přijatá usnesení.

6.1. Konkurs

Tento základní (obecný) způsob řešení úpadku dlužníka nastupuje tehdy, nastane-li některá z uvedených situací:

- dlužník nepodá spolu s insolvenčním návrhem i návrh na povolení oddlužení;
- podala-li insolvenční návrh k insolvenčnímu soudu třetí osoba, dlužník nepodal nejpozději do 30 dnů ode dne doručení insolvenčního návrhu dlužníku návrh na povolení oddlužení;
- insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí dlužníkem nebo jej zamítne;
- insolvenční soud neschválí oddlužení;
- insolvenční soud zruší schválené oddlužení.

V případě rozhodnutí o odmítnutí i zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, o neschválení oddlužení a o zrušení schváleného oddlužení je odvolání ze strany dlužníka přípustné, tudíž k řešení úpadku dlužníka formou konkursu se přistoupí až po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí.

Řešení úpadku konkursem se použije nejen v případě úpadku dlužníka, ale i v případě hrozícího úpadku dlužníka, jak vyplývá z ustanovení § 4 insolvenčního zákona.

Jestliže dlužník nehodlá řešit svůj úpadek oddlužením, např. z důvodu, že nespĺňuje podmínky oddlužení, může uvést v insolvenčním návrhu, že navrhuje řešení svého úpadku konkursem. Nicméně i kdyby dlužník neučinil tento návrh, insolvenční soud ex lege rozhodne o řešení úpadku dlužníka konkursem, neboť jiná možná alternativa neexistuje. Insolvenční soud buď vydá samostatné usnesení o prohlášení konkursu (zejména v situacích, kdy bylo již rozhodnuto o úpadku dlužníka, a v průběh insolvenčního řízení nastaly důvody k řešení úpadku dlužníka konkursem – např. zrušení oddlužení, neschválení oddlužení) nebo rozhodnutí o prohlášení konkursu je součástí rozhodnutí o úpadku dlužníka coby jeden z jeho výroků, což přichází v úvahu

zejména v situacích, kdy je u dlužníka vyloučen způsob řešení úpadku oddlužením např. z důvodů, že se jedná o podnikatele nebo dluhy dlužníka pocházející z podnikání anebo současně s insolvenčním návrhem dlužník nepodal návrh na povolení oddlužení.

Odvolání proti rozhodnutí o prohlášení konkursu je přípustné. Legitimován k podání tohoto odvolání je i dlužník. Nejvyšší soud se již zaobíral otázkou důvodnosti takto podaného odvolání do rozhodnutí o prohlášení konkursu, a ve svém rozhodnutí vyřkl názor, že odvolání může být úspěšné, pokud dlužník zpochybní předpoklady pro vydání rozhodnutí o prohlášení konkursu, k nimž patří mj. i závěr o nemožnosti řešit úpadek oddlužením¹³⁵. Mimoto dlužník může docílit, nechce-li dlužník řešit úpadek konkursem, zrušení rozhodnutí o prohlášení konkursu, aniž by jej napadl opravným prostředkem, i v důsledku úspěšně podaného opravného prostředku proti rozhodnutí o úpadku¹³⁶, neboť není-li dlužníkům úpadek zjištěn rozhodnutím insolvenčního soudu, nemůže se pochopitelně přistoupit k určení způsobu řešení doposud nezjištěného úpadku.

Konkurs je způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výtěžku získaného zpeněžením majetkové podstaty. Neuspokojené pohledávky věřitelů nebo jejich části nezanikají, nýbrž po skončení insolvenčního řízení, nebyly-li v přezkumném jednání dlužníkem popřeny, se mohou tyto věřitelé domáhat jejich vymožení v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Podat návrh na zahájení exekuce se promlčuje až po uplynutí 10 let od pravomocného zrušení konkursního řízení. Exekucním titulem k zahájení exekuce je toliko upravený seznam pohledávek, tudíž není zapotřebí žádný pravomocný a vykonatelný rozsudek proti dlužníkovi. Lze říci, že smyslem konkursu je rychlé a úplné zjištění majetkové podstaty, její co nejefektivnější zpeněžení, aby řádně přihlášené pohledávky věřitelů byly zásadně poměrně uspokojeny a v co nejvyšší možné míře¹³⁷.

¹³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.3.2011, sp. zn. 29 NSČR 12/2011-B-393. *Opravný prostředek (odvolání, dovolání, žaloba pro zmatečnost) směřující proti rozhodnutí insolvenčního soudu o prohlášení konkursu na majetek dlužníka může uspět jen tehdy, jsou-li jeho prostřednictvím zpochybněny předpoklady pro vydání rozhodnutí o prohlášení konkursu, k nimž patří předchozí vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka a závěr, že dlužníkům úpadek nelze řešit některým ze sanačních způsobů (reorganizací či oddlužením), případně závěr, že namísto přijetí rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkova úpadku (ve smyslu § 4 odst. 2 IZ) mělo být vydáno rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku (§ 158 IZ).*

¹³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.3.2011, sp. zn. 29 NSČR 12/2011-B-393.

¹³⁷ Srovnej náleží Ústavního soudu ze dne 10.7.2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.

6.2. Účinky prohlášení konkursu

Účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem faktického zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku. Tím je zahájena fáze zjišťovací¹³⁸. V tomto momentě nastávají účinky předvídané v ustanovení § 245 insolvenčního zákona, a bylo-li rozhodnutí o prohlášení konkursu vydáno spolu s rozhodnutím o úpadku, pak přibývají k nastalým účinkům prohlášení konkursu i účinky spojené s rozhodnutím o úpadku zejména uvedené v ustanovení § 140 insolvenčního zákona. Prohlášení konkursu nemá žádný vliv na dlužníkovu způsobilost k právním úkonům ani na jeho procesní způsobilost, čímž je míněn fakt, že dlužník není omezen s nakládáním svého majetku, jež nepatří do majetkové podstaty, což ostatně dovodil a potvrdil i Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 32 Cdo 99/2007.

Prohlášením konkursu nastávají účinky v různých sférách dlužníka. Jde zejména o účinky prohlášení konkursu na majetkovou podstatu, na závazkové vztahy dlužníka nebo na probíhající soudní či jiná řízení, ve kterých dlužník vystupuje jako účastník.

Z dlužníka na insolvenčního správce přechází v okamžiku prohlášení konkursu úplné dispoziční oprávnění k majetkové podstatě a k majetku, který do ní může náležet. Doposud byl dlužník s nakládáním s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet, omezen jen částečně, a to v situacích, při kterém by mohlo dojít k podstatným změnám ve skladbě, využití a určení majetkové podstaty nebo jejího nikoliv zanedbatelného zmenšení ve smyslu ustanovení § 111 insolvenčního zákona. Jedná se tak o nejzávažnější účinek vůči dlužníkovi, protože dlužník ztrácí v plné míře své právo nakládat a disponovat dle svého uvážení se svým majetkem zahrnutým do majetkové podstaty. Je tudíž možno říci, že dlužníkovi ke svému majetku náležejícímu do majetkové podstaty zůstalo tzv. nuda proprietas čili „holé“ vlastnictví, o které s největší pravděpodobností ještě navíc přijde v průběhu konkursu v rámci zpeněžení majetkové podstaty.

S majetkem zapsaným do soupisu majetkové podstaty lze nakládat jen způsobem stanoveným insolvenčním zákonem. Z tohoto důvodu - nemožnosti disponovat s tímto majetkem - se může stát, že dlužník bude najednou bez jakýchkoliv finančních

¹³⁸ Landa M. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vydání. Ostrava : Key Publishing, 2009, str. 262.

prostředků k uspokojení existenčních potřeb svých a své rodiny. Tuto zásadně nepříznivou finanční situaci může vyřešit tím, že dlužník nebo některý z členů jeho rodiny požádá schůzi věřitelů o poskytování plnění z majetkové podstaty k úhradě jejich existenčních potřeb, chtějí-li nějak „přežít“. Schůze věřitelů po podání návrhu rozhodne, zda a v jakém rozsahu se uvedené plnění bude dlužníku vyplácet. Bude-li se dlužník či některý z členů jeho rodiny domnívat, že v daném případě existují důvody pro přiznání úhrad existenčních potřeb, přesto schůze věřitelů návrh zamítla, nebo pro zvýšení přiznaného plnění, neboť členskou schůzi určená výše je nedostatečná, mohou podat návrh k insolvenčnímu soudu, který by mohl v rámci své dohlédací činnosti podle ustanovení § 10 písm. b) insolvenčního zákona, resp. § 11 odst. 1 insolvenčního zákona rozhodnutí schůze věřitelů zrušit nebo změnit¹³⁹. Bez tohoto návrhu podaného ke schůzi věřitelů nebude nic dlužníkovi z majetkové podstaty vypláceno a bude muset zdroje finančních prostředků hledat jinde, třeba u svých rodičů či příbuzných.

Právní úkony dlužníka učiněné po prohlášení konkursu, jež souvisí s majetkovou podstatou a současně poškozují věřitele, jsou ex lege (bez nutnosti podávat odpůrčí žalobu) považovány vůči věřitelům za neúčinné, avšak stále platné. Nejde-li o právní úkony poškozující, ba naopak tyto právní úkony zvýšily hodnotu majetkové podstaty, pak tyto právní úkony dlužníka by měl insolvenční správce akceptovat a měly by tak zůstat stále účinné a insolvenčním správcem nedotčené¹⁴⁰.

Insolvenční zákon dále stanovuje vyvrátitelnou právní domněnku, že nakládal-li dlužník s majetkovou podstatou v den vydání rozhodnutí o *prohlášení konkursu* (v *zákonném textu je zřejmě omylem uvedeno „rozhodnutí o úpadku“*)¹⁴¹, má se v pochybnostech za to, že tak dlužník učinil poté, co oprávnění nakládat s majetkovou podstatou přešlo na insolvenčního správce. Je na dlužníkovi, nehodlá-li tento ze zákona vzniklý stav akceptovat, aby prokázal opak a vyvrátil pochybnosti. Ovšem pokládám si otázku, co tím dlužník docílí. Bude-li totiž dlužník úspěšný a uvedenou právní domněnku vyvrátí tím, že prokáže, že předmětný právní úkon učinil před vydáním

¹³⁹ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 684.

¹⁴⁰ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon. Poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované vydání. Praha : Nakladatelství Linde Praha, a. s., 2008. str. 377.

¹⁴¹ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 580.

rozhodnutí o úpadku (resp. o prohlášení konkursu), a nepůjde-li, dle jeho názoru, o úkony v rozporu s omezeními vznikuvší v důsledku účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení dle ustanovení § 111 odst. 1 insolvenčního zákona, může se přesto insolvenční správce rozhodnout podat odpůrčí žalobu ve smyslu ustanovení § 235 insolvenčního zákona, poněvadž má za to, že se naopak jedná o zkracující či zvýhodňující úkon. V případě procesního úspěchu v řízení o odpůrčí žalobě vznikne insolvenčnímu správci právo na náhradu nákladů řízení vůči třetí osobě, která získala převedený prospěch. Bude-li tato procesně neúspěšná třetí osoba dlužníku osobou blízkou, jedinec jí tímto úkonem dlužník uškodí v podobě úhrady nákladů řízení. Z toho plyne nutnost, aby dlužník posuzoval v průběhu insolvenčního řízení své úkony v celé své komplexnosti včetně relevantních konsekvencí pro třetí osoby.

Právní úkony, kterými dlužník odmítl dar nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce, nebo uzavřel dohodu o vypořádání dědictví, přičemž podle této dohody o vypořádání dědictví dlužník obdrží méně, než činí jeho dědický podíl, jsou absolutně neplatné.

Všichni věřitelé, ať již jsou či nikoliv účastníky insolvenčního řízení nebo přihlásili či nikoliv své pohledávky, mohou po prohlášení konkursu uplatnit svá práva jen způsobem a za podmínek stanovených insolvenčním zákonem. Tzn., že věřitelé, kteří nepodali přihlášku pohledávky, nemohou podat civilní či jinou žalobu, a čím déle bude trvat insolvenční řízení, tím více uplyne času z promlčecí doby jejich pohledávky. Za tohoto stavu může nastat pro dlužníka příznivá skutečnost, že nepřihlášená pohledávka věřitele se v průběhu insolvenčního řízení promlčí¹⁴² a dlužník tak bude mít, bude-li vznášet námitky promlčení v rozhodných řízeních po skončení insolvenčního řízení, „o jednu pohledávku věřitele k uspokojení méně“. Dlužník by měl zkoumat, kteří z věřitelů se nepřihlásili a jak dlouhá promlčecí doba jim ještě zbývá, a podle toho přizpůsobit svoji strategii v insolvenčním řízení, např. v úmyslu lehce dopomoci k prodloužení insolvenčního řízení postupovat takovým způsobem, že dlužník bude odesílat podání doporučenou poštou až v poslední den stanovené lhůty, či využívat

¹⁴² Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 20. *Průměrná délka trvání konkursního řízení je podle statistik Ministerstva spravedlnosti 5,5 roku; Světová banka, která se problematikou českých konkursů zabývá, ve svých studiích tvrdí, že se jedná o více než 9 let.*

veškeré možné opravné prostředky. Rozhodně i při tomto postupu by měl dlužník samozřejmě jednat secundum et intra legem.

Z důvodu účelového zřizování zajištění a tím upřednostňování některých věřitelů je v insolvenčním zákoně stanoveno, že se stávají neúčinnými práva na uspokojení ze zajištění, které se týkají majetkové podstaty a které věřitelé získali poté, co nastaly účinky zahájeného insolvenčního řízení. Uvedené platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva a to i za situace, kdy návrh na zřízení soudcovského zástavního práva byl doručen příslušnému soudu před tím, než nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, ale usnesení příslušného soudu o zřízení soudcovského zástavního práva k nemovitostem nabylo právní moci až poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení¹⁴³. Byl-li již předmět zajištění zpeněžen poté, co nastaly účinky zahájeného insolvenčního řízení, náleží i takto získaný výtěžek ze zpeněžení do majetkové podstaty. Věcná břemena zatěžující majetkovou podstatu, jež vznikla za nápadně nevýhodných podmínek poté, co nastaly účinky zahájeného insolvenčního řízení, se prohlášením konkursu stávají v insolvenčním řízení neúčinnými. Zdůrazňuji, že mezi zahájením insolvenčního řízení ve smyslu ustanovení § 97 odst. 1 insolvenčního zákona a nastáním účinků zahájení insolvenčního řízení podle ustanovení § 109 odst. 4 insolvenčního zákona může vzniknout časová prodlena (nebo-li tzv. „mezidobí“), která se prodlužuje v situaci, kdy byl podán věřitelský insolvenční návrh např. v den pracovního klidu, neboť pak se vyhláška, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení zveřejňuje až v bezprostředně následujícím pracovním dni. Došlo-li v tomto tzv. „mezidobí“ ke zpeněžení předmětu zajištění, dle mého názoru, nemělo by se toto zpeněžení považovat za neúčinné podle ustanovení § 111 odst. 3 insolvenčního zákona, protože účinky zahájeného insolvenčního řízení ještě nastaly, dlužník o podaném insolvenčním návrhu nevěděl, čímž absentuje úmysl dlužníka zkrátit uspokojení věřitele či zvýhodnit některého z věřitelů, a proto by se neměl ani vydávat výtěžek zpeněžení do majetkové podstaty. Nicméně lze dohledat opačné názory, že v případě věřitelského insolvenčního návrhu platí zákonná omezení plynoucí

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2011, sp. zn. 29 NSČR 16/2011.

z ustanovení § 111 insolvenčního zákona již zahájením insolvenčního řízení a bez ohledu na ustanovení § 205 odst. 2 insolvenčního zákona¹⁴⁴.

Po prohlášení konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění podávat žaloby či jiné návrhy k vymožení nároků dlužníka včetně jeho zajištění. Pokud by sám dlužník podal žalobu na zaplacení proti svému dlužníkovi, bylo by na základě této žaloby zahájené řízení zastaveno z důvodu absence aktivní legitimace dlužníka. Dlužníci dlužníka jsou po prohlášení konkursu povinni plnit jedině insolvenčnímu správci. Prohlášení konkursu nemá žádný vliv na běh promlčecí doby k splatným pohledávkám, které má dlužník vůči svým dlužníkům¹⁴⁵. Pro účely insolvenčního řízení v případě prohlášení konkursu nedochází ani k automatickému zesplatnění pohledávek dlužníka za třetími osobami¹⁴⁶. Insolvenční správce je povinen uplatnit a vymáhat dlužníkovi pohledávky, ledaže náklady na uplatnění a vymožení těchto pohledávek jsou neúměrně vysoké nebo je nelze krýt z majetkové podstaty.

Prohlášením konkursu se zesplatňují pohledávky věřitelů, bez ohledu na to, zda byly pohledávky přihlášeny do insolvenčního řízení. Z logiky věci se zesplatní pouze ty pohledávky, které se vztahují k majetkové podstatě, a které v době prohlášení konkursu existovaly¹⁴⁷. Z toho pramení skutečnost, že pohledávky, byť nesplacené, které věřitelé nepřihlásili, ač tak mohli učinit, se okamžikem prohlášení konkursu stávají splatnými a tím jim počíná běžet promlčecí doba. Pokud však tyto věřitelé promarnili lhůtu k podání přihlášky pohledávky, nezbyvá jim nic jiného, než vyčkávat skončení insolvenčního řízení. Nicméně po celou dobu jim běží promlčecí doba, která by mohla, s ohledem na délku trvání konkursních řízení, skončit ještě v průběhu insolvenčního řízení, což by znamenalo, že pohledávka těchto věřitelů bude existovat po skončení insolvenčního řízení již jen jako naturální obligace. To platí obdobně také tehdy, pokud si věřitel neuvědomí tuto skutečnost o zesplatnění své pohledávky a bude počítat se splatností dříve dohodnutou s dlužníkem, která však nastane mnohem později po prohlášení konkursu. Bude-li totiž věřitel běh promlčecí doby mylně počítat ode dne dohodnuté splatnosti, a žalobu podá až po promlčení nároku plynoucího ode dne zesplatnění

¹⁴⁴ K neúčinnosti právních úkonů dle § 111 insolvenčního zákona. *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 23.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/k-neucinnosti-pravnich-ukonu-dle-ss-111-insolvencniho-zakona>.

¹⁴⁵ Byť judikát vychází ze zrušené právní úpravy, je dle mého názoru ho možno aplikovat i pro současnou účinnou právní úpravu, viz. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2008, sp. zn. 29 Odo 1110/2006.

¹⁴⁶ Marešová, M.: Pohledávky dlužníka za třetími osobami. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 36-37.

¹⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3084/2007.

insolvenčním zákonem, pak opět bude pohledávka již promlčená. Jinak řečeno, nastane-li promlčení u zákonného zesplatnění z titulu prohlášení konkursu dříve než promlčení u dohodnuté splatnosti, a věřitel podá žalobu v období po promlčení pohledávky zesplatněnou prohlášením konkursu, ale nepromlčenou dle dohodnuté splatnosti, bude jeho pohledávka za dlužníkem existovat již jen v podobě naturální obligace. Z tohoto důvodu lze doporučovat dlužníkům, aby vznášeli námitky promlčení v následných nalézacích řízeních po skončení insolvenčního řízení. Je však nutné zdůraznit, že účinek zesplatnění pomine, jestliže např. bude následně rozhodnutí o prohlášení konkursu odvolacím soudem zrušeno nebo změněno tak, že se konkurs neprohlašuje¹⁴⁸.

Prohlášením konkursu se na pohledávky věřitelů vázané na splnění rozvazovací podmínky, dokud není splněna, hledí jako na pohledávky nepodmíněné. Na pohledávky věřitelů vázané na splnění odkládací podmínky nemá prohlášení konkursu žádný vliv.

Všechny jednostranné právní úkony týkajících se majetkové podstaty, tj. příkazy, plné moci, jakož i dosud dlužníkem nepřijaté návrhy nebo dlužníkovy nečiněné přijetí návrhů smluv, pokud se týkají majetkové podstaty, prohlášením konkursu zanikají. To neplatí v případě nebezpečí prodlení, v tomto případě musí naopak povinná osoba učinit vše potřebné a to až do okamžiku než se této věci ujme insolvenční správce. Výjimkou je udělená plná moc dlužníkem třetí osobě k zastupování v insolvenčním řízení, která nezaniká.

Insolvenční správce může smlouvu místo dlužníka splnit nebo žádat plnění od druhého účastníka smlouvy anebo od smlouvy odstoupit, nebyla-li smlouva o vzájemném plnění včetně smlouvy o smlouvě budoucí v době prohlášení konkursu zcela splněna a to jak dlužníkem, tak ani druhým účastníkem smlouvy. Nevyjádřil-li se insolvenční správce do 15 dnů od prohlášení konkursu tak, že smlouvu splní, platí, že od smlouvy odstoupil. Došlo-li k platnému odstoupení od smlouvy, má druhý účastník smlouvy právo domáhat vrácení se poskytnutého částečného plnění toliko přihláškou pohledávky¹⁴⁹.

Věřitel se nemůže domáhat sjednaného splnění závazků z fixní smlouvy v případě, že předmět plnění má tržní nebo burzovní cenu, nýbrž může požadovat jen náhradu škody způsobené tím, že dlužník závazek nesplnil. Náhradu škody dotčený

¹⁴⁸ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 598.

¹⁴⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23.2.2012, sp. zn. 36 ICm 1217/2011, 101 VSPH 5/2012.

účastník může uplatnit jako nezajištěný věřitel přihláškou pohledávky. Po prohlášení konkursu je insolvenční správce oprávněn požadovat po třetí osobě vrácení věci zapůjčené dlužníkem na základě smlouvy o výpůjčce i před skončením sjednané doby zapůjčení.

Vypovědět nájemní nebo podnájemní smlouvu uzavřenou dlužníkem je po prohlášení konkursu oprávněn, nikoliv povinen, toliko insolvenční správce ve lhůtě stanovené zákonem nebo smlouvou, a to i v případě, že byla sjednána na dobu určitou. Výpovědní lhůta nesmí být delší než 3 měsíce. To přiměřeně platí i pro leasingové smlouvy a smlouvy o koupi najaté věci. Insolvenční zákon pouze vymezuje druhy smluv bez rozlišení předmětu nájmu. Z tohoto důvodu se tento účinek insolvenčního zákona vztahuje na smlouvy o nájmu věcí movitých, nemovitých, nebytových prostor nebo bytů. Cílem ustanovení § 256 insolvenčního zákona je nezmenšovat, v lepším případě zvyšovat hodnotu majetkové podstaty pro účely zásady co nejvyššího uspokojení pohledávek věřitelů. K naplnění uvedené zásady musí svým jednáním insolvenční správce směřovat. Za situace, že dlužník coby nájemce užívá na základě nájemní smlouvy luxusní byt, za který platí vysoký nájem a vysoké náklady spojené s užíváním bytu, je možno konstatovat, že tato situace pro účely insolvenčního řízení je nadále neudržitelná. Za tohoto stavu a s ohledem na shora uvedenou zásadu co nejvyššího uspokojení věřitelů, by měl insolvenční správce přistoupit k podání výpovědi do nájemní smlouvy. Tím insolvenční správce výrazně sníží platby za životní potřeby dlužníka, a o tuto získanou úsporu se tak zvýší majetková podstata. V tomto bodě však spatřuji vznik existenčních problémů na straně dlužníka, neboť již absentuje právní úprava ohledně toho, zda je přípustné za popsáního stavu vystěhování dlužníka z nájemního bytu, zda a jaká náleží dlužníkovi bytová náhrada v případě vyklizení nájemního bytu, jaké má dlužník konkrétní účinné opravné prostředky proti vyklizení či určení bytové náhrady insolvenčním správcem či insolvenčním soudem, nebo zda se bude v tomto případě analogicky postupovat jako při vyklizení a poskytnutí přístřeší v případě zpeněžení majetkové podstaty dle ustanovení § 285 insolvenčního zákona.

Nájemní nebo podnájemní smlouvu, kterou dlužník uzavřel coby nájemce nebo podnájemce, nemůže druhý účastník smlouvy po rozhodnutí o úpadku vypovědět či od ní odstoupit pro případ prodloužení dlužníka s placením nájemního nebo jiné úhrady, ke

kterému došlo před rozhodnutím o úpadku, anebo pro zhoršení majetkové situace dlužníka. To přiměřeně platí i pro leasingové smlouvy a smlouvy o koupi najaté věci.

S prohlášením konkursu stanoví zvláštní právní předpisy další účinky, např. zákaz provozování živnosti dle živnostenského zákona po dobu až 3 let nebo limitace v působení ve statutárních orgánech obchodních společností.

Ex lege se přerušují prohlášením konkursu veškerá soudní, správní a jiná řízení o právech a povinnostech, které se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, kdy účastníkem řízení je dlužník. Tzn., že zahájení insolvenčního řízení či schválení oddlužení dlužníka jsou skutečnosti, které nemají žádný vliv na soudní řízení vůči dlužníku započatá před zahájením insolvenčního řízení. Prohlášením konkursu se však nepřerušují řízení vyspecifikována v ustanovení § 266 insolvenčního zákona¹⁵⁰, které nadále pokračují, některé z nich však v průběhu insolvenčního řízení skončí, a některé jen nebudou provedeny (např. výkon rozhodnutí, exekuce). Důsledkem přerušování je, že neběží lhůty, nevydávají se rozhodnutí či nekonají se jednání¹⁵¹. K otázce vlivu skončení přerušování řízení na rozhodnutí (ať už nesprávně vydaná či nesprávně doručená) se vyjádřil Ústavní soud, který uvedl, že *zrušením konkursu zanikají účinky prohlášení konkursu (srov. ustanovení § 312 odst. 1 insolvenčního zákona), čímž odpadá i překážka bránící pokračování soudních, správních a jiných řízení o právech a povinnostech, které se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, jejichž účastníkem je dlužník (srov. ustanovení § 263 odst. 1 insolvenčního zákona). Tato překážka odpadá jak v řízení ve věci samé, tj. v odvolacím řízení před vrchním soudem, tak i v řízení*

¹⁵⁰ § 266 odst. 1 insolvenčního zákona *Prohlášením konkursu se nepřerušují a) trestní řízení, b) řízení o přestupcích a jiných správních deliktech, c) daňové řízení, d) dědické řízení, e) řízení o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, f) řízení o výživném nezletilých dětí bez zřetele k tomu, zda v něm dlužník vystupuje jako osoba oprávněná nebo jako osoba povinná, g) řízení ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku, není-li dlužník podnikatelem nebo není-li požadováno peněžité plnění, h) řízení ve věcech ochrany názvu a dobré pověsti právnické osoby, není-li dlužník podnikatelem nebo není-li požadováno peněžité plnění, i) řízení ve věcech obchodního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností, nadačního rejstříku a rejstříku společenství vlastníků jednotek, v těchto řízeních však nelze po prohlášení konkursu vydat rozhodnutí o změně obchodní firmy nebo názvu dlužníka, j) řízení ve věcech kapitálového trhu, k) řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuce, l) řízení, ve kterých je dlužník jediným účastníkem, m) řízení ve věcech vkladu práva k nemovitostem; vklady do katastru nemovitostí však mohou být po prohlášení konkursu povoleny a zapsány, jen řídí-li se pořadí zápisu dnem, který předchází prohlášení konkursu, nebo jde-li o zajištění poskytnuté podle § 41, n) řízení u krajské pobočky Úřadu práce o dlužných mzdových nárocích zaměstnanců dlužníka podle zvláštního právního předpisu³⁹, o) řízení o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti⁴⁰.*

¹⁵¹ Srovnej Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5.6.2012, sp. zn. 8 Cmo 213/2011-50.

exekučním. Rozhodnutí obecných soudů chybně vydaná po přerušení řízení proto dodatečně nabývají právních účinků, dochází k jejich určité "konvalidaci". Taková rozhodnutí tedy nejsou nulitní a není třeba je nahrazovat novými rozhodnutími vydanými znovu téže věci. Tento závěr lze dovodit i z výše citované komentářové judikatury, podle které soud, jenž nesprávně vydal rozhodnutí po přerušení řízení v důsledku prohlášení konkursu, ale ještě jej nezaslal účastníkům, toto rozhodnutí po odpadnutí překážky účastníkům doručí. Obdobně pak není důvodu, aby již zaslané rozhodnutí, které v důsledku přerušení řízení nenabýlo právní moci, po odpadnutí překážky tento právní účinek nezískalo.¹⁵² Jestliže se v řízení doposud přerušených pokračuje, počínají lhůty běžet znovu. Účastníci by měli být předmětným soudem, správním orgánem nebo jiným orgánem vyrozuměni o přerušení řízení a být poučeni o tom, za jakých podmínek lze v řízení pokračovat. Insolvenční soud naopak o přerušení insolvenčního řízení nevydává žádné rozhodnutí či výzvu nebo vyrozumění. Pokud bylo řízení, které se prohlášením konkursu přerušuje, zahájeno až po prohlášení konkursu, bezprostředně po zahájení se přerušuje. Tvrzení, že nelze po prohlášení konkursu zahájit řízení, které se prohlášením konkursu přerušují, je nutno odmítnout¹⁵³. V přerušených řízeních, ve kterých dlužník vystupoval jako žalobce nebo navrhovatel, jakož i v jiných řízeních, ve kterých dlužník uplatňoval své pohledávky nebo jiná práva týkajících se majetkové podstaty, lze pokračovat na návrh insolvenčního správce, jenž se stává účastníkem tohoto řízení místo dlužníka. Nebyl-li v těchto řízeních doposud zaplacen soudní poplatek dlužníkem, tak již ani zaplacen nebude s ohledem na osvobození od placení soudního poplatku ve smyslu ustanovení § 11 odst. 2 písm. q) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů¹⁵⁴. Pokud zůstal insolvenční správce nečinný a nepodal ve stanovené lhůtě soudem (má se na mysli nikoli insolvenční soud, nýbrž shora uvedený obecný soud rozhodující o právech a povinnostech, které se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, kdy účastníkem řízení je dlužník) požadovaný návrh, mohou podat tento návrh dlužník, popřípadě ostatní věřitelé s tím, že dlužník zůstává účastníkem řízení. Jestliže v přerušených řízeních, kde dlužník měl procesní postavení

¹⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 8.10.2012, sp. zn. IV. ÚS 235/12.

¹⁵³ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 635.

¹⁵⁴ Srovnej usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22.2.2011 sp. zn. 1 Cmo 23/2011.

žalovaného a věřitelé uplatňovali své pohledávky nebo jiná práva týkajících se majetkové podstaty, lze v řízení pokračovat, jde-li o spory o rozsah majetkové podstaty, s výjimkou sporů o vyloučení majetku z ní, nebo jde-li o nároky s právem na uspokojení ze zajištění anebo o řízení proti pohledávkám za majetkovou podstatou nebo pohledávkám jim postavené na roveň. V jiných případech řízení o nárocích, které je nutné přihlásit, nebo na které se pohlíží jako na přihlášené, lze pokračovat za předpokladu, že o tom rozhodl insolvenční soud na základě návrhu oprávněné osoby. Rozhodnutí o pokračování insolvenční soud vydá vždy, pokud to může vést k vyjasnění sporných otázek nebo k ukončení dlužnických sporů způsobem, který nezatěžuje majetkovou podstatu. Na místo dlužníka nastupuje do řízení insolvenční správce. Vzhledem ke shora uvedenému lze dlužníku doporučit, aby v přerušovaných řízeních, kde vystupuje jako žalobce, a ve kterých se domáhá zaplacení svých nároků, navrhl insolvenčnímu správci, aby insolvenční správce podal k soudu návrh na pokračování v řízení. Jakmile soud začne pokračovat v řízení, nechť insolvenční správce vezme žalobu dlužníka v celém rozsahu zpět. A protože insolvenční správce je osvobozen od placení soudního poplatku, pak může insolvenční správce po nabytí právní moci rozhodnutí o zastavení řízení, podat bezodkladu nový žalobní návrh bez povinnosti hradit soudní poplatek. Přijatý (vrácený) soudní poplatek či jeho část ze zastaveného řízení zahrne insolvenční správce do majetkové podstaty, čímž dojde ke zvýšení majetkové podstaty, a tím k vyššímu uspokojení věřitelů. Tento postup však přichází v úvahu za situace, kdy bude alespoň část soudního poplatku vrácena, nehrozí uložení náhrady nákladů řízení protistraně za zpětvzetí žaloby (z důvodu např. nevědomosti protistrany o tomto řízení, neboť si nepřevzala vydaný platební rozkaz) a tato nově podaná žaloba je s největší pravděpodobností důvodná a žalobní jistina nepromlčená.

Nelze provést výkon rozhodnutí nebo exekuci, ale lze výkon rozhodnutí nařídit a exekuci zahájit, pokud by byl postižen majetek týkající se majetkové podstaty. Takto nařízený výkon rozhodnutí či exekuce nebo zahájená exekuce se provede po skončení insolvenčního řízení. Dlužník nesmí po prohlášení konkursu ani částečně uspokojit oprávněného, byť nařízená exekuce či výkon rozhodnutí jsou pravomocné. V těchto řízeních bude na straně povinného legitimován vždy jen dlužník, nikoliv insolvenční správce. Je-li to obráceně, tedy že dlužník je oprávněným, stává se prohlášením konkursu insolvenční správce oprávněným místo dlužníka. Pro pohledávky za

majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené lze v průběhu insolvenčního řízení výkon rozhodnutí nařídit či exekuci zahájit a provést jen na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle ustanovení § 203 odst. 5 insolvenčního zákona, tj. nebyla-li uspokojena pohledávka insolvenčním správcem z majetkové podstaty. Probíhá-li souběžně exekuční řízení s insolvenčním řízením, dospěla judikatura soudů ohledně uspokojování nákladů exekuce v insolvenčním řízení k závěru, že *Exekutor má právo na uspokojení nákladů exekuce i v případě, že v průběhu exekuce nebylo k uspokojení pohledávky oprávněného nic vymoženo, když exekutor je v podstatě honorován za to, že byl exekucí pověřen. Neobstojí názor, že náklady exekuce mohou být vyčísleny až po jejím skončení a že exekutor má nárok na náhradu nákladů exekuce jen v případě, že na uspokojení pohledávky oprávněného něco vymůže*¹⁵⁵ a k tomuto závěru je nutno dále říci, že se v rámci insolvenčního řízení uspokojují toliko náklady exekuce, tj. odměna a hotové výdaje exekutora, nikoliv však náklady oprávněného doposud vzniklé v exekučním řízení, které doposud neskončilo, a jehož náklady exekuce tak zůstávají neuspokojeny¹⁵⁶. Vzhledem k vytyčeným právním názorům soudů, nezbyvá, než aby dlužník vstoupil kdykoliv do jednání s věřiteli a pokusil se je přesvědčit o neopodstatněnosti podávání návrhů na výkon rozhodnutí či exekučních návrhů s odůvodněním, že zahájením exekuce vzniknou další závazky v podobě nákladů exekuce, které bude muset dlužník taktéž v rámci konkursu poměrně zaplatit, což bude mít za následek, že o tuto částku uhrazenou toliko soudním exekutorům za náklady exekuce se tito věřitelé zbytečně připraví a sníží tak rozsah svého uspokojení. Dlužník by se měl na druhou stranu připravit i na protiargumentaci věřitelů, která se bude nejspíše opírat o fakt, že nařízením výkonu rozhodnutí či zahájením exekuce získají věřitelé výhodnější pořadí při uspokojování svých pohledávek po skončení insolvenčního řízení.

6.3. Účinky prohlášení konkursu na společné jmění manželů

Prohlášení konkursu se nezanedbatelnou mírou dotýká i manžela dlužníka. K okamžiku prohlášení konkursu totiž zaniká ex lege společné jmění dlužníka a jeho

¹⁵⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.3.2011, sp. zn. 69 ICm 729/2010, 102 VSPH 15/2011.

¹⁵⁶ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30.1.2012, sp. zn. 19Co 611/2011-53.

manžela. Byť prohlášením konkursu zaniká SJM, nemá však prohlášení konkursu žádný vliv na společný nájem bytu manželů¹⁵⁷. Bylo-li toto společné jmění manželů vyhrazeno ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství. Po zániku společného jmění manželů se provede jeho vypořádání, což platí i pro případy, kdy SJM do prohlášení konkursu zaniklo, ale nebylo doposud vypořádáno, nebo bylo zúženo smlouvou či rozhodnutím soudu a do prohlášení konkursu nebylo vypořádáno, přičemž u těchto případů navíc prohlášením konkursu se staví běh zákonné prekluzivní lhůty stanovené ustanovením § 150 odst. 4 občanského zákoníku, jestliže má skončit nejpozději do 6 měsíců od prohlášení konkursu. Následkem vypořádání SJM bude, že majetková podstata se buď zúží či rozšíří. Do majetkové podstaty patří i podíl dlužníka na majetku v SJM. Vypořádání SJM provede insolvenční soud coby věcně příslušný soud jako incidenční spor¹⁵⁸, to neplatí, probíhali již řízení o vypořádání předmětného SJM u místně příslušného okresního soudu, do něhož po prohlášení konkursu nastupuje jako účastník namísto dlužníka insolvenční správce. Insolvenční soud při vypořádání SJM aplikuje ustanovení občanského zákoníku o vypořádání SJM po zániku manželství¹⁵⁹. Za situace, že nelze provést vypořádání SJM z důvodu, že závazky dlužníka převyšují aktiva SJM, zahrne se celý majetek náležející do SJM do majetkové podstaty. Má-li však manžel dlužníka pochybnosti ohledně rozsahu závazků dlužníka, a tím zpochybňuje naplnění předpokladů pro postup o zahrnutí celého SJM do majetkové podstaty z důvodu, že pasiva převyšují aktiva, je oprávněn manžel dlužníka podat žalobu na vypořádání zaniklého SJM k okresnímu soudu¹⁶⁰.

Co se týče smluv uzavřené manželi v období po podání insolvenčního návrhu dlužníkem a jde-li o věřitelský insolvenční návrh v období poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, se ze zákona stávají prohlášením konkursu absolutně neplatnými, pokud jde o tyto smlouvy:

- Smlouva o zúžení rozsahu SJM

¹⁵⁷ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 650 a 651.

¹⁵⁸ Viz. § 159 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona.

¹⁵⁹ Byť judikát vychází ze zrušené právní úpravy, je dle mého názoru ho možno aplikovat i pro současnou účinnou právní úpravu, srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2007, sp. zn. 22 Cdo 1725/2006.

¹⁶⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.6.2011 sp. zn. 57 ICm 419/2010, 103 VSPH 39/2011.

- Smlouvy o rozšíření rozsahu SJM, jestliže se na jejich základě staly součástí SJM závazky náležející do té doby jen manželu dlužníka
- Smlouvy o rozšíření rozsahu SJM, jestliže se na jejich základě stal součástí SJM majetek náležející do té doby jen dlužníku
- Dohody o vypořádání SJM včetně soudem schváleného smíru.

Jakmile se insolvenční soud dozví, že dlužník uzavřel se svým manželem jednu ze shora v bodech uvedených smluv, učiní kroky k tomu, aby v katastru nemovitostí odpovídá zápis takové podobě, jakože k žádnému uzavření oné neplatné smlouvy nedošlo.

Právní norma obsažená v ustanovení § 269 odst. 2 insolvenčního zákona nabourává zákonnou domněnku stanovenou v ustanovení § 150 odst. 4 občanského zákoníku, neboť za situace, kdy již v době prohlášení konkursu uplynula 3leté lhůta k vypořádání SJM, aniž by byla uzavřena dohoda o vypořádání SJM, nastanou účinky spojené podle citovaného ustanovení občanského zákoníku až po 6 měsících od prohlášení konkursu. Do této 6 měsíční doby je insolvenční správce oprávněn buď uzavřít novou dohodu o vypořádání SJM, která nabývá účinnosti v momentu, kdy je insolvenčním soudem schválena, avšak po předchozím souhlasu věřitelského výboru, formou usnesení, čímž získává tato dohoda účinky pravomocného rozsudku, nebo podat návrh na jeho vypořádání rozhodnutím soudu. V případě, že insolvenční soud neschválí dohodu o vypořádání SJM, je odvolání přípustné, ale toto právo podat odvolání nepatří dlužníku neb není účastníkem dohody o vypořádání SJM. Rozhodnutí o schválení dohody o vypořádání SJM lze zrušit jedině tehdy, je-li podle hmotného práva neplatné. Do majetkové podstaty spadá i ta část majetku, která byla použita se souhlasem manžela k podnikání. Byl-li zahrnut do podnikání celý majetek dlužníka a jeho manžela, bude tak tento celý majetek spadat do majetkové podstaty a manželovi dlužníka zůstane akorát tak případná pohledávka odpovídající výši podílu manžela dlužníka na SJM, která se považuje za přihlášenou¹⁶¹. Tato pohledávka není pohledávkou za majetkovou podstatou ani pohledávkou na roveň postavenou pohledávkám za majetkovou

¹⁶¹ DVOŘÁK, T. Společné jmění manželů a insolvenční zákon. *Právní fórum*. 2010, roč. 7, č. 2, str. 56-64. ISSN 1214-7966.

podstatou, tudíž žádné přednostní uspokojování. Manžel dlužníka bude poměrně upokojen až při rozvrhu jako ostatní věřitelé.

Byť práva třetích osob nabytá v dobré víře jsou tímto nedotčena, považují ustanovení § 269 odst. 2 insolvenčního zákona za nelegitimní z důvodu ztráty právní jistoty bývalého manžela dlužníka ohledně svého vlastnictví. Insolvenční zákon nedefinuje žádnou limitující dobu mezi nastáním účinků podle ustanovení § 150 odst. 4 občanského zákoníku a prohlášením konkursu pro účely insolvenčního řízení. Z toho plyne časová neomezenost, tzn., že např. předmětná 3letá lhůta mohla uplynout před 10 lety a i přesto si není bývalý manžel dlužníka stále jist, zda o svůj majetek nepřijde v případě v budoucnu prohlášeného konkursu na dlužníka (jeho bývalého manžela). Z tohoto důvodu lze dlužníkovi doporučovat, aby vždy alespoň uzavíral dohody o vypořádání SJM s bývalým manželem, chce-li jej do budoucna ochránit, neboť tím odvrátí splnění podmínky pro aplikaci ustanovení § 269 odst. 2 insolvenčního zákona a nevznikne tak popsaná nejistota na straně bývalého manžela dlužníka ohledně jeho vlastnictví. Jinak řečeno, lze obecně doporučovat, aby bývalí manželé nenechávali vypořádat SJM zákonem aprobovanou právní domněnkou z důvodu reálné hrozby plynoucí z ustanovení § 269 odst. 2 insolvenčního zákona. Touto otázkou se již zaobírá odborná veřejnost, např. Dvořák T., který nastíněnou problematiku překonává argumentací, že je nutné přihlédnout k ustanovení § 269 odst. 1 insolvenčního zákona, tj., že ustanovení § 269 odst. 2 insolvenčního zákona se aplikuje tehdy, pokud nastala zákonná domněnka až po podání insolvenčního návrhu dlužníkem, resp. jde-li o věřitelský insolvenční návrh až poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Nebyla-li uzavřena dohoda o vypořádání SJM nebo nebyl-li podán návrh na vypořádání SJM insolvenčním správcem ve lhůtě 6 měsíců, nastává (zůstává) bez dalšího po marném uplynutí této lhůty zákonem předvídaná právní domněnka.¹⁶²

Po dobu trvání účinků prohlášení konkursu nemůže vzniknout nové SJM uzavřeli dlužník nové manželství. SJM vznikne až ke dni zániku účinků prohlášení konkursu na dlužníka. Zcela nesmyslná, dle mého názoru, je právní norma obsažená v ustanovení § 276 odst. 2 insolvenčního zákona a plně se ztotožňuje s argumentací odborné veřejnosti¹⁶³.

¹⁶² DVOŘÁK, T. Společné jmění manželů a insolvenční zákon. *Právní fórum*. 2010, roč. 7, č. 2, str. 56-64. ISSN 1214-7966.

¹⁶³ DVOŘÁK, T. Společné jmění manželů a insolvenční zákon. *Právní fórum*. 2010, roč. 7, č. 2, str.

Obnovit SJM zaniklého z důvodu prohlášení konkursu lze ve smyslu ustanovení § 151 občanského zákoníku jedině soudním rozhodnutím na základě návrhu jednoho z manželů, které působí až ex nunc, tj. od právní moci tohoto rozhodnutí o obnovení SJM. Jinak řečeno, nepodá-li dlužník nebo jeho manžel návrh na obnovení SJM k příslušnému soudu, bude dlužník s manželem žít v manželství bez existence SJM, a případný získaný majetek budou nabývat buď do výlučného vlastnictví, nebo do spoluvlastnictví.

6.4. Procesní úkony navazující na prohlášení konkursu

Insolvenční správce je povinen vést a doplňovat seznam přihlášených pohledávek tak, aby tento seznam mohl uzavřít bezodkladu po skončení lhůty k podání přihlášek pohledávek a v dostatečném předstihu před termínem konání přezkumného jednání. Seznam přihlášených pohledávek musí být zveřejněn v insolvenčním rejstříku. Z důvodu urychlení procesu konkursu jsou dlužník či osoby jednající za dlužníka povinni splnit povinnosti spojené s prohlášením konkursu nejpozději do 15 dnů od prohlášení konkursu, přičemž insolvenční soud může tuto lhůtu prodloužit toliko z důvodů hodných zvláštního zřetele. V opačném případě přijme insolvenční soud na návrh insolvenčního správce přiměřená opatření k jejich vynucení (např. ukládání pořádkových pokut).

Soupis majetkové podstaty je listinou, do které se zapisuje majetek náležející do majetkové podstaty. Majetkovou podstatu tvoří zejména peněžní prostředky, movité i nemovité věci, atd.¹⁶⁴ Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí převedení veškerého majetku, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů. Za zpeněžení se považuje i využití bankovních kont dlužníka a jeho peněžních prostředků. V úvahu proto nepřichází fyzické rozdělení majetku mezi věřitele. Podkladem pro zpeněžení majetkové podstaty slouží soupis majetkové podstaty. Ke zpeněžení majetkové podstaty lze přikročit teprve po nabytí právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu a nejdříve

56-64. ISSN 1214-7966. Dle jeho názoru je ustanovení § 276 odst. 2 IZ zjevně nesmyslné a tudíž i neaplikovatelné, obdobně Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 668 *Druhý odstavec komentovaného ustanovení se zdá být poněkud nelogický. Pokud prohlášením konkursu společné jmění manželů zaniká (268 odst. 1 InsZ), resp. pokud po dobu trvání účinků konkursu (tj. do právní moci rozhodnutí, kterým se konkurs ruší – § 309 odst. 4 InsZ) nemůže vzniknout nové společné jmění manželů ani uzavřením manželství nového, nelze smlouvu o rozšíření takového společného jmění manželů vůbec uzavřít.*

¹⁶⁴ Viz. § 205 a § 206 insolvenčního zákona.

však po první schůzi věřitelů, vyjma věcí bezprostředně ohrožené zkázou nebo znehodnocením anebo insolvenční soud nepovolí výjimku. Zpeněžení majetkové podstaty může insolvenční správce učinit zaprvé veřejnou dražbou podle zvláštního právního předpisu¹⁶⁵, u které musí věřitelský výbor schválit smlouvu o provedení dražby, jinak nenabude účinnosti, nebo zadruhé prodejem movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí anebo zatřetí prodejem mimo dražbu, k čemuž insolvenční správce potřebuje souhlasy insolvenčního soudu a věřitelského výboru, jinak smlouva o prodeji mimo dražbu nenabývá účinnosti. Platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení mimo dražbu, lze napadnout jen žalobou podanou u insolvenčního soudu nejpozději do skončení insolvenčního řízení, kterou je oprávněn podat i dlužník¹⁶⁶. Jde-li o zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která slouží k zajištění pohledávky, je insolvenční správce vázán pokyny zajištěného věřitele směřujícími ke zpeněžení.

Se zpeněžením majetkové podstaty spojuje insolvenční zákon zánik, v rozsahu, v němž se týkají zpeněženého majetku, účinků nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, účinků vyrozumění o zahájení exekuce a účinky vydaných exekučních příkazů, jakož i věcná břemena zatěžující zpeněžovaný majetek včetně těch, jež jsou v insolvenčním řízení neúčinná. Neúčinnými věcnými břemeny ve smyslu ustanovení § 248 odst. 3 insolvenčního zákona jsou ta, která mimo jiné vznikla za nápadně nevýhodných podmínek. Tedy osud těchto neúčinných věcných břemen je takový, že platně vznikla, poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, se stala neúčinnými a po zpeněžení majetkové podstaty bez dalšího zanikla. Zpeněžením rovněž zaniká zajištění pohledávky zajištěného věřitele, a to i v případě, že nepodal přihlášku své pohledávky¹⁶⁷.

Zásadní negativní dopad na dlužníka a jeho rodinu má zpeněžení nemovitosti, kterou dlužník používá k bydlení své rodiny, nebo bytu ve vlastnictví dlužníka, protože okamžikem jejich zpeněžení je musí dlužník s rodinou zcela vyklidit, jinak je užívá bez právního titulu. Neučiní-li tak dobrovolně, může se nabyvatel domáhat vyklizení žalobou u věcně a místně příslušného soudu. Při tomto vyklizení přísluší dlužníku stejná bytová náhrada jako při výpovědi nájmu bytu pro hrubé porušení povinností

¹⁶⁵ Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.10.2011, sp. zn. 44 ICm 1902/2010, 102 VSPH 111/2011.

¹⁶⁷ § 299 odst. 2 insolvenčního zákona.

vyplývající z nájmu bytu¹⁶⁸, tj. stačí poskytnout pouhé přístřeší, čímž se rozumí *dočasné ubytování do doby, než si nájemce opatří řádné ubytování a prostor k uskladnění jeho bytového zařízení a ostatních věcí domácí a osobní potřeby, nejdéle však na dobu 6 měsíců*¹⁶⁹. Nicméně odborná veřejnost dospěla k závěru, že v potaz přichází v *odůvodněných případech i náhradní byt. Konkrétní postup je třeba řešit podle § 712 ObčZ.*¹⁷⁰ Domnívám se, že insolvenční zákon tím, že explicitně nerozlišuje (nečiní rozdíly) mezi dobrovolným a nedobrovolným vyklizením dotčené nemovitosti či bytu dlužníkem a jeho rodinou pro účely stanovení bytové náhrady, je z tohoto pohledu příliš tvrdý vůči dlužníku respektujícím a řádně plnícím zákonnou povinnost vyklidit dotčenou nemovitost, aniž by nabyvatel byl nucen podat žalobu o vyklizení. Jsem proto toho názoru, že v případě dobrovolného vyklizení nemovitosti či bytu dlužníkem, by dlužníku mělo být zajištěna bytová náhrada (náhradní byt) a s tím, že dlužník je povinen nemovitost či byt vyklidit až po zajištění adekvátní bytové náhrady. Ustanovení § 285 odst. 2 insolvenčního zákona rovněž považuji za nešťastně formulované ustanovení. Toto ustanovení, dle mého názoru, vyvolává pochybnosti i v tom, co se myslí rodinou. V českém právním řádu není nikde obsažena legální definice pojmu rodina. Tedy vzniká otázka, jaké osoby jsou zahrnuty do rodiny. Poukazuji na to z důvodu, že dlužník může namítat, že osoba, byť osoba příbuzná, která rovněž bydlí s dlužníkem v nemovitosti, není rodinou a tím není tato osoba povinna danou nemovitost vyklidit. A contrario dlužník dále může namítat, že nemovitost neslouží k bydlení rodiny dlužníka, a proto dotčenou nemovitost nemusí vyklidit. Pojem bydlení lze ve prospěch dlužníka vykládat i tak, že se tím rozumí toliko bydlení s úmyslem v dotčené nemovitosti trvale bydlet. Za popsané situace lze tvrdit, že např. rekreační objekty neslouží k trvalému bydlení a proto je dlužník nemusí vyklidit, čímž je oprávněn je nadále užívat.

Na rozdíl od smluvních předkupních práv, je insolvenční správce při zpeněžování majetkové podstaty vázán zákonným předkupním právem a právy nájemců podle zvláštního právního předpisu¹⁷¹. Byty nebo nebytové prostory ve vlastnictví družstva

¹⁶⁸ Podle § 711 odst. 2 písm. b) občanského zákoníku *jestliže nájemce hrubě porušuje své povinnosti vyplývající z nájmu bytu, zejména tím, že nezaplatil nájemné a úhradu za plnění poskytovanou s užíváním bytu ve výši odpovídající trojnásobku měsíčního nájemného a úhrady za plnění poskytovanou s užíváním bytu nebo nedoplnil peněžní prostředky podle § 686a odst. 3.*

¹⁶⁹ § 712 odst. 5 občanského zákoníku.

¹⁷⁰ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 694.

¹⁷¹ § 22, §23 odst. 1 a 3 a § 27 zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů, ve znění pozdějších předpisů.

musí insolvenční správce nejprve nabídnout k bezplatnému převodu osobám oprávněným k výlučnému nabytí vlastnictví za stanovených zákonných podmínek. Neprijme-li osoba oprávněná k výlučnému nabytí vlastnictví tuto nabídku ve lhůtě 3 měsíců od jejího doručení, přistoupí insolvenční správce ke zpeněžení daného bytu nebo nebytového prostoru.

Insolvenční zákon stanovuje pro některé osoby (dlužník, osoby jemu blízké, apod.¹⁷²) zákaz nabývání majetku náležejícího do majetkové podstaty a to dokonce i v případě dražby. Tenhle zákonem stanovený zákaz trvá až 3 roky po skončení konkursu. Pro případ porušení tohoto zákazu sankcionuje insolvenční zákon předmětné právní úkony absolutní neplatností. Nicméně i zde je stanovena výjimka z tohoto zákazu, o kterou může požádat dotčená osoba insolvenční soud. Insolvenční soud, po vyjádření věřitelského výboru, může v odůvodněných případech povolit výjimku ze zákazu nabývání majetku z majetkové podstaty. Pokud dlužník či osoba jemu blízká hodlá získat zpět, je lhostejno, zda ještě v průběhu insolvenčního řízení či až po skončení konkursu, konkrétní majetek náležející do majetkové podstaty, musí postupovat ve smyslu přiznání této výjimky.

Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň, jakož i náklady spojené se správou majetkové podstaty se hradí v průběhu insolvenčního řízení z výtěžku zpeněžení. Nestací-li výtěžek zpeněžení ke krytí těchto pohledávek a nákladů, budou uspokojeny z prostředků zálohy na náklady insolvenčního řízení, a pokud je nelze pokrýt ani z tohoto zdroje, pak nezbývá než postupovat podle ustanovení § 305 odst. 2 insolvenčního zákona, ve kterém je stanoveno pořadí, podle kterého se budou jednotlivé pohledávky uspokojovat.

Zajištění věřitelé mají právo, aby jejich pohledávka byla uspokojena z výtěžku předmětu zajištění, avšak výtěžek se redukuje o náklady spojené se správou a zpeněžením a o odměnu insolvenčního správce. Insolvenční soud vždy přikročí v případě konkursu ke zpeněžení zajištěného majetku, je-li tento majetek zahrnut do majetkové podstaty, avšak je vázán pokyny zajištěných věřitelů směřujícími ke zpeněžení. Neuspokojená část pohledávky se považuje za pohledávku přihlášenou a uspokojí se shodně jako ostatní nezajištěné pohledávky. Insolvenční zákon k okamžiku

¹⁷² Viz. § 295 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona.

zpeněžení předmětu zajištění spojuje účinek zániku zajištění pohledávky zajištěného věřitele, a to i v případě, že nepodal přihlášku své pohledávky.

Umožňuje-li to stav zpeněžení majetkové podstaty, povolí insolvenční soud částečný rozvrh na základě návrhu insolvenčního správce, se kterým souhlasil i věřitelský výbor. O pohledávkách zahrnutých do částečného rozvrhu vydá insolvenční soud rozvrhové usnesení, do kterého může dlužník podat odvolání. Částečný rozvrh je zapovězen věřitelům sporných pohledávek.

6.5. Konečná zpráva a rozvrh

Insolvenční správce předkládá insolvenčnímu soudu v závěru zpeněžení majetkové podstaty, aniž by muselo skončit zpeněžování majetkové podstaty, konečnou zprávu. Pro vydání konečné zprávy není insolvenčním zákonem stanovena žádná lhůta. Dokonce insolvenční zákon umožňuje předložit konečnou zprávu, přestože nejsou pravomocně skončeny incidenční řízení, avšak za podmínky, že jejich výsledek nemůže podstatně ovlivnit závěr konečné zprávy. Smyslem konečné zprávy je podání celkové charakteristiky činnosti insolvenčního správce s uvedením celkové finanční situace dlužníka a finančních výsledků včetně sdělení částky určené k uspokojení věřitelů a výši jejich podílů na této částce. Jinak řečeno, *Výsledek konkursu musí být s konečnou platností vyřešen v rozhodnutí o konečné zprávě; ze zjištění v něm uvedených pak vychází další postup soudu*¹⁷³. Dovolím si odkázat na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze¹⁷⁴, ve kterém je srozumitelně a náležitě vysvětlen význam konečné zprávy. Vyhotovenou konečnou zprávu spolu s vyúčtováním odměny a výdajů insolvenčního správce pak insolvenční správce předkládá insolvenčnímu soudu ke schválení. Do 15 dnů od zveřejnění konečné zprávy v insolvenčním rejstříku může proti ní k insolvenčnímu soudu dlužník podat námitky. K projednání konečné zprávy, jakož i případně podaných námitek insolvenční soud nařídí jednání, jehož výsledkem bude rozhodnutí insolvenčního soudu, že konečnou zprávu a vyúčtování schválí, nebo nařídí doplnění či změnu konečné zprávy anebo odmítne konečnou zprávu za současného uložení povinnosti předložit novou konečnou zprávu. Dlužník je legitimován k podání

¹⁷³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.3.2011, sp. zn. MSPH 91 INS 2725/2009, 3 VSPH 133/2011-B-39.

¹⁷⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.5.2009, sp. zn. KSUL 45 INS 1285/2008, 1 VSPH 42/2009.

odvolání proti usnesení o schválení konečné zprávy podle ustanovení § 304 odst. 5 poslední věta insolvenčního zákona¹⁷⁵. Dlužník by si měl uvědomit, že pokud s obsahem konečné zprávy nesouhlasí třeba z důvodu věcné nesprávnosti, měl by podat námitky, příp. odvolání do usnesení o schválení konečné zprávy, neboť po nabytí právní moci usnesení o schválení konečné zprávy se těmito rozhodnými skutečnostmi již insolvenční soud zabývat nesmí v rámci jiných opravných prostředků uplatněných dlužníkem¹⁷⁶.

Jakmile nabude usnesení o schválení konečné zprávy a vyúčtování právní moci, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu návrh rozvrhového usnesení. Rozvrhovým usnesením se zpravidla neuspokojují pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky postavené jim na roveň a zajištěné pohledávky v zákonem stanoveném rozsahu, protože tyto pohledávky se uspokojují kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení po rozhodnutí o úpadku, tedy ještě před vydáním rozvrhového usnesení. V případě, že z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty nelze všechny uvedené pohledávky uspokojit v plné výši, je v ustanovení § 305 odst. 2 insolvenčního zákona stanoveno pořadí, podle kterého se budou jednotlivé pohledávky uspokojovat. Co se týče např. pohledávek věřitelů na výživném ze zákona, jsou tyto pohledávky bohužel až na 5. místě daného pořadí. V návrhu rozvrhového usnesení je uvedeno, kolik má být vyplaceno na každou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek. Po přezkoumání věcné správnosti návrhu na rozvrhové usnesení vydá insolvenční soud rozvrhové usnesení, ve kterém určí částky, které mají být věřitelům vyplaceny a zároveň určí insolvenčnímu správci lhůtu ke splnění rozvrhového usnesení, jež nesmí být delší než 2 měsíce od právní moci tohoto usnesení. Všichni přihlášení věřitelé budou uspokojeni poměrně vzhledem k výši jejich pohledávky tak, jak byla zjištěna přezkoumáním. Částky určené pro sporné pohledávky jsou deponovány v úschově insolvenčního soudu. Proti rozvrhovému usnesení je dlužník oprávněn podat odvolání.

6.6. Zrušení konkursu

Insolvenční soud (i bez návrhu) zruší konkurs, jestliže

¹⁷⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27.10.2010, sp. zn. KSOS 33 INS 1547/2008, 2 VSOL 215/2010-B.

¹⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.8.2012, sp. zn. 29 Cdo 2315/2012.

- Zjistí, že ani dodatečně nebyl osvědčen dlužníkův úpadek, ledaže již došlo ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty. Posouzení „podstatné části“ je odvislé případ od případu vzhledem k okolnostem každého individuálního případu za současného přihlédnutí, jak k rozsahu zpeněžení, tak k významu zpeněžovaného majetku¹⁷⁷.
- Zjistí, že není přihlášen žádný věřitel, přičemž všechny pohledávky za majetnou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou v celém rozsahu uspokojeny.
- Obdrží zprávu insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení. Tedy bylo dosaženo účelu insolvenčního řízení.
- Zjistí, že pro uspokojení věřitelů je dlužníkův majetek zcela nepostačující bez vlivu majetku vyloučeného z majetkové podstaty. Pojmem „majetek zcela nepostačujícím“ se míní takový majetek dlužníka, který nepostačují ani na krytí pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavené na roveň¹⁷⁸.
- Dlužník podal návrh na zrušení konkursu obsahující souhlasy všech věřitelů a insolvenčního správce se zrušením konkursu, a na němž jsou všechny podpisy osob úředně ověřeny.

Zemře-li dlužník v průběhu konkursu, (tj. v období od právní moci usnesení o prohlášení konkursu do dne právní moci rozvrhového usnesení) nastupují na jeho místo jeho dědicové, a není-li jich, stát. Pokud by došlo k úmrtí dlužníka např. *před právní mocí prohlášení konkursu, musel by soud zřejmě insolvenční řízení zastavit podle § 142 písm. b) InsZ; smrt dlužníka lze nepochybně považovat za nedostatek podmínky insolvenčního řízení, který nelze odstranit.*¹⁷⁹ Po zrušení konkursu ve smyslu ustanovení § 310 odst. 3 insolvenčního zákona insolvenční soud věc postoupí obecnému soudu, který projednává dědictví. Veškerý nezpeněžený majetek i výtěžek ze zpeněžení majetku se stává dědictvím, které se vypořádá v rámci dědického řízení podle zásad

¹⁷⁷ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha : Nakladatelství ASPI, a. s., 2008. str. 404.

¹⁷⁸ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. et al.: *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha : Nakladatelství ASPI, a. s., 2008. str. 405.

¹⁷⁹ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 757.

stanovených v ustanovení § 175a a násl. občanského soudního řádu. Obdobný postup lze očekávat pro případ prohlášení dlužníka za mrtvého ve smyslu ustanovení § 195 a násl. občanského soudního řádu.

Dnem právní moci usnesení o zrušení konkursu konkursní řízení končí a současně končí vlastní insolvenční řízení. Ke dni právní moci rozhodnutí o zrušení konkursu zanikají veškeré účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, jakož i účinky vzniklé v průběhu insolvenčního řízení z rozhodnutí insolvenčního soudu či z titulu dosažení určité fáze insolvenčního řízení s výjimkou těch, u kterých je možné navrácení do stavu před prohlášením konkursu, tedy do původního stavu (např. automatické obnovení dispozičního oprávnění dlužníka po zrušení konkursu k majetku předanému insolvenčním správcem, které bylo doposud součástí majetkové podstaty). Zrušením konkursu nejsou vůbec nijak dotčeny právní úkony učiněné v průběhu insolvenčního řízení, které jsou ze zákona platné a účinné.

Zrušením konkursu bohužel nezanikají pohledávky věřitelů v rozsahu, ve kterém nebyly uspokojeny. Na základě upraveného seznamu pohledávek, který je považován za tzv. „exekuční titul“, lze nařídit výkon rozhodnutí nebo zahájit exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník v insolvenčním řízení nepopřel. Lhůta k podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nebo zahájení exekuce se promlčuje za 10 let od zrušení konkursu. V tomto smyslu jsou dlužníci (fyzické osoby) oproti dlužníkům (právnícké osoby, které zanikly bez právního nástupce), zásadně znevýhodněni, neboť dlužníkům (právnícké osoby, které zanikly bez právního nástupce) neuspokojené pohledávky zanikají. Tato nevýhoda je na druhou stranu dlužníkům (fyzickým osobám) zase vykompenzována v rámci oddlužení rozhodnutím o osvobození od placení pohledávek.

Nabytím právní moci usnesení o zrušení konkursu nekončí funkce insolvenčního správce, naopak insolvenční zákon mu ukládá další povinnosti, zejména je povinen předat dlužníkovi daňové a účetní doklady nebo zbývající majetek. Až po uskutečnění těchto závěrečných činností insolvenčním správcem, jej insolvenční soud zproští funkce, současně rozhodne o výdajích, které insolvenčnímu správci vznikly v souvislosti se zrušením konkursu, a o způsobu jejich úhrady.

6.7. Nepatrný konkurs

Za účelem zjednodušení a zrychlení insolvenčního řízení slouží institut nepatrného konkursu, který nastupuje ve dvou případech a to tehdy, jestliže dlužníkem je fyzická osoba, která není podnikatelem nebo jestliže celkový obrat dlužníka za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu nepřesáhl částku 2.000.000,- Kč a za současného splnění další kumulativní podmínky, že dlužník nemá více než 50 věřitelů. Smyslem nepatrného konkursu je insolvenční řízení urychlit, zefektivnit a minimalizovat náklady s tím spojené. Nepatrný konkurs nelze bohužel kombinovat s řešením úpadku oddlužením¹⁸⁰. Rozhodnutí o tom, že jde o nepatrný konkurs, může insolvenční soud vydat i bez návrhu a spojí s tím prohlášení konkursu, nebo ho vydá kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení po prohlášení konkursu. Vyjde-li však najevo, že konkurs neměl být považovat za nepatrný, může i z moci úřední přijaté rozhodnutí o nepatrném konkursu insolvenční soud zrušit.

V případě dlužníků fyzických osob - nepodnikatelů se jejich nemajetnost zpravidla řeší prostřednictvím nepatrného konkursu, který záhy skončí zrušením konkursu ve smyslu ustanovení § 308 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona (majetek dlužníka nepostačuje k uspokojení jeho věřitelů)¹⁸¹.

V ustanovení § 315 insolvenčního zákona je stanoveno, že při nepatrném konkursu se postupuje podle insolvenčního zákona s těmito odchylkami, pokud nerozhodne schůze věřitelů jinak, že

- namísto věřitelského výboru postačí zástupce věřitelů,
- k účinnosti dohody o SJM není nutné schválení insolvenčním soudem a ani souhlas věřitelského orgánu,
- k vyloučení nedobytného majetku, který není možno prodat, není zapotřebí souhlas insolvenčního soudu a ani věřitelského orgánu,
- bez nařízení jednání lze rozhodnout o včasných námitkách proti konečné zprávě a vyúčtování

¹⁸⁰ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 765.

¹⁸¹ Srovnej Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 298.

- při přezkumném jednání lze současně projednat všechny otázky, o kterých je oprávněna rozhodovat jen schůze věřitelů a je-li to účelné, lze přednést také konečnou zprávu a vyúčtování a projednat uplatněné námitky proti nim.

Insolvenční zákon umožňuje insolvenčnímu soudu stanovit další odchylky, budou-li v souladu s rozhodnutím schůze věřitelů, povedou-li k rychlému a hospodárnému průběhu insolvenčního řízení a těmito odchylkami nebude dotčeno postavení zajištěných věřitelů a ani nebudou ohroženy zásady insolvenčního řízení.

Zavedení institutu nepatrného konkursu do úpadkového práva byl dobrou myšlenkou zákonodárce, ale de lege ferenda bych doporučil rozlišovat konkurs v případě dlužníka fyzické osoby nepodnikatele a v případě dlužníka podnikatele. Inspiraci bych hledal např. v německé právní úpravě, která umožňuje v případě konkursu fyzické osoby nepodnikatelů vést konkurs toliko v písemné podobě, či namísto insolvenčního správce je jmenován opatrovník¹⁸².

¹⁸² Skřivánková, K.. Krátký exkurz do německého insolvenčního práva. *Konkurzní noviny*, 2010, č. 24-25, str. 12.

7. Návrh na povolení oddlužení

Insolvenční zákon vložil do úpadkového práva institut oddlužení, který je upraven v ustanoveních § 389 až 418 insolvenčního zákona. Inspiraci zákonodárci hledali v zahraničních právních úpravách, zejména v německé právní úpravě.

Rozhodnutí o řešení úpadku formou oddlužení může být vydáno jedině na základě návrhu, který může podat pouze dlužník¹⁸³, jenž není podnikatel, čímž se rozumí fyzická či právnická osoba, která není podle norem hmotného práva považována za podnikatele, a současně její závazky (dluhy) nevzešly z jejího podnikání¹⁸⁴. Tyto předpoklady tak představují subjektivní podmínky přípustnosti oddlužení dlužníka. Řešení úpadku oddlužením nepřichází v úvahu ani v případě, kdy dlužník není sice podnikatelem, ale jeho závazky vzešly z podnikání třetí osoby, které dlužník nabyl do svého vlastnictví prostřednictvím dispozitivních právních úkonů¹⁸⁵; nicméně tento názor neplatí absolutně, resp. je modifikován pozdější judikaturou Nejvyššího soudu. Nejvyšší soud následně dospěl k závěru, že menší dluhy z podnikání nemusí nutně znamenat nepřekonatelnou překážkou k řešení úpadku dlužníka oddlužením, avšak k překonání této překážky musí insolvenční soud přihlídnout k: *1) době vzniku konkrétního dlužníkovy závazku (dluhu) z podnikání, 2) době ukončení dlužníkovy podnikání, 3) četnosti neuhrazených dlužníkových závazků (dluhů) z podnikání, 4) výši konkrétního dlužníkovy závazku (dluhu) z podnikání v porovnání s celkovou výší všech dlužníkových závazků, 5) tomu, zda věřitel, o jehož pohledávku jde, je srozuměn s tím, že tato pohledávka bude podrobena režimu oddlužení.*¹⁸⁶ V dalších konkrétních věcech insolvenční soudy dospěly k názoru, že domáhat se oddlužení může i dlužník, který svým majetkem pouze zajistil jako směnečný rukojmí dluh (závazek) jiné osoby z jejího podnikání¹⁸⁷ nebo že skutečnost, že návrh na oddlužení podá dlužník, který je držitelem živnostenského oprávnění, nemůže sama o sobě znamenat, že dlužník je podnikatelem, a proto nelze k řešení jeho úpadu využít oddlužení¹⁸⁸ anebo že, tím, že své pohledávky

¹⁸³ Srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2012, sp. zn. 29 NSCR 70/2012.

¹⁸⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13.3.2008, sp. zn. KSPL 29 INS 252/2008, 1 VSPH 3/2008-A.

¹⁸⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.12.2008, sp. zn. KSUL 70 INS 3940/2008, 1 VSPH 273/2008-A.

¹⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 21.4.2009, sp. zn. 29 NSČR 3/2009.

¹⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 23.2.2011, sp. zn. 29 NSČR 9/2009.

¹⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.4.2009, sp. zn. KSBR 37 INS 740/2009, 2 VSOL 117/2009-A.

přihlásilo do insolvenčního řízení méně věřitelů, čímž je souhrnná výše všech přihlášených pohledávek menší, a pokud souhrn měsíčních splátek za 5 let převyšuje celkovou hodnotu přihlášených pohledávek včetně odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce, není důvodu dlužníkovi odpírat možnost řešit jeho úpadek oddlužením, přestože některé závazky dlužníka uvedené v seznamech závazků, tvořící nepodstatnou část jeho závazků, vzešly z podnikání¹⁸⁹. Nejvyšší soud vyslovil k časovému hledisku, ke kterému má insolvenční soud zkoumat četnost a výše závazků dlužníka vzniklých z podnikání, závěr, že zkoumat *Četnost neuhrazených dlužnickových závazků (dluhů) z podnikání, výši konkrétního dlužnickova závazku (dluhu) z podnikání v porovnání s celkovou výší všech dlužnickových závazků, a to, zda věřitel, o jehož pohledávku jde, je srozuměn s tím, že tato pohledávka bude podrobena režimu oddlužení, lze totiž účinně zkoumat až ve fázi schvalování oddlužení (v jejímž průběhu se ve lhůtě určené rozhodnutím o úpadku přihláškami zpravidla konstituuje konečná podoba dlužnickových závazků a utváří vůle věřitelů co do způsobu řešení dlužnickova úpadku)*¹⁹⁰.

Nastane-li situace, že insolvenční soud nesprávně vyloží v neprospěch dlužníka pojem „dlužník, který není podnikatelem“, nezbyvá dlužníkovi než se domáhat nápravy v rámci řádných či mimořádných opravných prostředků, popř. podat nový insolvenční návrh s očekáváním, že věc bude přidělena jinému soudci, který na tuto otázku bude mít jiný právní názor. Poukazují na praktické případy, ve kterých insolvenční soudy zamítly návrhy dlužníků na povolení oddlužení s odůvodněním, že dlužník byl považován za podnikatele nebo jeho dluhy byly (vznikly) z podnikání, přestože však zjištěné skutečnosti nasvědčovaly o opaku, např.:

- *dlužník již více než 5 let nepodniká, měl přiděleno IČ, ale oprávnění k podnikání zrušil, do oddlužení vstupuje bez jakéhokoli dluhu z podnikání;*
- *dlužník již více než 5 let nepodniká, měl přiděleno IČ a oprávnění k podnikání dosud nezrušil (je aktivní), do oddlužení vstupuje bez jakéhokoli dluhu z podnikání;*

¹⁸⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.11.2011, sp. zn. KSPH 39 INS 4221/2008, 2 VSPH 86/2009.

¹⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2011, sp. zn. 29 NSCR 20/2009.

- *dlužník již více než 5 let nepodniká, má přiděleno IČ a oprávnění k podnikání zrušil, ale do oddlužení vstupuje s jediným závazkem majícím původ v dřívějším podnikání;*
- *několika závazky, jež mají původ v dřívějším podnikání (je jich cca 15 % ve vztahu k závazkům nemajícím původ v podnikání).*¹⁹¹

7.1. Náležitosti návrhu na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení může podat toliko dlužník nepodnikatel, který musí tento návrh podat spolu s insolvenčním návrhem. *V insolvenčním řízení zahájeném na návrh dlužníka spadá tedy lhůta pro podání návrhu na povolení oddlužení v jedno s okamžikem zahájení tohoto řízení, resp. s okamžikem podání návrhu*¹⁹². Podmínka, aby dlužník s insolvenčním návrhem podal i návrh na povolení oddlužení, chce-li řešit úpadek formou oddlužení, je mimochodem duplicitně upravena jak v ustanovení § 106 insolvenčního zákona, tak v ustanovení § 390 insolvenčního zákona. Je-li návrh na povolení oddlužení podáván zároveň jako insolvenční návrh, musí být dlužníkův podpis na návrhu na povolení oddlužení úředně ověřen; jinak postačuje na návrhu na povolení oddlužení „prostý“ úředně neověřený podpis dlužníka. Insolvenční zákon dlužníkovi umožňuje v případě podání insolvenčního návrhu věřitelem, podat návrh na povolení oddlužení nejpozději do 30 dnů od doručení věřitelského insolvenčního návrhu dlužníkovi, o čemž musí být dlužník insolvenčním soudem poučen s tím, že *pouhá citace ustanovení § 390 odst. 1 insolvenčního zákona, ..., není řádným poučením dlužníka o možnosti podat návrh na povolení oddlužení*¹⁹³. Tuto poučovací povinnost může insolvenční soud splnit i formou dopisu¹⁹⁴. Dokud insolvenční soud nedoručí dlužníkovi insolvenční návrh podaný věřitelem a nepoučí ho náležitým způsobem o možnosti podat návrh na povolení oddlužení v zákonem stanovené lhůtě 30 dnů, nelze rozhodnout o způsobu řešení úpadku dlužníka¹⁹⁵. V případě marného uplynutí této

¹⁹¹ Kavan, P. Dlužník, který není podnikatelem – peripetie výkladu jednoho sousloví. *Právní rozhledy*, 2012, č. 21, s. 733.

¹⁹² Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 929, 930.

¹⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2012, sp. zn. 29 NSCR 39/2012.

¹⁹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.3.2010, sp. zn. KSLB 76 INS 2547/2009, 1 VSPH 738/2009-B.

¹⁹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.9.2010, sp. zn. KSOS 39 INS 8614/2009, 2 VSOL 336/2010-B-14.

relativně krátké lhůty k podání návrhu na povolení oddlužení, přičemž prominutí zmeškání lhůty není přípustné vzhledem k ustanovení § 83 insolvenčního zákona, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem.

Předpokladem úspěšnosti návrhu na povolení oddlužení je jeho včasné podání k insolvenčnímu soudu tak, aby bylo v moci dlužníka splnit či zajistit podmínky pro oddlužení včetně schopnosti uhradit případnou zálohu na náklady insolvenčního řízení. Tzn., že dlužník, má-li pochybnosti o svých schopnostech a možnostech splácet své závazky, měl by co nejdříve zanalyzovat svou celkovou majetkovou situaci a podle výsledku analýzy učinit potřebná rozhodnutí k vyřešení své nepříznivé finanční situace.

Kromě obecných náležitostí, vyspecifikovaných v ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu, musí návrh na povolení oddlužení obsahovat *označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat, údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech, údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky, návrh způsobu oddlužení nebo sdělení, že dlužník takový návrh nevznáší. Dlužník, který navrhuje oddlužení plněním splátkového kalendáře, může v návrhu na povolení oddlužení požádat insolvenční soud o stanovení nižších než zákonem určených měsíčních splátek. V takovém případě musí v návrhu na povolení oddlužení uvést také výši navrhovaných měsíčních splátek nebo způsob jejich určení a vysvětlit důvody, které vedly k jeho úpadku. Ustanovení § 395 tím není dotčeno.*¹⁹⁶

Insolvenční zákon umožňuje dva způsoby provedení oddlužení a to buď splátkovým kalendářem, nebo zpeněžením majetkové podstaty. V obou uvedených případech však musí být zajištěno minimální 30% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů.

Judikatura soudů se zabývala již i vztahem mezi insolvenčním návrhem a návrhem na povolení oddlužení, a dospěla k právnímu názoru (závěru), že *Je třeba rozlišovat insolvenční návrh definovaný v § 2 písm.c) IZ jako návrh na zahájení insolvenčního řízení na straně jedné a návrh na povolení oddlužení na straně druhé, který je podáním, jímž se dlužník v insolvenčním řízení zahájeném insolvenčním návrhem (dlužníka nebo věřitele) domáhá rozhodnutí o způsobu řešení svého úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením (rozhodnutí o povolení oddlužení). Jde o dvě různá procesní podání, pro která insolvenční zákon předepisuje různé obsahové náležitosti a*

¹⁹⁶ § 391 odst. 1, 2 insolvenčního zákona.

pro která uplatňuje odlišná pravidla i co do požadavku na jejich formu. Obsahové náležitosti insolvenčního návrhu vymezuje § 103 odst. 1 a 2 IZ, zatímco obsahové náležitosti návrhu na povolení oddlužení ustanovení § 391 IZ. Samotný návrh na povolení oddlužení však není ani při dodržení všech požadavků kladených insolvenčním zákonem na jeho obsah podáním způsobilým zahájit insolvenční řízení (tím je pouze obsahově řádný a náležitě podepsaný insolvenční návrh). Naopak obsahuje-li insolvenční návrh dlužníka, který není podnikatelem, všechny zákonem předepsané náležitosti, musí být projednán i tehdy, odmítne-li insolvenční soud návrh na povolení oddlužení pro jeho vady (§ 390 odst. 3). Odmítnutím návrhu na povolení oddlužení nekončí insolvenční řízení, jelikož návrh na povolení oddlužení není podáním, jímž se insolvenční řízení zahajuje (tím je insolvenční návrh). Usnesení, jímž insolvenční soud odmítá dlužnický insolvenční návrh podle § 128 odst. 2 IZ, není usnesením o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení. Takovým rozhodnutím se insolvenční řízení končí a je bezpředmětné zabývat se návrhem na povolení oddlužení.¹⁹⁷

Slovy popsaná podoba včetně obsahových náležitostí návrhu na povolení oddlužení a v specifikované povinné přílohy tohoto návrhu jsou upraveny v ustanovení §§ 23 a 24 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Návrh na povolení oddlužení může být podán pouze na předepsaném formuláři, který je zdarma a veřejně dostupný na internetových stránkách: www.justice.cz provozovaných Ministerstvem spravedlnosti ČR.

Nezbytnou součástí každého návrhu na povolení oddlužení k osvědčení dlužnickových tvrzení jsou tyto přílohy: *seznam majetku a seznam závazků, popřípadě prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení již dříve předložil, listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky, písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jeho pohledávky*¹⁹⁸. V seznamu majetku je dlužník, kromě náležitostí uvedených v ustanovení v § 104 odst. 2 insolvenčního zákona, povinen uvést u každé položky majetku údaj o době pořízení, o pořizovací ceně a odhad obvyklé ceny majetku ke dni

¹⁹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.10.2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A.

¹⁹⁸ § 392 odst. 1 insolvenčního zákona.

pořízení seznamu, přičemž pro nemovitost nebo pro majetek sloužící k zajištění se vyžaduje ocenění znalcem. Náklady spojené se znaleckým oceněním nemovitosti či předmětu zajištění tíží dlužníka. U ostatního majetku postačí odhad ceny každé položky majetku dle uvážení dlužníka. Příjem dlužníka za poslední 3 roky dlužník zpravidla prokáže výplatními páskami či jinými potvrzeními o příjmech. Skutečnosti o dlužníkových příjmech, které musí dlužník prokázat rozhodnými listinami, jsou stěžejním indikátorem toho, zda vůbec přichází v úvahu řešení úpadku dlužníka formou oddlužení. Odhad očekávaných příjmů v následujících 5 letech činí dlužník zpravidla s ohledem na výši dosavadních příjmů a příjmů za poslední 3 roky. Podpis nezajištěného věřitele na písemném souhlasu, na základě kterého obdrží věřitel při oddlužení nižší částku než 30 % jeho pohledávky, musí být úředně ověřen. Dlužník by měl v požadovaných seznamech uvést rozhodné údaje úplně a pravdivě a měl by se vyvarovat toho, aby neuváděl v seznamech další majetek, když už hodnota majetku uváděná v seznamu majetku přesáhla minimální 30% hranici uspokojení pohledávek věřitelů nebo aby neuváděl další své závazky v seznamu závazků za účelem splnění minimální 30% hranici uspokojení pohledávek věřitelů, neboť se tyto skutečnosti, budou-li v insolvenčním řízení zjištěny, obrátí proti dlužníkovi, resp. může být učiněn závěr, že dlužník tímto svým poškozujícím jednáním sledoval nepoctivý záměr. Nepoctivý záměr může mít za následek zamítnutí návrhu na povolení oddlužení nebo neschválení oddlužení.

Podle ustanovení 392 odst. 3 insolvenčního zákona je legitimní, aby splnění oddlužení bylo „částečně“ zajištěno spoludlužníkem nebo ručitelem, kteří musí návrh na povolení oddlužení spolupodepsat s úředně ověřenými podpisy. Je-li totiž oddlužení zcela nebo v podstatné míře plněno třetí osobou namísto dlužníka, má tato skutečnost za následek konstatování nepoctivého záměru na straně dlužníka, neboť není smyslem oddlužení, aby celé břemeno pravidelných měsíčních splátek nesly třetí osoby¹⁹⁹. Dále dle ustanovení 392 odst. 3 insolvenčního zákona musí návrh podepsat s úředně ověřeným podpisem i manžel dlužníka a explicitně uvést, že s povolením oddlužení souhlasí. Tuto spolupodepisovací povinnost má manžel dlužníka i tehdy, kdy by měl být dotčen majetek z nevypořádaného jmění manželů, nebo kdy by měl být dotčen rozsah

¹⁹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. října 2011, č. j. KSBR 40 INS 6931/2011, 3 VSOL 506/2011-B-34.

vyživovacích povinností dlužníka vůči jeho manželu (což platí i obráceně) nebo vůči nezaopatřeným dětem.

7.2. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

V případě, že insolvenční soud nerozhodne o povolení oddlužení, pak lze očekávat vydání rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení nebo o zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení anebo o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Ze statistik vyplývá, že za celý rok 2012 bylo ve 276 případech ve fázi před povolením oddlužení rozhodnuto insolvenčními soudy o prohlášení konkursu, přestože dlužník podal návrh na povolení oddlužení²⁰⁰.

Pro rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení jsou rozhodné skutečnosti, které vznikly do momentu (tj. existovaly nejpozději v okamžiku) vydání rozhodnutí, ve kterém insolvenční soud prohlásil konkurs na dlužníka z důvodu nesplnění podmínek pro povolení oddlužení, např. z důvodu neuspokojení pohledávek věřitelů alespoň v rozsahu 30%. Pokud dlužník ve svém odvolání proti tomuto rozhodnutí uvede další nové skutečnosti vzniklé až poté, kdy již nastaly účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka, na základě kterých by dlužník již splňoval podmínky pro povolení oddlužení, je tak učiněno pozdě a odvolací soud nemůže k těmto nově tvrzeným skutečnostem přihlídnout²⁰¹.

7.2.1. Rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení

Jestliže návrh na povolení oddlužení neobsahuje všechny náležitosti, nebo je nesrozumitelný anebo neurčitý, nebo absentují přílohy či neobsahují-li tyto přílohy stanovené náležitosti, vyzve insolvenční soud usnesením dlužníka k jeho opravě nebo doplnění v určené lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů od doručení, a současně dlužníka poučí jak má opravu či doplnění provést. Není-li návrh na povolení oddlužení ve stanovené lhůtě řádně opraven či doplněn, nebo nebyly doloženy požadované přílohy či stále přílohy neobsahují stanovené náležitosti, a v insolvenčním řízení nelze pro tento

²⁰⁰ *Ministerstvo spravedlnosti ČR : insolvenční zákon* [online]. [cit. 23.2.2013]. Dostupné na http://insolvenzni-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_rok_2012.pdf

²⁰¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12.6.2008, sp. zn. KSBR 32 INS 850/2008 3 VSOL 55/2008-A-17.

neodstraněný nedostatek pokračovat, insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne. Prominutí zmeškání lhůty dle ustanovení § 83 insolvenčního zákona není přípustné. Podle ustanovení § 390 odst. 3 insolvenčního zákona bude návrh na povolení oddlužení rovněž odmítnut, pokud byl podán opožděně nebo osobou, která k jeho podání nebyla oprávněna, poněvadž se jedná o neodstranitelný nedostatek podmínek řízení. Je však třeba opět upozornit, že je nutné odlišovat vady insolvenčního návrhu a vady návrhu na povolení oddlužení, přičemž odmítnutí insolvenčního návrhu pro vady má vždy přednost před odmítnutím návrhu na povolení oddlužení²⁰². Další rozdíl spočívá v tom, že je-li insolvenční návrh vadný, je tento insolvenční návrh insolvenčním soudem odmítnut bez poučení dlužníka; pokud však jde o návrh na povolení oddlužení, zde musí insolvenční soud před odmítnutím návrhu na povolení oddlužení dlužníka poučit a za účelem odstranění vady poskytnout dlužníku lhůtu. Lze jedině dlužníku doporučit, aby návrh na povolení oddlužení opravil či doplnil dle poučení insolvenčního soudu včas. Uplyne-li dlužníku lhůta k odstranění vady, může ji odstranit i poté, ale nejpozději do okamžiku vydání rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení, nikoliv do okamžiku zveřejnění tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku²⁰³, jinak insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, se kterým spojí i rozhodnutí o prohlášení konkursu. Po vydání rozhodnutí o úpadku, se kterým je spojeno i rozhodnutí o prohlášení konkursu, již nelze vzít insolvenční návrh dlužníkem zpět s cílem zabránit prohlášení konkursu.

Návrh na povolení oddlužení bude odmítnut i v těchto případech např.:

- Uvede-li v seznamu majetku dlužník nemovitosti bez znaleckého ocenění, a pokud dlužník ani po řádném poučení insolvenčního soudu znalecký posudek nedoloží²⁰⁴.
- Jestliže manžel dlužníka svůj podpis a souhlas na návrhu na povolení oddlužení nepřipojí ani přes řádnou výzvu insolvenčního soudu, ledaže bude osvědčeno, že oddlužením není dotčen majetek z nevypořádaného společného jmění manželů a

²⁰² Srovnej Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.10.2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A.

²⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2012, sp. zn. 29 NSCR 46/2012.

²⁰⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.10.2010, sp. zn. KSPL 27 INS 3123/2010, 3VSPH 833/2010-A.

rozsah vyživovacích povinností dlužníka vůči jeho manželu a nezaopatřeným dětem²⁰⁵.

Obsahoval-li návrh na povolení oddlužení i k němu připojené přílohy veškeré zákonem stanovené náležitosti ve smyslu ustanovení § 391 a § 392 odst. 1, 2 a 3 insolvenčního zákona, a insolvenční soud přesto dlužníka výzvou vyzval k doplnění tohoto návrhu o skutečnosti týkající se toho, k jakému účelu použil finanční prostředky, které mu poskytli věřitelé, jejichž závazky mají být předmětem oddlužení, a o tom, kdy závazky přestal plnit a z jakého důvodu, jaký majetek větší hodnoty vlastnil v posledních třech letech před podáním insolvenčního návrhu, apod., nejedná o výzvu, na základě které insolvenční soud odmítne návrh na povolení oddlužení postupem podle ustanovení § 393 odst. 3 insolvenčního zákona, nýbrž tato učiněná výzva *insolvenčního soudu k doplnění návrhu na povolení oddlužení o údaje, na základě kterých insolvenční soud získává podklady pro posouzení poctivosti záměru dlužníka, jež sleduje návrhem na povolení oddlužení, je výzvou, jejíž neuposlechnutí může mít za následek zamítnutí návrhu na povolení oddlužení postupem podle § 395 odst. 1 IZ*²⁰⁶. Z toho plyne, že dlužník by neměl opomínat v rámci procesní obrany i na to, zda byl správně poučen o následcích nesplnění uložené povinnosti a zda rozhodnutí učiněné z nesprávného poučení je legitimní, neboť nečinění rozdílu insolvenčním soudem mezi rozhodnutími o odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení je postupem *contra legem*.

7.2.2. Rozhodnutí o zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení

Dlužník je oprávněn a legitimován vzít návrh na povolení oddlužení zpět, což musí dlužník učinit nejpozději do okamžiku než insolvenční soud rozhodne o schválení oddlužení. Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, proti kterému není odvolání přípustné²⁰⁷. Vezme-li dlužník návrh na

²⁰⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.12.2009, sp. zn. KSPL 54 INS 4966/2009, 1 VSPH 669/2009-A.

²⁰⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26.1.2012, sp. zn. KSBR 26 INS 11055/2011, 2 VSOL 811/2011-A-17.

²⁰⁷ Zákonem č. 69/2011 Sb., vložil zákonodárce do ustanovení § 394 odst. 2 insolvenčního zákona část textu o nepřípustnosti odvolání s odůvodněním, viz. Důvodová zpráva k zákonu č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpis - *Vzhledem ke zrušení textu ustanovení § 399 insolvenčního zákona v odstavci 2 část věty druhé za středníkem náležením pléna*

povolení oddlužení zpět, nemůže jej v tomto insolvenčním řízení znovu podat. Podá-li jej přesto znova, insolvenční soud podaný návrh na povolení oddlužení odmítne. Byl-li návrh na povolení oddlužení vzat zpět až po rozhodnutí o schválení oddlužení, insolvenční soud rozhodne, že zpětvzetí není účinné. Otázkou však zůstává, zda je vůbec tento procesní instrument v praxi dlužníky využíván, popř. v jaké míře, protože v případě pokračování insolvenčního řízení bude dlužníkův úpadek řešen formou konkursu, který, oproti oddlužení, nepřináší žádný benefit v podobě osvobození od placení pohledávek.

7.2.3. Rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení

Za předpokladu, že jak insolvenční návrh, tak návrh na povolení oddlužení jsou perfektní a bezvadné, a je splněna mimo jiné subjektivní podmínka oddlužení (tj. dlužník není podnikatelem a nemá dluhy z podnikání), přistoupí insolvenční soud ke zkoumání a zjišťování podmínek uvedených v ustanovení § 395 insolvenčního zákona.

Předně bude insolvenční soud zjišťovat, zda je dlužníkem sledován nepoctivý záměr, přičemž ustanovení § 395 odst. 3 insolvenčního zákona definuje, kdy má být na nepoctivý záměr dlužníka usuzováno²⁰⁸, avšak *nepoctivost dlužníkovou záměru při podání návrhu na povolení oddlužení se nevyčerpává jednáními popsány v § 395 odst. 3 insolvenčního zákona, když k úsudku ve smyslu § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona mohou vést různá jednání dlužníka. Může jít např. o jednání směřující k poškozování věřitelů (lhostejno, že nesankcionované normami trestního práva) v době před zahájením insolvenčního řízení, o zatajování skutečností týkajících se majetkových poměrů dlužníka apod. Naopak, zjištění, že je zde některá ze skutečností uvedených v § 395 odst. 3 insolvenčního zákona, ještě samo o sobě nemusí vést k*

Ústavního soudu sp. zn. Pl.ÚS 19/09 však odpadl důvod, pro který by proti usnesení, jímž soud bere na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, mělo být odvolání přípustné (to se promítá v doplnění § 394 odst. 2 insolvenčního zákona) a pro který by úprava, jež tento opravný prostředek vylučuje, odporovala ústavnímu pořádku České republiky (srov. ostatně v obdobných poměrech text § 322 odst. 2 insolvenčního zákona pro návrh na povolení reorganizace).

²⁰⁸ § 395 odst. 3 insolvenčního zákona *Na nepoctivý záměr sledovaný návrhem na povolení oddlužení lze usuzovat zejména tehdy, jestliže ohledně dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek takové osoby, a to v závislosti na výsledku takového řízení, nebo proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy; to neplatí, lze-li na základě dlužníkem prokázaných skutečností usuzovat na to, že se o nepoctivý záměr nejedná.*

*závěru, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení oddlužení nepoctivý záměr.*²⁰⁹ Zákodárce ohledně nepoctivého záměru tedy zvolil konstrukci generální klauzule doplněnou demonstrativním výčtem dvou případů, kdy má být na nepoctivý záměr usuzováno²¹⁰. Za tohoto stavu, kdy se jedná o normu s relativně neurčitou hypotézou, je ponecháno na rozhodovací praxi insolvenčních soudů, aby v individuálních případech posoudily, zda jde o nepoctivý záměr. Judikatura soudů tak definuje a zpřesňuje kritéria posuzování poctivosti záměru dlužníka. Z časového hlediska insolvenční soud hodnotí rozhodné skutečnosti o poctivém záměru dlužníka nastalé zpravidla před zahájením insolvenčního řízení. Zjistí-li se v insolvenčním řízení alespoň jeden případ z demonstrativního výčtu dvou případů uvedených v ustanovení § 395 odst. 3 insolvenčního zákona, např. odsouzení dlužníka za trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy v posledních 5 letech, lze usuzovat na nepoctivost dlužníka úpadku, kterému nezbývá, než v insolvenčním řízení prokázat opak, tj. *tvrdit a prokazovat takové specifické okolnosti, z nichž by bylo možno usuzovat na to, že i přes existenci odsouzení se u něho o nepoctivý záměr nejedná. Obecně lze říci, že takové okolnosti by mohly spočívat např. v tom, že dlužník uhradil škodu způsobenou trestným činem, zcela výjimečnými okolnostmi případu, jež mohou vyplývat zejména z povahy trestného jednání dlužníka, míry jeho účasti na spáchání činu, následku jeho jednání, výši a druhu uloženého trestu atd., či v chování dlužníka po vynesení odsuzujícího rozsudku.*²¹¹ Ovšem každé odsouzení za trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy nevede automaticky k závěru, že se jedná o nepoctivý záměr na straně dlužníka²¹², neboť insolvenční soud má povinnost (nikoliv právo) posoudit všechny významné skutečnosti (tj. chování dlužníka, ohrožení zásad insolvenčního řízení, apod.), po jejichž komplexním zhodnocení může být překonána překážka v podobě pravomocného odsouzení dlužníka za trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy pro účely schválení oddlužení²¹³. Je žádoucí k insolvenčnímu návrhu a návrhu na povolení oddlužení přikládat jako přílohu i aktuální výpis z rejstříku trestu dlužníka či jeho zákonné zástupce. Co se týče druhého případu uvedeného v ustanovení § 395 odst.

²⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2009-B-65.

²¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2009-B-65.

²¹¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18.12.2008, sp. zn. KSBP 40 INS 3720/2008, 2 VSOL 181/2008-A-14.

²¹² Krhut, R.: Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 42-43.

²¹³ Srovnej usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.1.2012, sp. zn. KSPA 56 INS 4902/2011, 3 VSPH 1352/2011.

3 písm. a) insolvenčního zákona o proběhnutí insolvenčního řízení či jiného řešení úpadku v posledních 5 letech, mám za to a přikláním se k názoru Krhuta, R.²¹⁴, že se citované ustanovení vztahuje na případy, ve kterých bylo věcně, nikoliv procesně, rozhodnuto o úpadku dlužníka.

O nepoctivý záměr jde také tehdy, převede-li dlužník v krátké době před podáním návrhu na povolení oddlužení svůj majetek, zejména nemovitý majetek na třetí osobu, zpravidla na osobu blízkou, a tímto úkonem došlo ke zkrácení možnosti věřitelů být v insolvenčním řízení uspokojeni²¹⁵. Nepoctivému záměru nasvědčuje i jednání dlužníka, který neobjasní důvod, proč uzavřel smlouvu o půjčce, přičemž příjemcem peněžních prostředků z této půjčky byla třetí osoba²¹⁶. Judikatura soudů dovodila, že oddlužení je však přípustné za situace, pokud si dlužník sice sám svým nezodpovědným hospodařením přivodil úpadek, ale změnil svůj přístup ohledně svého hospodaření, upustí od nežádoucích aktivit, ba dokonce učiní kroky k tomu, aby získal zpět svůj majetek (např. dlužník získá zpět majetek, který daroval před podáním návrhu na povolení oddlužení osobě blízké)²¹⁷. Je třeba zdůraznit, že nepoctivý záměr se posuzuje nejen u dlužníka, ale i u zákonného zástupce dlužníka (je-li např. dlužník nezletilý či nezpůsobilý k právním úkonům). Pokud jde o procesní obranu dlužníka ohledně jeho nepoctivého záměru, pak tato procesní obrana je závislá na okolnostech každého konkrétního případu.

Požadavek dlužníkovy poctivého záměru a požadavek minimální třicetiprocentní míry uspokojení pohledávek jeho nezajištěných věřitelů pojatých do oddlužení, tak představují esenciální podmínky přípustnosti řešení úpadku formou oddlužení. Jestliže se dlužník s nezajištěnými věřiteli dohodne na uspokojení jejich pohledávek v menší než 30% míře, pak musí dlužník tuto skutečnost doložit jejich písemným souhlasem s úředně ověřenými podpisy. Při rozhodování o povolení oddlužení vychází insolvenční soud pro účely naplnění podmínky alespoň 30% uspokojení pohledávek věřitelů k výši pohledávek, které sám dlužník ve svém insolvenčním návrhu, potažmo v seznámech závazků a majetku uvedl. Kdežto při rozhodování o schválení oddlužení se již vychází

²¹⁴ Krhut, R.: Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 42-43, nebo srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2009-B-65.

²¹⁵ Srovnej Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17.5.2010, sp. zn. KSBR 37 INS 680/2010, 2 VSOL 135/2010-A-19.

²¹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24.6.2010, sp. zn. KSBR 37 INS 2460/2010, 2 VSOL 184/2010-A.

²¹⁷ Srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sp. zn. 29 NSCR 32/2011.

ze skutečné výše zjištěných pohledávek věřitelů za současného zohlednění odměny a náhrady hotových výdajů náležejících insolvenčnímu správci. K otázce neuspokojení alespoň 30% pohledávek věřitelů pro účely zamítnutí návrhu na povolení oddlužení se vyjádřil Nejvyšší soud v jednom ze svých rozhodnutí, ve kterém vyslovil právní závěr, že *Jestliže podle dlužnickových tvrzení zahrnutých v návrhu na povolení oddlužení sepsaném na předepsaném formuláři a v povinných přílohách návrhu na povolení oddlužení, dlužník nabízí svým nezajištěným věřitelům (kteří nesouhlasili s nižším plněním) méně než 30 % jejich pohledávek, pak je to ve smyslu § 395 odst. 1 písm. b/ IZ důvodem pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. „Důvodný předpoklad“ insolvenčního soudu podle uvedeného ustanovení vychází z údajů tvrzených a doložených samotným dlužníkem. Není-li dlužník schopen ani tvrdit skutečnosti, z nichž by bylo možné usuzovat, že nezajištěné věřitele, kteří nesouhlasili s nižším plněním, uspokojí alespoň v rozsahu 30 % jejich pohledávek, je důvod návrh na povolení oddlužení zamítnout²¹⁸. K dosažení a udržení požadované 30% míry uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů lze použít rovněž peněžní prostředky třetí osoby (nejčastěji osoby blízké), která se zaváže pravidelně měsíčně vyplácet sjednanou a pro dlužníka potřebnou částku k dosažení zákonného minimálního rozsahu uspokojení pohledávek věřitelů. Právním titulem k tomuto postupu může být třeba smlouva o důchodu²¹⁹. Dlužník tak může zvrátit tento důvod zamítnutí návrhu na povolení oddlužení i v rámci odvolacího řízení, ve kterém dodatečně předloží smlouvu o důchodu²²⁰. Upozorňuji však na shora uvedené rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci (pozn. pod čarou č. 198), které nepřipouští, aby celé břemeno pravidelných měsíčních splátek nesly třetí osoby. V praxi lze nalézt i takové případy schválení oddlužení, kdy dlužník, veden záměrem splnit podmínku o uspokojení pohledávek věřitelů v zákonem stanovené minimální hranici, předloží insolvenčnímu soudu uzavřené darovací smlouvy, na základě kterých se dárci zavázali poskytnout dlužníku peněžní dar v určité výši. Tento dar je třeba zahrnout do majetkové podstaty. Posléze, při provádění splátkového kalendáře, kdy byli tito dárci vyzváni insolvenčním správcem k plnění, může bohužel vyplynout na povrch, že dárci jsou nemajetní a uzavřeli darovací smlouvu*

²¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu z 29.9.2010, sp. zn. 29 NSČR 6/2008.

²¹⁹ § 842 – 844 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

²²⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.11.2011, sp. zn. KSPL 29 INS 4197/2011, 2 VSPH 1229/2011.

jen „naoko“ na základě žádosti dlužníka pro účely jeho oddlužení. Tato nemile překvapující skutečnost je pak rozhodnou skutečností pro stanovení závěru, že dlužník neplní podstatné povinnosti podle splátkového kalendáře ve smyslu ustanovení § 418 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, bylo-li již oddlužení schváleno, nebo že podáním návrhu na povolení oddlužení dlužník nesledoval poctivý záměr ve smyslu ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, je-li rozhodováno před rozhodnutím o návrhu na povolení oddlužení nebo o schválení oddlužení²²¹. Ani dlužníkem tvrzený obecný úsudek, s cílem dosáhnout alespoň 30% uspokojení pohledávek věřitelů, že *mzdy porostou nebo že důchody se budou zvyšovat (ve vazbě na možnou inflaci), není podkladem pro závěr, že dlužník (jenž v tomto směru jiné tvrzení nenabídne a nedoloží) dané kritérium splní*²²².

Jako další v pořadí již třetí důvod způsobující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení insolvenční zákon definuje opětovně podávání návrhů na povolení oddlužení, resp. insolvenční soud návrh na povolení oddlužení zamítne, podal-li jej dlužník znovu poté, co o jeho návrhu na povolení oddlužení bylo již dříve rozhodnuto. Ustanovení § 395 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona shledávám nedokonalým, poněvadž způsobuje výkladové potíže při jeho aplikaci. Pokládám si otázky, zaprvé, myslí tím zákonodárce podávání návrhů na povolení oddlužení v rámci jednoho a téhož insolvenčního řízení nebo nikoliv, zadruhé, co se myslí oním předchozím rozhodnutím o návrhu na povolení oddlužení. Domnívám se, že v případě první otázky vybírám odpověď - v rámci jednoho a téhož insolvenčního řízení, čímž přitakávám názoru Krhuta, R.²²³. V případě druhé otázky, mám za to, že tímto rozhodnutím je myšleno toliko rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení nebo rozhodnutí o povolení oddlužení, nikoliv již rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení či rozhodnutí o vzetí zpětvzetí na vědomí²²⁴. Odůvodňuji to tím, že rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení a rozhodnutí o povolení oddlužení mají charakter věcného rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení, a rozhodnutí o odmítnutí návrhu

²²¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.4.2011, sp. zn. KSPH 36 INS 11095/2010, 2 VSPH 398/2011.

²²² Usnesení Nejvyššího soudu z 29.9.2010, sp. zn. 29 NSČR 6/2008.

²²³ Krhut, R.: Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 42 je pisatel názoru a to, že § 395 odst. 2 písm. a) míří jen na spíše hypotetické případy podávání opakovaného návrhu na povolení oddlužení v rámci jednoho a téhož insolvenčního řízení.

²²⁴ Obdobně Maršíková, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, příručka zejména pro neprávníky*. 1. vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2009, str. 31.

na povolení oddlužení a rozhodnutí o vzetí zpětvzetí na vědomí jsou rozhodnutí „jen“ procesního charakteru. Důvodem zamítnutí návrhu na povolení oddlužení pro jeho opětovné podání je, dle mého názoru, ono věcné přezkoumání uvedeného návrhu dlužníka. V případě, že judikatura soudů dospěje k závěru, že podávání návrhů na povolení oddlužení se nemyslí v rámci jednoho a téhož insolvenčního řízení, nýbrž v odlišných (jiných) insolvenčních řízeních, pak vadnost ustanovení § 395 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona spatřuji v tom, že absentuje vymezená doba mezi předchozím rozhodnutím o návrhu na povolení oddlužení a nynějším rozhodnutím o návrhu na povolení oddlužení, neboť za daného stavu je doba mezi rozhodnutími neomezená, a tím je tento stav nadále neudržitelný. Dle mého názoru by tu měla být zákonem stanovena pevná doba mezi oběma rozhodnutími, potažmo insolvenčními řízeními, jako např. v následujícím třetím odstavci citovaného ustanovení, kde je doba stanovena v délce posledních 5 let. Dlužník by tak za stávající právní úpravy byl bezdůvodně na dobu časově neomezenou omezen ve využití tohoto způsobu řešení úpadku. Obdobná právní úprava o časové neomezenosti je uvedena taktéž v ustanovení § 269 odst. 2 insolvenčního zákona²²⁵, kterou jsem v této práci rovněž podrobil kritice.

Čtvrtým důvodem zamítnutí návrhu na povolení oddlužení je lehkomyšlný a nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. Opět se jedná o pojmy s relativně neurčitým obsahem, tudíž bude rozhodováno dle uvážení insolvenčního soudu s přihlédnutím ke všem okolnostem daného případu. Jako konkrétní případ uvádím jedno soudní rozhodnutí, dle kterého sice dlužníkovo dřívější jednání mohlo vykazovat rysy lehkomyšlného a nedbalého přístupu k plnění povinností v insolvenčním řízení, nicméně po zhodnocení všech relevantních skutečností včetně těch, které se objevily až v průběhu odvolacího řízení (zejména změna postoje dlužníka k lepšímu) je *namístě umožnit dlužníkovi, aby v blízkém budoucnu svým zodpovědným a seriózním přístupem přesvědčil insolvenční soud a zejména své věřitele o tom, že jeho snaha dostat v maximální možné míře svým závazkům je míněna skutečně upřímně, poctivě a se vší vážností*²²⁶, a proto není důvodu dlužníku odepřít řešení jeho úpadku oddlužením.

²²⁵ Str. 78-79 této rigorózní práce.

²²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2.1.2012, sp. zn. MSPH 78 INS 7630/2011, 1 VSPH 1513/2011.

Dlužník by si měl uvědomit, že po úspěšném splnění oddlužení může být čistý, tj. bez závazků, a z tohoto důvodu klade na dlužníka insolvenční zákon zvýšené nároky. Jak již bylo několikrát shora řečeno, dlužník by měl být aktivní, spolupracovat, sdělovat pravdivé, úplné a rozhodné skutečnosti, a řádně a včas plnit uložené povinnosti.

7.2.4. Postup v insolvenčním řízení po odmítnutí, zamítnutí nebo zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení

V ustanovení § 396 insolvenčního zákona se praví, že *jestliže insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem*. Univerzální formou řešení úpadku dlužníka je konkurs, který nastupuje vždy tehdy, nelze-li úpadek dlužníka řešit formou oddlužení, samozřejmě za předpokladu, že již byl zjištěn úpadek dlužníka.

Počínaje dnem 1.11.2012 vstoupila v účinnost právní úprava, kterou se zrušil z důvodu neúčelnosti druhý odstavec ustanovení § 396 insolvenčního zákona týkající se odpovědnosti dlužníka za škodu nebo jinou újmu způsobenou rozhodnutím o odmítnutí, zpětvzetí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení²²⁷. Za současného stavu je tudíž dlužník neodpovědný za vzniklou škodu či jinou újmu v případě vydání jiného rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení než rozhodnutí o povolení oddlužení.

7.3. Schůze věřitelů

K projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí se děje na schůzi věřitelů, kterého jsou dlužník i insolvenční správce povinni se zúčastnit. O přijetí způsobu oddlužení mohou věřitelé hlasovat i mimo schůzi věřitelů, čímž je dán dlužníkovi určitý prostor k dohodnutí se s jednotlivými věřiteli na možném způsobu oddlužení. Insolvenční zákon připouští nekonání schůze věřitelů, příp. zrušení již

²²⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 334/2012 Sb. kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů *K bodu 18 (změna § 396): Odstavec 2 uvedeného ustanovení se ruší jako neúčelný (sankcionovat dlužníka, jehož se může tato úprava týkat, pro tento případ nemá smysl, když s celým majetkem jde stejně do konkursu).*

svolané schůze věřitelů k projednání způsobu oddlužení, jestliže všichni oprávnění věřitelé hlasovali mimo schůzi věřitelů o přijetí způsobu oddlužení, nebo o určení jiné výše měsíčních splátek při oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Proběhla-li schůze věřitelů, na které byly dány na vědomí věřitelům veškeré rozhodné skutečnosti, ať už insolvenčním správcem nebo vyplynuly z odpovědí dlužníka, je možno přikročit k hlasování o způsobu oddlužení. Právo hlasovat o způsobu oddlužení mají toliko nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili své pohledávky. K přijetí usnesení o způsobu oddlužení schůzi věřitelů postačuje prostá většina hlasů nezajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek. Nezíská-li ani jeden ze způsobů oddlužení prostou většinu hlasů nezajištěných věřitelů, rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud. Insolvenční soud je povinen rozhodnout o způsobu oddlužení do skončení schůze věřitelů nebo do 15 dnů po zveřejnění výsledku hlasování v insolvenčním rejstříku v případě přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů ve smyslu ustanovení § 399 odst. 3 insolvenčního zákona.

Ze shora uvedeného plyne, že insolvenční soud rozhoduje o povolení oddlužení bez předchozího vměšování a rozhodnutí věřitelského orgánu, kdežto v případě schválení oddlužení je zapotřebí předchozí rozhodnutí schůze věřitelů o způsobu oddlužení. Rozhodnutím o schválení oddlužení insolvenční soud posvětlí určenému způsobu oddlužení, který se následně zrealizuje.

Insolvenční soud při rozhodování o schválení či neschválení oddlužení posuzuje veškeré rozhodné skutečnosti nově vzniklé po rozhodnutí o povolení oddlužení v insolvenčním řízení včetně těch, které již posuzoval v rámci rozhodnutí o povolení oddlužení. Judikatura soudů dospěla ohledně posuzování rozhodných skutečností pro účely rozhodnutí o schválení oddlužení k závěru, že *byla-li přihláška pohledávky nebo přihlášená pohledávka odmítnuta a účast věřitele již pravomocně ukončena podle § 185 IZ, nepřihlíží se k takové pohledávce zásadně ani při zkoumání podmínek pro povolení oddlužení (§ 397 IZ) nebo schválení oddlužení (§ 404 IZ)*²²⁸, čímž se snižuje celková hodnota přihlášených pohledávek a zároveň zvyšuje pravděpodobnost dosažení alespoň 30% míry uspokojení pohledávek věřitelů. Jestliže byly včas podány námitky přihlášeného věřitele o tom, že jsou zde skutečnosti odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, insolvenční soud nařídí jednání, ke kterému předvolá dlužníka,

²²⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.12.2012, sp. zn. KSUL 44 INS 21967/2012, 1 VSPH 1683/2012.

insolvenčního správce, věřitelský výbor a věřitele, kteří podali námitky. V závislosti na výsledku tohoto nařízeného jednání o námitkách věřitele neprodleně poté insolvenční soud buď oddlužení schválí, nebo oddlužení neschválí. Neschválí-li insolvenční soud oddlužení, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem. Za situace, že nebyly podány žádné námitky, insolvenční soud zpravidla nenařizuje žádné další jednání a neprodleně rozhodne o schválení oddlužení.

7.4. Rozhodnutí o schválení a neschválení oddlužení

Rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení či neschválení oddlužení je konečným rozhodnutím, kdy končí jedna etapa insolvenčního řízení a počíná běžet nová etapa insolvenčního řízení, ve kterém v případě schválení oddlužení se přistoupí k realizaci oddlužení a v případě neschválení oddlužení přistoupí insolvenční soud k řešení úpadku konkursem. Platí totiž, že oddlužení je alternativní způsob řešení úpadku dlužníka, a nejsou-li pro tento alternativní způsob řešení úpadku splněny podmínky, nezbyvá než úpadek dlužníka řešit základním způsobem, kterým je konkurs. Insolvenční soud je povinen rozhodnout o schválení oddlužení neprodleně po skončení jednání, při kterém byly projednány námitky věřitelů podle ustanovení § 403 odst. 2 insolvenčního zákona a nebyly-li uplatněny žádné námitky, tak neprodleně po uplynutí lhůty k jejich podání.

Zjistí-li insolvenční soud v rámci rozhodování o schválení oddlužení okolnosti prokazující důvody pro neschválení oddlužení, což jsou zejména skutečnosti obsažené v ustanovení § 395 insolvenčního zákona rozhodné pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, nebo vyvstanou v průběhu insolvenčního řízení nové skutečnosti, ze kterých lze učinit závěr o nemožnosti dlužníka uspokojit věřitele alespoň v rozsahu 30% jejich pohledávek anebo absence součinnosti dlužníka s insolvenčním správcem či dlužníkem projevená lhostejnost k insolvenčnímu řízení, nezbyvá insolvenčnímu soudu než rozhodnout o neschválení oddlužení. Odvolání proti rozhodnutí o neschválení oddlužení může podat pouze dlužník. Rozhodování o neschválení či schválení oddlužení tedy nastupuje až poté, co již insolvenční soud vydal rozhodnutí o povolení oddlužení.

Neexistují-li žádné skutečnosti prokazující důvody pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, ani nebylo vydáno rozhodnutí o zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, popř. insolvenční řízení nebylo zastaveno, insolvenční soud oddlužení

schválí. Insolvenční soud musí přihlédnout v rámci své rozhodovací činnosti o schválení oddlužení k rozhodnutí schůze věřitelů o způsobu oddlužení, ke kterému se přikloní, nevyjdou-li v insolvenčním řízení skutečnosti bránící respektovat toto rozhodnutí schůze věřitelů o způsobu oddlužení. Rozhodnutím o schválení oddlužení insolvenční soud autoritativně potvrzuje, že dlužníkův úpadek bude uskutečněn formou oddlužení, jakož i autoritativně určuje konkrétní způsob oddlužení, povinnosti dlužníka a další rozhodné údaje o provádění schváleného způsobu oddlužení. Uvedené rozhodnutí je závazné vůči všem věřitelům, tedy i vůči těm, kteří hlasovali proti tomuto způsobu oddlužení nebo s oddlužením nesouhlasili. Dlužník je schváleným způsobem oddlužení vázán, bez možnosti jej měnit. Nicméně dlužník je oprávněn podat do rozhodnutí o schválení oddlužení odvolání a to tehdy, navrhl-li dlužník oddlužení ve formě splátkového kalendáře, avšak insolvenční soud schválil oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty, neboť za tohoto stavu by mohla dlužníku vzniknout újma a zároveň by mohlo dojít i k poškození věřitelů²²⁹. V tomto smyslu je dlužník oprávněn domáhat se v rámci odvolání změny způsobu oddlužení stanoveným rozhodnutím soudu I. stupně.

K problematice procesního zavinění dlužníka v nalézacích řízeních za podání insolvenčního návrhu bylo obecními soudy stanoveno, že bylo-li rozhodnuto o schválení oddlužení a vedl-li věřitel i soudní řízení vůči dlužníku zahájené před zahájením insolvenčního řízení na základě insolvenčního návrhu dlužníka pro zaplacení pohledávky, kterou věřitel přihlásil do insolvenčního řízení, pak za situace, kdy věřitel vezme žalobu zpět z důvodu schválení oddlužení dlužníka, nezakládá podání insolvenčního návrhu dlužníkem závěr o procesním zavinění dlužníka k přiznání nákladů řízení věřiteli ve smyslu ustanovení § 146 odst. 2 o.s.ř.²³⁰

Rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení může být zrealizováno dvěma způsoby a to buď zpeněžením majetkové podstaty, nebo plněním splátkového kalendáře.

Podotýkám, že v následující etapě, tj. v realizaci schváleného způsobu oddlužení, stále hrozí zrušení schváleného oddlužení ze zákonem stanovených podmínek

²²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.2.2012, sp. zn. KSUL 70 INS 11081/2010, 3 VSPH 1053/2011-B-31 nebo Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 26.11.2012, sp.zn. KSOS 25 INS 8299/2012, 2 VSOL 752/2012-B-9.

²³⁰ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 23.9.2009, sp. zn. 25Co 309/2009.

uvedených v ustanovení § 418 insolvenčního zákona. Jinak řečeno, *I ve stadiu řízení od schválení oddlužení (§ 404 IZ) do jeho splnění (§ 413 IZ) je insolvenční soud oprávněn i bez návrhu zrušit schválené oddlužení podle § 418, vyjde-li v něm najevo dlužníkův nepoctivý záměr ve smyslu § 395 IZ*²³¹.

7.4.1. Oddlužení zpeněžení majetkové podstaty

Vyjma obecných náležitostí uvedených v ustanovení § 157 a § 169 občanského soudního řádu, musí rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty obsahovat náležitosti dle ustanovení § 406 odst. 2 insolvenčního zákona. *V rozhodnutí, jímž schvaluje oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, insolvenční soud uvede informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem, označí majetek, který podle stavu ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty, označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli.*²³²

V případě zpeněžení majetkové podstaty je důležitý zejména výrok o označení majetku patřícího do majetkové podstaty, neboť právě tento majetek bude v rámci oddlužení zpeněžen a z výtěžku tohoto zpeněžení budou věřitelé poměrně uspokojeni. Souhrnný přehled majetku dlužníka je uveden v insolvenčním správcem vyhotoveném a postupně doplňovaném soupisu majetkové podstaty, který je listinou, do níž se zapisuje veškerý majetek náležející do majetkové podstaty. Do majetkové podstaty patří majetek, který dlužníkovi patřil ke dni zahájení insolvenčního řízení, potažmo k pozdějšímu zákonem stanovenému okamžiku v případě věřitelského insolvenčního návrhu, jakož i majetek následně získaný v průběhu insolvenčního řízení, avšak nejpozději získaný do zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku (tedy do momentu, kdy nastaly účinky schválení oddlužení). Později získaný majetek, tj. nabytý po zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku, již není součástí majetkové podstaty, čímž nemůže být zpeněžen a výtěžek použit pro uspokojení věřitelů. Dlužník je povinen poskytovat při zjišťování majetku

²³¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.8.2010, sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B.

²³² § 406 odst. 2 insolvenčního zákona.

potřebnou součinnost insolvenčnímu správci. Je nutno si uvědomit, že obsah soupisu (seznamu) majetku označený v rozhodnutí o schválení oddlužení a sloužící ke zpeněžení, není neměnný či pevný. Stále zde přichází v úvahu možná modifikace rozsahu tohoto označeného majetku, ať už rozšíření či snížení, z důvodů např. neskončených řízení o podaných vylučovacích žalobách nebo neskončených řízení o neúčinnosti právních úkonů učiněných dlužníkem anebo majetek dlužníka, který v průběhu insolvenčního řízení zdědil po zůstaviteli, jenž zemřel před okamžikem, kdy nastaly účinky schválení oddlužení, a tento zděděný majetek nebyl označen v rozhodnutí o schválení oddlužení.

Jak vyplývá z insolvenčního zákona, minimální míra uspokojení pohledávek věřitelů činí 30%. Insolvenční zákon však umožňuje, aby tato minimální mez uspokojení pohledávek věřitelů byla nižší na základě dohody dlužníka s věřiteli. O této dohodě se sepíše písemný souhlas s úředně ověřeným podpisem dotčeného věřitele, ve kterém bude uvedeno, že věřitel souhlasí s nižší než zákonem stanovenou minimální mírou uspokojení své pohledávky, a dále musí obsahovat sjednanou nejnižší míru uspokojení pohledávky daného věřitele, na které se dohodli. Tento písemný souhlas musí dlužník přiložit k návrhu na povolení oddlužení. Věřitelé, jež projeví souhlas s nižší než zákonem stanovenou minimální mírou uspokojení, jsou výslovně uvedeni v rozhodnutí o schválení oddlužení, neboť tato skutečnost má podstatný vliv na posouzení splnění schváleného oddlužení. Tím, že u některých věřitelů je hranice uspokojení nižší než 30%, může takto „ušetřené“ peníze dlužník použít na dosažení hranice 30% uspokojení u ostatních věřitelů, kteří nesouhlasili s nižším než zákonem stanoveným minimálním uspokojením, a tak může dlužník dosáhnout řešení úpadku formou oddlužení.

Jak se shora uvedeno, tento způsob oddlužení spočívá v tom, že majetek dlužníka označený v rozhodnutí o schválení oddlužení bude zpeněžen a výtěžek zpeněžení poslouží uspokojení pohledávek věřitelů. Vlastní realizace zpeněžení předmětného majetku dlužníka je obdobná realizaci konkursu, což znamená, že celý proces zpeněžení majetku dlužníka v oddlužení se obdobně řídí ustanoveními o konkursu. Výjimku tvoří rozsah majetkové podstaty, kdy v oddlužení nelze zahrnout do majetku pro účely zpeněžení majetek nabytý dlužníkem po účinnosti usnesení o schválení oddlužení. Od účinnosti usnesení o schválení oddlužení přechází veškeré dispoziční oprávnění

k označenému majetku z dlužníka na insolvenčního správce a dlužník od právní moci usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nabývá dispoziční oprávnění toliko k případnému majetku získaného po účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení a příjmů z tohoto majetku. Rozdíl oproti konkursu ještě spočívá v tom, že při oddlužení nezaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela, a tím se ani nevypořádává. Z toho plyne, že do majetkové podstaty v případě oddlužení spadá veškerý majetek obsažený v společném jmění manželů²³³.

Jedině insolvenční správce je oprávněn zpeněžit označený majetek dlužníka za účelem uspokojení pohledávek věřitelů. *Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí převedení veškerého majetku, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů. Za zpeněžení se k tomuto účelu považuje i využití bankovních kont dlužníka a jeho peněžní hotovosti. Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí i úplatné postoupení dlužnických pohledávek; ujednáními, která tomu brání, není insolvenční správce omezen.*²³⁴ Majetek dlužníka je přípustné zpeněžit těmito způsoby:

- Veřejnou dražbou²³⁵
- Prodejem movitých věci a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí
- Prodejem majetku mimo dražbu.

O způsobu zpeněžení majetkové podstaty rozhodne se souhlasem věřitelského výboru insolvenčního správce. V případě zpeněžení majetku insolvenčním správcem bez souhlasu věřitelského výboru, je tento úkon zpeněžení absolutně neplatný ve smyslu ustanovení § 36 občanského zákoníku. V krajním případě, pokud by insolvenční správce nezískal potřebný souhlas věřitelského výboru, mohl by o způsobu zpeněžení majetku rozhodnout insolvenční soud v rámci dohlédací činnosti v souladu s ustanovením § 10 písm. b) insolvenčního zákona. Každý z uvedených způsobů zpeněžení majetku dlužníka má své výhody a nevýhody. Mezi výhody veřejné dražby patří transparentnost zpeněžení majetku, avšak nevýhodou je časová a nákladová náročnost. U způsobu zpeněžení prodejem majetku mimo dražbu realizované na základě

²³³ Maršíková, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, příručka zejména pro nepravvníky*. 1. vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2009, s. 118.

²³⁴ § 283 odst. 1 insolvenčního zákona.

²³⁵ Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů.

úplatných smluv je zase výhoda v rychlosti a v minimálních nákladech, avšak nevýhodou je nízká transparentnost ve výběru kupce insolvenčním správcem.

Jakmile bude insolvenčním správcem zpeněžen veškerý majetek dlužníka, který měl být dle usnesení o schválení oddlužení zpeněžen, vydá a doručí insolvenční správce insolvenčnímu soudu konečnou zprávu v souladu s ustanovením § 302 insolvenčního zákona spolu s vyúčtováním odměny a výdajů insolvenčního správce. Insolvenční soud přezkoumá konečnou zprávu, jakož i vyúčtování, a po odstranění případných chyb a nejasností, zveřejní konečnou zprávu i vyúčtování s poučením, že proti nim lze ve lhůtě 15 dnů ode dne zveřejnění podat k insolvenčnímu soudu námitky. Poté insolvenční soud nařídí jednání k projednání konečné zprávy a vyúčtování včetně případně podaných námitek účastníků insolvenčního řízení, které vyvrcholí rozhodnutím insolvenčního soudu, kterým konečnou zprávu a vyúčtování schválí, nebo nařídí doplnění, anebo odmítne a uloží insolvenčnímu správci předložit novou konečnou zprávu. Po právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu návrh rozvrhového usnesení obsahující údaje kolik má být vyplaceno na každou pohledávku, a po věcném přezkumu tohoto návrhu insolvenční soud vydá rozvrhové usnesení, v němž určí částky, které mají být jednotlivým věřitelům vyplaceny. Proti tomuto rozvrhovému usnesení může dlužník podat odvolání. V rozvrhovém usnesení je mimo jiné určena lhůta k jednorázovému plnění insolvenčním správcem věřitelům, která nesmí být delší než 2 měsíce od právní moci tohoto usnesení.

Výhodou způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je, že k oddlužení slouží pouze aktiva patřící dlužníkovi před účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení, které budou sice zpeněženy, nicméně dlužníkovi zůstanou veškeré budoucí příjmy a v podstatě i veškerý majetek získaný po schválení oddlužení.

7.4.2. Oddlužení plněním splátkového kalendáře

Jestliže se schůze věřitelů usnesla na způsobu oddlužení plněním splátkového kalendáře, a insolvenční soud v insolvenčním řízení neshledal důvody odklonit se od tohoto přijatého rozhodnutí schůze věřitelů o způsobu oddlužení, insolvenční soud svým rozhodnutím o schválení oddlužení potvrdí (schválí) oddlužení plněním splátkového kalendáře. Při tomto způsobu oddlužení dlužníkovi zůstávají doposud získaná aktiva,

avšak přichází o veškeré budoucí příjmy (např. i o příjmy z autorského práva, ze sběru lesních plodů či spropitné číšníka, ale i daňové bonusy²³⁶), jakož i o dědictví a dary získané po schválení oddlužení, jež se použijí na splátky určené pro uspokojení pohledávek věřitelů. Nicméně do majetkové podstaty dlužníka nespadá hyperocha získaná v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře poté, co je zcela uspokojen zajištěný věřitel, neboť *Nelze ani hyperochu, jež svojí podstatou není ničím jiným, než transformací takového majetku, považovat za mimořádný příjem, ohledně něhož by měl dlužník povinnost naložit s ním způsobem uvedeným v § 412 odst. 1 písm. b) IZ, tedy použít ho – prostřednictvím insolvenčního správce – k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. Je proto zcela na dlužníkovi, jak s hyperochou naloží, tedy zda si ji ponechá (a přilepší si tím na svých poměrech po dobu plnění splátkového kalendáře) nebo zda ji dobrovolně poskytne (prostřednictvím správce) nezajištěným věřitelům – nejde o dlužníkovu povinnost podle § 412 odst. 1 písm. b) IZ – k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. ... Vznikne-li po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře po úplném uspokojení pohledávky zajištěného věřitele přebytek výtěžku ze zpeněžení zajištění (hyperocha), vydá se dlužníkovi do jeho volné dispozice²³⁷. Skutečnost, že se hyperocha nezahrnuje do majetkové podstaty má vliv pro posuzování splnění předpokladů oddlužení, neboť se k ní pro účely oddlužení nepřihlíží²³⁸. Uspokojování pohledávek splátkovým kalendářem je možné pouze u pohledávek nezajištěných věřitelů. Dlužník v případě schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře neztrácí dispoziční oprávnění ke svému majetku a ani k majetku zahrnutému do majetkové podstaty, vyjma majetku sloužícího k zajištění.*

Kromě obecných náležitostí každého rozhodnutí plynoucích ze shora uvedených ustanovení občanského soudního řádu, musí rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře obsahovat náležitosti definované v ustanovení § 406 odst. 3 insolvenčního zákona. *V rozhodnutí, jímž schvaluje oddlužení plněním splátkového kalendáře, insolvenční soud uloží dlužníku, aby po dobu 5 let platil nezajištěným věřitelům prostřednictvím insolvenčního správce vždy k určenému dni měsíce částku*

²³⁶ Krhút, R. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 22.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/insolvencni-poradna-29>.

²³⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28.2.2012, sp. zn. KSPL 20 INS 3876/2010, 1 VSPH 175/2012-B-30.

²³⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 10.7.2012, sp. zn. KSBR 38 INS 2153/2012, 1VSOL 401/2012-A-14.

stanovenou podle § 398 z příjmů, které získá po schválení oddlužení, a to podle poměru jejich pohledávek určeného v rozhodnutí. Současně stanoví termín úhrady první splátky, a to tak, aby byla uhrazena nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž nastanou účinky schválení oddlužení, označí příjmy, ze kterých by dlužník podle stavu ke dni vydání rozhodnutí měl uhradit první splátku, obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli, přikáže plátcí mzdy dlužníka, nebo plátcí jiného příjmu dlužníka postižitelného výkonem rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného (dále jen „plátce mzdy dlužníka“), aby po doručení rozhodnutí o schválení oddlužení prováděl ze mzdy nebo jiného příjmu dlužníka stanovené srážky a nevyplácel sražené částky dlužníku.²³⁹

Smysl povolení oddlužení plněním splátkového kalendáře tkví v tom, že po dobu 5 let, je dlužník povinen pravidelně měsíčně platit nezajištěným věřitelům prostřednictvím insolvenčního správce ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, jež by byla dlužníkovi strhávána při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci pro uspokojení přednostních pohledávek²⁴⁰ anebo nižší částku povolenou insolvenčním soudem ve smyslu ustanovení § 398 odst. 4 insolvenčního zákona. Částka, použitá na uspokojování pohledávek nezajištěných věřitelů, bude spočtena podle ustanovení § 277 až § 279 občanského soudního řádu, jakož i dle nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), ve znění pozdějších předpisů. Jinak řečeno *Výše měsíčních splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře je vymezena jako rozdíl mezi příjmem dlužníka a finanční částkou ve výši nezbytných finančních prostředků sloužících k zajištění základních životních potřeb dlužníka a jeho rodiny, přičemž způsob výpočtu výše těchto nezbytných finančních prostředků je stanoven právními předpisy²⁴¹*. Kalkulátor splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužníkům zdarma a veřejně k dispozici na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti, podle kterého si může dlužník informativně zjistit, jaká

²³⁹ § 406 odst. 3 insolvenčního zákona.

²⁴⁰ § 279 odst. 2 občanského soudního řádu.

²⁴¹ *Ministerstvo spravedlnosti ČR : insolvenční zákon* [online]. [cit. 3.2.2013]. Dostupné na <http://insolvenni-zakon.justice.cz/kalkukator-splatek.html>

částka bude z jeho příjmu strhávána k upokojování pohledávek věřitelů a kolik činí zbývající částka, která mu bude vyplácena²⁴².

Z metodiky výpočtu splátek je zcela zřejmé, že se vůbec nejedná o jednoduchý výpočet, proto i z tohoto důvodu je výpočet splátek a jejich odvod insolvenčnímu správci uložen plátcům mzdy nebo plátcům platů, tedy zaměstnavatelům dlužníka. Pokud dlužník získá po schválení oddlužení jiný majetek ve smyslu ustanovení § 412 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona, pak se pro účely splátek na tento majetek použijí přiměřeně pravidla rozsahu postižení jiných pohledávek, to znamená, že zpravidla celý tento dodatečný příjem bude použit na uspokojení pohledávek věřitelů²⁴³.

Dlužník je povinen platit měsíční splátky po celé 5leté období bez možnosti zkrácení tohoto období. Zkrácení tohoto období je možné za situace, kdy dlužník uspokojí všechny věřitele v plné výši a insolvenční soud tuto nastalou situaci potvrdí svým rozhodnutím. Je zcela bez významu na trvání 5letého období skutečnost, že dlužník v průběhu splácení splátkového kalendáře již překročil zákonem stanovenou minimální 30% hranici uspokojení pohledávek věřitelů, neboť platí v insolvenčním řízení zásada co nejvyššího uspokojení pohledávek věřitelů.

Insolvenční soud je povinen stanovit termín úhrady první splátky tak, aby byla uhrazena nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž nastanou účinky schválení oddlužení. Pětileté období počíná běžet až ode dne termínu první splátky. Každá následující platba je hrazena ke stanovenému dni příslušného měsíce. Jednotlivé splátky jsou hrazeny insolvenčnímu správci. Insolvenční soud musí v usnesení o schválení oddlužení uvést poměr každého věřitele k majetku dlužníka, resp. ke splátce. Insolvenční soud při výpočtu tohoto poměru vychází mj. z upraveného seznamu přihlášených pohledávek, bez ohledu na spornost pohledávek či že doposud nebyly zjištěny. Na základě tohoto poměru insolvenční správce měsíčně přeposílá částky jednotlivým věřitelům, vyjma věřitelů, jejichž pohledávky jsou sporné či doposud nezjištěné. Částky pro věřitele, jejichž pohledávky jsou sporné či doposud nezjištěné, jsou deponovány na zvláštním bankovním účtu insolvenčního správce, který je jim vyplatí, jakmile budou jejich pohledávky zjištěny či se vyeliminuje jejich spornost.

²⁴² *Ministerstvo spravedlnosti ČR : insolvenční zákon* [online]. [cit. 16.2.2013]. Dostupné na <http://insolvencni-zakon.justice.cz/kalkukator-splatek.html>

²⁴³ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 964.

V opačném případě budou tyto částky poměrně vyplaceny ostatním věřitelům jako mimořádné splátky. Současně bude insolvenční soud povinen vydat nové usnesení o schválení oddlužení, ve kterém změní konečné zjištění všech přihlášených pohledávek a stanoví u každého věřitele nově přepočítaný poměr jejich uspokojení.

V jednom z dalších výroků v rozhodnutí o schválení oddlužení insolvenční soud určí příjmy dlužníka, ze kterých se budou uspokojovat pohledávky věřitelů, a taktéž uvede plátce těchto příjmů. Zpravidla se jedná o mzdy či plat, ale do příjmů mohou být zahrnuty i příjmy z autorského práva, výhry ze soutěže, apod. Vrchní soud v Praze dovedl, že do majetkové podstaty, pro účely uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, se musí zahrnout i finanční prostředky sražené z příjmů dlužníka pověřeným soudním exekutorem v rámci nařízené exekuce, které dosud nebyly vyplaceny oprávněnému, neboť exekuce je provedena až tehdy, kdy jsou tyto finanční prostředky vyplaceny oprávněnému²⁴⁴. Protože je to dlužník, komu náleží dispoziční oprávnění s majetkovou podstatou, jsou tyto finanční prostředky vyplaceny dlužníkovi, který musí s nimi naložit způsobem předvídaným insolvenčním zákonem. V případě výtěžku ze zpeněžení majetku dlužníka v rámci nařízené exekuce, který nebyl doposud vydán oprávněnému, a proto by se měl tento výtěžek vrátit zpět dlužníkovi z důvodu zahájeného insolvenčního řízení, se postupuje, dle mého názoru, oproti shora uvedenému názoru Vrchního soudu v Praze jinak s vyvstanuvší otázkou, zda se výtěžek použije na uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů jako mimořádná splátka či nikoliv, resp. zda bude výtěžek patřit do majetkové podstaty či nikoliv. Do majetkové podstaty totiž náleží majetek nově získaný od schválení oddlužení, jenže výtěžek zpeněžení dlužník již vlastnil dříve, před schválením oddlužení. Jinak řečeno, hodnota majetku dlužníka se nezměnila, jen se změnila forma majetku dlužníka. Ztotožňuji se tak s názorem Krhúta, R.²⁴⁵, že pokud o tomto majetku dlužníka (výtěžku zpeněžení v rámci nařízené exekuce) věřitelé věděli nejpozději při schůzi věřitelů, v rámci kterého rozhodovali o způsobu oddlužení, pak nepatří výtěžek zpeněžení do majetkové podstaty; v opačném případě (o tomto majetku věřitelé nevěděli) bude výtěžek zpeněžení vyplacen nezajištěným věřitelům jako mimořádná splátka.

²⁴⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.11.2012, sp. zn. KSPH 39 INS 14325/2011, 3 VSPH 450/2012-B-24.

²⁴⁵ Krhút, R. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 22.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/insolvencni-poradna-34>

V rozhodnutí, jímž se schvaluje oddlužení plněním splátkového kalendáře, musí insolvenční soud shodně, jako u rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, označit nezajištěné věřitele, kteří udělili písemný souhlas s jejich úředně ověřeným podpisem, že souhlasí s nižším než zákonem stanoveným minimálním 30% uspokojením své pohledávky, a zároveň uvést nejnižší hodnotu uspokojení své pohledávky.

V návrhu na povolení oddlužení musí dlužník sdělit způsob oddlužení, popřípadě konstatovat, že takový návrh nevznáší. V případě, že dlužník navrhl způsob oddlužení plněním splátkového kalendáře a požádal v návrhu na povolení oddlužení o stanovení jiné výše měsíčních splátek, může insolvenční soud stanovit jinou výši měsíčních splátek. Insolvenční soud žádosti o stanovení jiné výše měsíčních splátek vyhoví jen tehdy, obdrží-li nezajištění věřitelé při oddlužení alespoň hodnotu plnění 50% a vyšší jejich pohledávek, anebo stejnou nebo vyšší hodnotu plnění, na kterém se dohodli. Při stanovení jiné výše měsíčních splátek musí dále insolvenční soud přihlídnout mimo jiné k důvodům úpadku dlužníka, celkové výši závazků, nebo k doporučení věřitelů. Insolvenční soud v žádném případě není vázán dlužníkem navrženou jinou výši měsíčních splátek a ani doporučením věřitelů o jiné výši splátek, a proto může insolvenční soud rozhodnout o jiné, než dlužníkem navržené, výši měsíčních splátek.

V rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se nachází i příkaz plátcí mzdy dlužníka nebo plátcí jiného příjmu dlužníka, aby po doručení rozhodnutí o schválení oddlužení prováděl ze mzdy nebo jiného příjmu stanovené srážky a tyto srážky nevyplácel dlužníkovi, resp. od okamžiku obdržení rozhodnutí o schválení oddlužení musí dotčený plátcé srážky posílat rovnou insolvenčnímu správci.

V průběhu celého oddlužení vykonává insolvenční správce tzv. dozorovou činnost nad plněním splátkového kalendáře dlužníkem. V případě ohrožení či porušení schváleného oddlužení je insolvenční správce o tom povinen informovat insolvenční soud, který by měl bezodkladu zjednat nápravu.

7.4.2.1. Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení

Řešení dlužníkového úpadku formou oddlužení plněním splátkového kalendáře znamená dodržovat podmínky splátkového kalendáře po dobu 5 let, což je relativně dlouhá doba, a proto je pro dlužníka tento způsob oddlužení velmi náročný.

Výčet povinností dlužníka²⁴⁶ při plnění splátkového kalendáře je toliko výčtem demonstrativním, a proto je možné rozšířit tyto povinnosti o další povinnosti, bude-li to vzhledem k chování či jednání dlužníka potřebné a žádoucí.

Po celé 5leté období je dlužník povinen platit prostřednictvím insolvenčního správce nezajištěným věřitelům z dosažených příjmů měsíční splátky ve stanoveném rozsahu a termínu. Za tímto účelem je dlužník povinen vykonávat výdělečnou činnost vzhledem ke svým možnostem a schopnostem včetně povinnosti udržet si stávající výdělečnou činnost. Je-li či stane-li se dlužník nezaměstnaným, musí dlužník aktivně vyhledávat jinou práci nebo jiný zdroj příjmů. Dlužníkovi je zapovězeno právo odmítat možnost si příjem obstarat, ledaže je jím nesplnitelná. Pokud na trhu práce není k dispozici zaměstnání odpovídající vzdělání a kvalifikaci dlužníka, je dlužník povinen přijmout jakoukoliv práci, kterou může vykonávat²⁴⁷.

Ke splnění zásady co nejvyššího uspokojení věřitelů je dlužník povinen získané dědictví a dary zpeněžit a jejich výtěžek, jakož i jiné další mimořádné příjmy použít k uspokojení pohledávek věřitelů nad rozsah splátkového kalendáře jako mimořádné splátky. O způsobu a postupu zpeněžení takto mimořádně získaného majetku z dědictví či daru dlužníkem insolvenční zákon mlčí. Nicméně dlužník by měl zpeněžení provést s pečlivou náležitostí a s co nejvyšším výtěžkem, neboť následně insolvenční soud k této skutečnosti přihlédne v rámci rozhodování o osvobození dlužníka od placení pohledávek.

Dlužník má právo, nikoliv povinnost, zpeněžit majetek, který získal před schválením oddlužení. Dlužník zpravidla přistoupí k prodeji svého majetku získaného před schválením oddlužení v případech, kdy v průběhu či na konci 5leté doby oddlužení

²⁴⁶ § 412 odst. 1 insolvenčního zákona *Po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen*

a) vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a v případě, že je nezaměstnaný, o získání příjmu usilovat; nesmí rovněž odmítat splnitelnou možnost si příjem obstarat,

b) hodnoty získané dědictvím a darem zpeněžit a jejich výtěžek, stejně jako jiné své mimořádné příjmy, použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře,

c) bez zbytečného odkladu oznámit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru každou změnu svého bydliště nebo sídla a zaměstnání,

d) vždy k 15. lednu a k 15. červenci kalendářního roku předložit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru přehled svých příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců,

e) nezatajovat žádný ze svých příjmů a na žádost insolvenčního soudu, insolvenčního správce nebo věřitelského výboru předložit k nahlédnutí svá daňová přiznání za období trvání plánu oddlužení,

f) neposkytovat nikomu z věřitelů žádné zvláštní výhody,

g) nepřijímat na sebe nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit.

²⁴⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2010, sp. zn. KSPH 55 INS 1199/2009, 3 VSPH 607/2010-B.

je zřejmé (či aspoň pravděpodobné), že nebude dosaženo zákonem stanoveného minimálního 30% uspokojení věřitelů. Výtěžek z prodeje tohoto svého majetku dlužník použije na splacení pohledávek a tak se pokusí naplnit zákonnou minimální míru uspokojení věřitelů.

Odmítnutí přijetí daru nebo dědictví dlužníkem bez souhlasu insolvenčního správce je ex lege neplatné. Obecně jsou dary či dědictví příjmem, který má sloužit k uspokojení věřitelů. Analogicky se postupuje v případech, kdy dlužník uzavře dohodu o vypořádání dědictví, podle které obdrží méně, než kolik by mu náleželo na základě zákonného dědického podílu. Tedy i pro dohodu o vypořádání dědictví je zapotřebí souhlasu insolvenčního správce, neboť i tímto úkonem dlužníka by mohli být věřitelé zkráceni.

Po celý proces oddlužení musí dlužník aktivně spolupracovat a sdělovat insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru každou změnu svého bydliště nebo sídla a zaměstnání, jakož jim předkládat vždy k 15. lednu a k 15. červenci kalendářního roku přehled všech svých příjmů, nikoliv jen ze zaměstnání, ale úplně všech získaných příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců. Za změnu zaměstnání se rozumí i ztráta zaměstnání. Aby dlužník dostal této povinnosti, musí dlužník rozhodné skutečnosti oznamovat zvlášť insolvenčnímu soudu, zvlášť insolvenčnímu správci a zvlášť věřitelskému výboru.

Dlužník nesmí zatajovat žádný ze svých příjmů a na základě žádosti insolvenčního soudu, insolvenčního správce nebo věřitelského výboru musí dlužník předložit svá daňová přiznání. Insolvenční zákon nespécifikuje jaká daňová přiznání, tudíž se může jednat o daňová přiznání např. ohledně přiznání daně z nemovitosti či z převodu nemovitosti.

Dlužníku je zakázáno poskytovat po celou dobu splátkového kalendáře jakékoliv výhody některému z věřitelů. Je nepodstatné jaké intenzity či rozsahu ona výhoda je, protože insolvenční zákon obecně zakazuje poskytnout jakoukoliv výhodu. Vše musí probíhat jediňe dle schváleného oddlužení a v souladu s insolvenčním zákonem.

Nemohl-li by dlužník v době splatnosti splnit nový závazek přijatý v průběhu splátkového kalendáře, pak insolvenční zákon zapovídá dlužníkovi přijímat a uzavírat nové závazky. Mezi tyto závazky může patřit i uzavření nové nájemní smlouvy na byt, neboť se může přihodit, že dlužník nebude schopen platit pronajímateli sjednané

nájemné a platby spojené s užíváním bytu z nezabavitelné částky, která dlužníkovi zůstává, čímž se dlužník dostane do prodlení s jejich úhradou²⁴⁸. Jinak řečeno dlužníkovi je zakázáno uzavírat nové závazky, pokud by nebyl schopen je v době splatnosti uhradit. Logicky se tento zákaz nevztahuje např. na zakoupení předmětů osobní potřeby, oblečení nebo potravin.

Insolvenčnímu správci v této etapě insolvenčního řízení náleží dohled nad činností dlužníka, zda veškeré uložené povinnosti plní. O výsledcích dohledu nad dlužníkem insolvenční správce sestavuje zprávy, které pravidelně doručuje insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru. Činnost insolvenčního soudu tak spočívá v dohlédací činnosti spočívající ve zkoumání zpráv insolvenčního správce o dohledu nad plněním povinností dlužníkem nebo zkoumání předložených 6měsíčních přehledů příjmů dlužníka, které je povinen dlužník vyhotovovat a doručovat insolvenčnímu soudu. Případně, nastala-li rozhodná skutečnost týkající se měsíčních splátek, vydá i bez návrhu insolvenční soud změnové rozhodnutí o schválení oddlužení, ve kterém určí jinou výši měsíčních splátek.

7.4.3. Průběh oddlužení v případě kombinací zpeněžením majetkové podstaty a plněním splátkového kalendáře

Podle ustanovení § 398 odst. 1 insolvenčního zákona lze oddlužení provést zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře. Judikatura soudů však dovodila, že lze oddlužení provést i kombinací těchto dvou uvedených způsobů oddlužení. *I když zákon předpokládá, že oddlužení bude probíhat zásadně jednou ze dvou dlužníkem nabízených forem, nepřekáží účelu, který je touto úpravou sledován, aby v situaci, kdy s tím dlužník výslovně souhlasí a sám takový způsob řešení svého úpadku nabízí, byly v mezích rozhodnutí o způsobu oddlužení kombinovány obě formy oddlužení. Je tedy plně možné, aby tam, kde ta z forem oddlužení, kterou dlužník nabízí jako základní (typově oddlužení plněním splátkového kalendáře), bez dalšího neumožňuje splnění požadavku kladeného na minimální zákonnou (nebo s věřiteli smlouvenou) míru uspokojení dlužníkových věřitelů, dlužník nabídl věřitelům, že je uspokojí i z té části svého majetku, jež by při schválení oddlužení jen jednou z předjímaných forem oddlužení jinak zůstala v jeho dispozici. Ve výjimečných případech*

²⁴⁸ Srovnej Maršíková, J. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 16.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/insolvencni-poradna-28>

je možné i to, že obě formy oddlužení budou zkombinovány tak, že rozhodnutím o schválení oddlužení budou postiženy jak příjmy dlužníka v následujících pěti letech (oddlužení plněním splátkového kalendáře), tak majetek náležející dlužníku v době rozhodnutí o schválení oddlužení (oddlužení zpeněžením majetkové podstaty). Podstatné je, že i tak půjde o řešení, jež dlužníku nabízí možnost vybřednout při zachování práv věřitelů z úpadkové situace lépe než při prohlášení konkursu na jeho majetek (srov. i § 398 odst. 2 věty druhé IZ o tom, že při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty do majetkové podstaty zásadně nenáleží majetek nabytý dlužníkem poté, co nastaly účinky schválení oddlužení). Nezajištění věřitelé mají možnost se i k takovému řešení vyslovit při rozhodování o způsobu oddlužení hlasováním na schůzi i za tím účelem svolané (srov. § 402 IZ).²⁴⁹ S tímto citovaným právním názorem soudu se ztotožňuji a myslím si, že se jedná o správný směr, kterým se insolvenční soudy vydaly. Nicméně tento postup by se neměl aplikovat jen při schvalování oddlužení, ale de lege ferenda bych doporučoval tento postup přednostně používat i za situací, kdy v průběhu splátkového kalendáře se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, samozřejmě jsou-li pro tento postup dány podmínky. Domnívám se totiž, že řešit v předešlé větě popsanou situaci použitím kombinace obou forem oddlužení je jistě pro věřitele ekonomicky výhodnější, než automaticky přistoupit ke zrušení schváleného oddlužení a řešit úpadek dlužníka konkursem ve smyslu ustanovení § 418 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.

Přichází-li v úvahu oddlužení oběma způsoby oddlužení, a to s předpokladem zhruba stejného uspokojení pohledávek věřitelů, a dlužník navrhl oddlužení plněním splátkového kalendáře, potom není opodstatněno preferovat oddlužení zpeněžením splátkového kalendáře, zvláště v případech, kdy reálně hrozí ztráta obydlí dlužníka znamenající pro dlužníka ještě horší sociální situaci²⁵⁰.

7.5. Uspokojení zajištěných věřitelů

Co se týče uspokojení pohledávek zajištěných věřitelů v případě oddlužení, tak ti se uspokojují jen z výtěžku zpeněžení zajištění ve smyslu § 398 odst. 3 věta třetí před

²⁴⁹ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21.1.2009, sp. zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B.

²⁵⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9.3.2012, sp. zn. KSUL 77 INS 14215/2010, 3 VSPH 34/2012-B-32.

středníkem insolvenčního zákona. Zajištěným věřitelům proto insolvenční správce nevyplácí žádné měsíční splátky jako nezajištěným věřitelům. Nicméně v insolvenčním zákoně platí pravidlo, že je-li podle znaleckého posudku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou²⁵¹. Avšak toto pravidlo, dle odborné veřejnosti, v případě oddlužení je komplikováno shora citovaným ustanovením, dle kterého jsou zajištění věřitelé uspokojeni jen z výtěžku zpeněžení zajištění. Odborná veřejnost je toho názoru, že *Zákon je však značně nejasný ohledně té části zajištěné pohledávky, která je fakticky nezajištěná (hodnota zajištění je nižší než výše zajištěné pohledávky). Jako obecné pravidlo v insolvenčním řízení platí, že v této části má být i pohledávka zajištěného věřitele považována za nezajištěnou (§167 odst. 2 InsZ). ... Pokud by skutečně mělo platit, že zajištění věřitelé mají být v oddlužení, resp. v oddlužení formou splátkového kalendáře, uspokojováni pouze z majetku sloužícího k zajištění, vznikla by tím neodůvodněná nerovnost věřitelů. Zákon by tak konstitoval velmi rizikový faktor nedostatečného zajištění pohledávky, což by dříve či později vyvolalo nejen negativní důsledek. Logickým a věcně správným se jeví závěr, že i v případě oddlužení formou splátkového kalendáře se při uspokojování zajištěných věřitelů použije § 167 odst. 2 InsZ, a nezajištěná část, resp. ze zajištění neuhrazená část jejich pohledávek za dlužníkem, by takto měla být součástí pohledávek uspokojovaných ze splátek a pohledávek posuzovaných z hlediska naplnění třicetiprocentní kvóty uspokojení.*²⁵² Dle mého názoru je tento právní problém překonán rozhodnutím Nejvyššího soudu ze den 30.11.2011, sp. zn. KSPH 39 INS 4718/2009, 29 NSČR 16/2011-P8-23, ze kterého lze dovodit závěr, že zajištěný věřitel může být v případě oddlužení uspokojen jen z výtěžku zpeněžení zajištění²⁵³. V citovaném usnesení Nejvyššího soudu se totiž praví, že *tam, kde věřitel přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení s právem na uspokojení ze zajištění, může ve vymezeném rámci s takto přihlášeným (přednostním) pořadím pohledávky disponovat, včetně toho, že právo na takové přednostní uspokojení vezme zpět (takový postup může být pro zajištěného věřitele výhodný tam, kde insolvenční zákon omezuje právo osobního a současně i zajištěného věřitele dlužníka jen na*

²⁵¹ Viz. § 167 odst. 2 insolvenčního zákona.

²⁵² Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 968 a 969.

²⁵³ Obdobně Horová, H., Somol, K.. Postavení zajištěných věřitelů v insolvenčním řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 24-26.

uspokojení ze zajištění, jehož hodnota je nízká v porovnání s mírou uspokojení, jehož by se takovému věřiteli dostalo jako nezajištěnému - srov. § 398 odst. 3 poslední větu insolvenčního zákona). Domnívám se, že uvedený závěr o uspokojení jen z výtěžku zpeněžení zajištění se vztahuje i na oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, byť to není v zákoně výslovně uvedeno, neboť takovýto rozdíl mezi oběma způsoby oddlužení úpadku dlužníka by zakládal bezdůvodnou nerovnost mezi dlužníky řešící úpadek oddlužením zpeněžením majetkové podstaty a dlužníky řešící úpadek oddlužením plněním splátkového kalendáře, resp. zajištění věřitelé by měli mít shodné postavení při obou formách oddlužení²⁵⁴.

V případě oddlužení zpeněžením majetkové zástavy se přistoupí i ke zpeněžení předmětu zajištění, který patří do majetkové podstaty. Naopak v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se přikročí ke zpeněžení zástavy až po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře a jen tehdy, pokud o to zajištění věřitelé požádají insolvenčního správce. Nerozhodnou-li se zajištění věřitelé uspokojit své pohledávky ze zajištění v rámci insolvenčního řízení, zajištěné pohledávky věřitelů stále trvají v nezměněné podobě. Pohledávky zajištěných věřitelů tak nemusí být v oddlužení plněním splátkového kalendáře uspokojeny. Důvod k nezpeněžení předmětu zajištění může být např. nepříznivá ekonomická situace na trhu nemovitostí, kdy zajištěný věřitel očekává v brzké budoucnosti zlepšení na trhu nemovitostí a tím být posléze v co nejvyšší míře uspokojen. Jinak řečeno, oddlužení plněním splátkového kalendáře neznamená automaticky i zcizení zajištění.

Nastane-li situace, že dlužník bez vědomí a souhlasu zajištěného věřitele, insolvenčního správce a insolvenčního soudu prodal zajištění a tento příjem nezahrnul do majetkové podstaty, jedná se o důvod pro zrušení schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře za současného prohlášení konkursu na jeho majetek²⁵⁵.

Při zpeněžování zajištění se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu. Insolvenční správce při zpeněžení zajištění (čímž může být věc, právo, pohledávka či jiná majetková hodnota) je vázán pokyny zajištěného věřitele, popř. je-li více zajištěných věřitelů, mohou tyto pokyny udělit insolvenčnímu věřiteli

²⁵⁴ Srovnej Maršíková, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, příručka zejména pro nepravvníky*. 1. vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2009, str. 119.

²⁵⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.10.2011, sp. zn. KSHK 34 INS 2281/2010, 3 VSPH 1063/2011-B-26.

jedině společně. Odmítnutí těchto udělených pokynů insolvenčním správcem přichází v potaz jedině tehdy, má-li insolvenční správce za to, že předmět zajištění lze zpeněžit výhodněji. Zajištěný věřitel následně obdrží výtěžek zpeněžení zajištění po odečtení nákladů spojených se správou zajištění a jeho zpeněžením²⁵⁶, jakož po odečtu odměny insolvenčního správce²⁵⁷, za současného souhlasu insolvenčního soudu o vyplacení výtěžku zajištěnému věřiteli. Zpeněžením předmětu zajištění zaniká zajištění pohledávky zajištěného věřitele bez ohledu na rozsah uspokojení pohledávky, a to i v případech, že nepodal přihlášku své pohledávky do insolvenčního řízení.

V praxi mohou nastat situace, kdy zajištěný věřitel, jenž poskytl dlužníku hypoteční úvěr, nepožádá o zpeněžení zajištění při oddlužení plněním splátkového kalendáře. Za této situace bude muset dlužník paralelně splácet měsíční splátky dle schváleného oddlužení a z toho, co dlužníku zůstane (tj. z nezabavitelné částky) bude dlužník muset i nadále platit stanovené měsíční splátky na hypoteční úvěr. Z toho logicky plyne, že výše nezabavitelné částky bude po uhrazení měsíční splátky na hypoteční úvěr markantně nižší. Pak vzniká situace, zda dlužník se svou rodinou s takovýmto nízkým měsíčním zůstatkem je vůbec schopen přežít. Z tohoto důvodu je vhodné před podáním insolvenčního návrhu vstoupit s bankovním ústavem, který poskytl hypoteční úvěr, do jednání s cílem požádat jej o snížení měsíčních splátek či sjednání si jiných, pro dlužníka vhodných, smluvních hypotečních podmínek.

²⁵⁶ Dle ustanovení § 298 odst. 2 insolvenčního zákona: *Náklady spojené se zpeněžením lze odečíst nejvýše v rozsahu 5 % výtěžku zpeněžení; náklady spojené se správou nejvýše v rozsahu 4 % výtěžku zpeněžení. Se souhlasem zajištěného věřitele lze odečíst náklady i ve větším rozsahu.*

²⁵⁷ Dle ustanovení § 1 odst. 2 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů: *Odměna insolvenčního správce určená z výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěného věřitele činí z částky určené k vydání zajištěnému věřiteli*

<i>od 0 - 1 mil. Kč</i>	<i>9 %</i>
<i>od 1 mil. Kč do 10 mil. Kč</i>	<i>90 000 Kč + 4 % z částky přesahující 1 mil. Kč</i>
<i>od 10 mil. Kč do 50 mil. Kč</i>	<i>450 000 Kč + 3 % z částky přesahující 10 mil. Kč</i>
<i>od 50 mil. Kč do 500 mil. Kč</i>	<i>1 650 000 Kč + 2 % z částky přesahující 50 mil. Kč</i>
<i>od 500 mil. Kč</i>	<i>10 650 000 Kč + 1 % z částky přesahující 500 mil. Kč.</i>

7.6. Účinky schválení oddlužení

Účinky schválení oddlužení dlužníka nastávají v momentu, kdy je zveřejněno rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku. S tímto okamžikem insolvenční zákon spojuje řadu podstatných účinků působících vůči všem, tedy i proti těm osobám, jež s oddlužením nesouhlasily nebo hlasovaly proti danému způsobu oddlužení. Určité odlišné účinky najdeme mezi oběma způsoby oddlužení.

Stěžejním účinkem je zrušení omezení dispozičních oprávnění dlužníka. *Právní mocí rozhodnutí o schválení oddlužení se ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo před jeho vydáním v dosavadním průběhu insolvenčního řízení ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu.*²⁵⁸ Dlužníkovi se vrací veškerá dispoziční oprávnění, která byla omezena v průběhu insolvenčního řízení – zejména omezení založená předběžnými opatřeními vydanými insolvenčním soudem ve smyslu ustanovení § 113 insolvenčního zákona nebo založená na základě insolvenčního zákona ve smyslu ustanovení § 111 insolvenčního zákona anebo rozhodnutím o úpadku ve smyslu ustanovení § 136 odst. 2 insolvenčního zákona - a přetrvávala až do právní mocí rozhodnutí o schválení oddlužení. Z těchto skutečností vzniklá dispoziční omezení tedy zanikají ke dni právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení. Dlužník je však nově omezen v dispozičních oprávněních založených rozhodnutím o schválení oddlužení v tom rozsahu, aby byl proveden a naplněn schválený způsob oddlužení.

Jistá odlišnost je v případě schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, u kterého nastávají obdobné účinky jako při konkursu k majetku, který má být zpeněžen. Diference oproti konkursu spočívá v tom, že při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty vyvolané účinky se vztahují pouze k majetku, který patřil do majetkové podstaty dlužníka v momentu schválení oddlužení. Z toho plyne, že nastalé účinky se již při tomto oddlužení nevztahují na majetek získaný po schválení oddlužení. Na insolvenčního správce tak přechází veškeré dispoziční oprávnění k majetku, jež má být zpeněžen a z výtěžku zpeněžení uspokojeny pohledávky věřitelů. Výhodou tohoto způsobu oddlužení je, že dlužník může plně a neomezeně disponovat s majetkem nabytým po schválení oddlužení, avšak vždy musí jednat takovým způsobem, aby

²⁵⁸ § 407 odst. 2 insolvenčního zákona.

nenaplnil podmínky pro zrušení schváleného oddlužení podle ustanovení § 418 insolvenčního zákona.

Bylo-li schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, pak vstupuje v účinnost mimo jiné povinnost dlužníka nakládat s příjmy, které získá po zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení, toliko způsobem stanoveným v rozhodnutí o schválení oddlužení. Dlužníkovi tedy náleží neomezené dispoziční oprávnění k majetku a příjmům nabytých do rozhodnutí o schválení oddlužení, s výjimkou majetku, který bude zpeněžen pro účely uspokojení pohledávek zajištěných věřitelů. Podle ustanovení § 409 odst. 1 insolvenčního zákona má dlužník plné dispoziční oprávnění i k příjmům, které získá po schválení oddlužení, jenže dlužník je omezen s dispozicí s tímto příjmem z toho pohledu, že rozhodnutí o schválení oddlužení mu přikazuje, jak má s těmito příjmy naložit, čímž se v podstatě dá říci, že se jedná o omezení dispozičního oprávnění dlužníka. Nesplní-li dlužník tyto uložené povinnosti, insolvenční soud zruší schválené oddlužení a rozhodne o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem. V případě konkursu by dlužník zaprvé ztratil jak možnost požádat o osvobození od úhrady zbytku nespokojených pohledávek věřitelů, tak zadruhé by byl v rámci konkursu zpeněžen i majetek a příjmy dlužníka nabyté před schválením oddlužení, které jsou pro účely oddlužení plnění splátkovým kalendářem nedotčeny.

Zásada „rebus sic stantibus“ platí i pro rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, tj. nastane-li podstatná změna okolností, které jsou rozhodující pro výši a další trvání stanovených měsíčních splátek, změní rozhodnutí o schválení oddlužení insolvenční soud i bez návrhu. Nicméně *hodlá-li dlužník využít možnosti, aby mu soud v případě schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře stanovil nižší měsíční splátky než ty, k nimž by byl jinak povinen podle § 398 odst. 3 IZ, je třeba, aby o to požádal již v návrhu na povolení oddlužení, s náležitostmi stanovenými v § 391 odst. 2 IZ*²⁵⁹. Mezi podstatné změny okolností patří např. snížení mzdy dlužníka, nabytí mimořádného příjmu dlužníkem nebo dlužníkovi vznikne či zanikne vyživovací povinnost, přičemž je zapotřebí zkoumat veškeré rozhodné skutečnosti, tj. i novou míru uspokojení pohledávek věřitelů. Ohledně placení výživného dlužníkem v průběhu splátkového kalendáře platí, že *Dlužník není zbaven povinnosti platit běžné či dlužné výživné na nezletilé dítě v průběhu splátkového kalendáře ani tehdy, pokud mu tato*

²⁵⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.1.2012, sp. zn. KSUL 77 INS 2422/2011, 3 VSPH 1241/2011.

povinnost vznikla až po rozhodnutí o schválení oddlužení. Byla-li soudem určena výše výživného, jež má dlužník ve prospěch vyživované osoby měsíčně platit, tedy má-li tato osoba vůči němu takto určenou peněžitou pohledávku, pak jde vždy o přednostní nárok dle § 169 odst. 1 písm. e) IZ. V takovém případě změní insolvenční soud rozhodnutí o schválení oddlužení tak, že dlužníkovi uloží, aby z měsíční splátky (v níž již nezohlední povinnost platit soudem stanovené výživné, tj. nedojde k jejímu snížení o 25 % nezabavitelné částky připadající na vyživovanou osobu) platil přednostně (v plné výši) soudem určené běžné výživné, a teprve ze zbytku poskytoval v určeném poměru plnění nezajištěným věřitelům pojatým do oddlužení. Stejně musí být naloženo i s dlužným výživným, tj. s dluhem na soudně určeném běžném výživném vzniklým za předchozí období. Má-li tedy dlužník povinnost platit běžné výživné stanovené soudem a má-li z dřívější doby i dluh na tomto výživném, pak ze splátky platí během splátkového kalendáře každý měsíc přednostně celé běžné výživné a zbytek částky používá k úhradě dlužného výživného až do jeho úplného zaplacení. Dokud není tento dluh zcela zaplacen, nemůže dlužník použít splátky (jejich část pozůstávající po úhradě běžného výživného) k placení pohledávek nezajištěných věřitelů.²⁶⁰ Postup, aby se dlužníci následně snažili snížit schválenou výši měsíčních splátek z relevantních důvodů, které později vyvstanou, lze jedinečně doporučit a podávání těchto návrhů se neobávat. Případné snížení splátek bude mít v konečném efektu za následek ve prospěch dlužníka to, že dojde k celkovému snížení uspokojení pohledávek věřitelů, resp. k větší míře osvobození od placení pohledávek a současně dlužník zůstane vyšší částka k živobytí v průběhu splátkového kalendáře. Předpokladem ke snížení měsíčních splátek je, že i nadále zůstane minimální míra uspokojení věřitelů alespoň v rozsahu 30%. Jestli však dlužníci budou možnost snížení měsíčních splátek zneužívat, např. dlužník se úmyslně a skrytě bude podílet na vzniku důvodů ke snížení měsíčních splátek, je to již druhá stránka věci. Nicméně insolvenční soud je i v této fázi insolvenčního řízení povinen neustále zkoumat plnění splátkového kalendáře dlužníkem, potažmo mj. poctivost na straně dlužníka je kontrolována v průběhu celého období plnění splátkového kalendáře insolvenčním správcem. Pokud insolvenční soud dospěje k závěru, že vyvstanuvší okolnost způsobí, že se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, pak insolvenční soud namísto vydání měnícího rozhodnutí o schválení oddlužení

²⁶⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.5.2012, sp. zn. KSUL 77 INS 242/2010, 2 VSPH 195/2012-B-55.

zruší ve smyslu ustanovení § 418 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona schválené oddlužení a rozhodne o způsobu řešení dlužníkovra úpadku formou konkursu. Jak jsem již shora uvedl, preferoval bych před zrušením konkursu vydání rozhodnutí o kombinaci obou forem oddlužení, pakliže jsou splněny podmínky.

K dalším významným účinkům schválení oddlužení patří omezení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, resp. nařízení výkonu rozhodnutí nebo zahájení exekuce, které by postihovaly majetek ve vlastnictví dlužníka, nemají žádný vliv na povinnost dlužníka naložit s příjmy způsobem stanoveným v rozhodnutí o schválení oddlužení. Protože při řešení úpadku dlužníka oddlužením není stanoveno jinak, lze mít za to, že tento uvedený účinek trvá až do skončení insolvenčního řízení ve smyslu ustanovení § 109 odst. 5 insolvenčního zákona. Insolvenční řízení při oddlužení končí dnem právní moci rozhodnutí o splnění oddlužení. Se zahájením insolvenčního řízení lze výkon rozhodnutí nebo exekuci nařídit nebo zahájit, ale nelze jej však provést²⁶¹. Uvedené omezení se dotýká celého majetku zahrnutého do majetkové podstaty dlužníka. Výraznější komplikace nevznikají v případě řešení dlužníkovra úpadku formou oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, neboť insolvenční zákon při tomto způsobu řešení úpadku jasně definuje, co náleží do majetkové podstaty, tedy že do majetkové podstaty náleží majetek nabytý do okamžiku, kdy nastanou účinky rozhodnutí o schválení oddlužení. Jisté komplikace však vznikají v případě řešení dlužníkovra úpadku formou oddlužení plněním splátkového kalendáře, poněvadž při tomto způsobu oddlužení vyvstávají problémy ohledně rozsahu majetkové podstaty, protože oddlužení plněním splátkového kalendáře může být v průběhu realizace splátkového kalendáře insolvenčním soudem změněn v konkurs. V případě prohlášení konkursu spadá do majetkové podstaty veškerý postižitelný majetek dlužníka. Z toho plyne závěr, že dlužník je v podstatě omezen v nakládání s celým svým majetkem včetně toho, který není předmětem majetkové podstaty při oddlužení plněním splátkového kalendáře, po celou dobu 5 let a to z důvodu hrozby neúčinnosti nebo neplatnosti právních úkonů učiněných dlužníkem v průběhu plnění splátkového kalendáře.

²⁶¹ Srovnej § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona.

8. Rozhodnutí o splnění oddlužení a zrušení schváleného oddlužení

Řešení dlužníkovy úpadku formou oddlužení je pro dlužníka vhodným a žádaným způsobem řešení svých finančních problémů, protože při tomto způsobu řešení úpadku, byli-li věřitelé mimo jiné uspokojeni alespoň v zákonem stanoveném minimálním rozsahu, je možné osvobození dlužníka od placení pohledávek, což pro dlužníka znamená po skončení insolvenčního řízení nový život s „čistým štítem“. Nedodrží-li dlužník v průběhu oddlužení uložené povinnosti, může insolvenční soud oddlužení zrušit a prohlásit na majetek dlužníka konkurs, čímž dlužník ztratí přednosti, které skýtá pouze a jenom oddlužení.

8.1. Zrušení schváleného oddlužení

Přestože insolvenční soud schválil oddlužení svým rozhodnutím, nejedná se o konstantní, neměnné rozhodnutí, ba naopak insolvenční soud může i poté, byly-li k tomu dány důvody, schválené oddlužení v průběhu samotné realizace oddlužení zrušit. Vydat rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení může insolvenční soud dokud nevezme na vědomí splnění oddlužení. Dlužník je po celou dobu oddlužení podroben kontrole insolvenčního soudu i insolvenčního správce. Zákonodárce vymezil v ustanovení § 418 insolvenčního zákona situace, obsahující i situace vznikuvší pochybením dlužníka, za kterých může insolvenční soud zrušit schválené oddlužení a současně prohlásit konkursu na majetek dlužníka. Naplnil-li dlužník podmínky pro zrušení oddlužení, má to za následek, že pokračovat (trvat) v oddlužení ztratilo na své opodstatněnosti. Protože zjištěný úpadek dlužníka je třeba v zájmu věřitelů dále řešit, nepřichází z tohoto důvodu v úvahu zastavení insolvenčního řízení, nýbrž se musí úpadek řešit formou konkursu.

Jedním z důvodů zrušení schváleného oddlužení a prohlášení konkursu je, že dlužník neplní podstatné povinnosti schváleného způsobu oddlužení. Zákonodárce nevymezil právní pojem „podstatné neplnění povinností“ v insolvenčním zákonu, čímž toliko insolvenční soud zjišťuje a vymezuje s ohledem na každý konkrétní případ, co je

podstatným neplněním povinností v daném případě myšleno. Za neplnění povinností by se mělo považovat zejména porušení povinností vyspecifikovaných v ustanovení § 412 insolvenčního zákona nebo porušení povinnosti součinnosti dlužníka s insolvenčním správcem při zjišťování majetkové podstaty ve smyslu ustanovení § 210 insolvenčního zákona. Bude záležet na okolnostech daného případu, zda ono porušení povinností dlužníkem bude podstatné či nebude podstatné, pro jehož zjištění se bude muset zkoumat mj. i doba trvání a četnost neplnění povinností dlužníkem. Tento uvedený důvod zrušení schváleného oddlužení se týká obou způsobů oddlužení. Vrchní soud v Praze dovedl jako podstatné porušení povinností dlužníkem v jednom ze svých rozhodnutí skutečnost, že *dlužník na úkor věřitelů uvedených v usnesení o schválení splátkového kalendáře poskytuje plnění dalším věřitelům, je důvodem pro zrušení oddlužení podle § 418 odst. 1 písm. a/ IZ.*²⁶²

Druhý důvod zrušení schváleného oddlužení se týká jen oddlužení plněním splátkového kalendáře. Ukážou-li se v průběhu splátkového kalendáře takové skutečnosti, že nebude možné splnit podstatnou část splátkového kalendáře, nezbyvá, než aby insolvenční soud schválené oddlužení zrušil a prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Bohužel ani v tomto případě insolvenční zákon výslovně neuvádí, co má být považováno za podstatnou část splátkového kalendáře, proto je posouzení a vymezení pojmu - podstatné části - na uvážení insolvenčního soudu. Momentální zhoršení příjmové situace dlužníka, která mu neumožňuje řádně poskytovat plnění v rozsahu potřebném pro celkové řádné splnění, nezakládá aplikaci tohoto důvodu zrušení, lze-li očekávat, že dlužník za určité časové období bude schopen a ochoten zhoršenou situaci zvrátit²⁶³. Na druhou stranu, ztratil-li dlužník své zaměstnání a tím příjem, a přestože dlužník aktivně hledá nové zaměstnání, avšak bezúspěšně, může se tato současná momentálně nepříznivá situace přeměnit ve stav trvalý, což by mělo za následek zrušení oddlužení a prohlášení konkursu²⁶⁴. V neprospěch dlužníka taktéž vyznívá situace, kdy insolvenční soud předběžně posoudil význam popření pohledávky v jeho prospěch, a proto schválil oddlužení, jenže posléze vyjde najevo, že popření pohledávky bylo

²⁶² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.4.2010, sp. zn. KSUL 45 INS 3631/2008, 3 VSPH 111/2010-B.

²⁶³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 8. 2010, sp. zn. KSHK 45 INS 8999/2009, 3 VSPH 535/2010-B nebo Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.2.2011, sp. zn. KSUL 77 INS 7671/2009, 3 VSPH 640/2010-B-35.

²⁶⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2010, sp. zn. KSPH 55 INS 1199/2009, 3 VSPH 607/2010-B.

neúspěšné, čímž s přihlédnutím k této pohledávce již není naplněn znak uspokojení věřitelů v zákonem stanoveném minimálním rozsahu, a z tohoto důvodu insolvenční soud by měl přistoupit ke zrušení schváleného oddlužení ve smyslu tohoto druhého důvodu zrušení schváleného oddlužení.²⁶⁵ Vzhledem ke shora uvedenému, je v moci dlužníka tento důvod zrušení schváleného oddlužení zvrátit majetkem nezahrnutým do majetkové podstaty, který použije na uspokojení pohledávek věřitelů, čímž dlužník dosáhne toho, že z „podstatné části“ splátkového kalendáře učiní přinejmenším „nepodstatnou část“ splátkového kalendáře. Tímto postupem tak dlužník zabrání naplnění okolnosti (tj. „podstatné části“) rozhodné pro zrušení schváleného oddlužení. Současně bych doporučoval aplikovat kombinaci oddlužení plněním splátkovým kalendářem s oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, ukáže-li se v průběhu plnění splátkového kalendáře, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit.

Ve smyslu ustanovení § 412 odst. 1 písm. g) insolvenčního zákona nesmí dlužník na sebe přijímat nové závazky, které by nemohl v době splatnosti splnit. Tato povinnost je pak upřesněna pro účely zrušení schváleného oddlužení tak, že zavinil-li dlužník svým jednáním po schválení oddlužení vznik peněžitého závazku, který je delší 30 dnů po splatnosti, je tato skutečnost, v pořadí již třetí, důvodem pro zrušení schváleného oddlužení. Z toho plyne závěr, že ze strany dlužníka se očekává v průběhu oddlužení zodpovědné jednání a zvážení toho, zda je schopen případně nový závazek řádně a včas splnit či nikoliv. Pro usnadnění posouzení zavinění dlužníka je do insolvenčního zákona vložena vyvratitelná právní domněnka, že dlužník zavinil vznik peněžitého závazku vzniklého po schválení oddlužení, byl-li k vymožení tohoto peněžitého závazku vůči dlužníkovi nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce. Soudím, že vůči dlužníkovi musí být nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce v období 5 let, kdy dlužník plní splátkový kalendář; po uplynutí této doby již tato skutečnost nemůže sloužit jako vyvratitelná právní domněnka.

Poněvadž oddlužení je návrhové řízení, může dlužník svým úkonem vzít návrh na povolení oddlužení zpět. Návrh na povolení oddlužení je dlužník oprávněn vzít zpět do rozhodnutí o schválení oddlužení. Jenže i poté, co bylo schváleno oddlužení, ať už je důvod na straně dlužníka jakýkoliv, může dlužník v průběhu provádění oddlužení

²⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2012, sp. zn. 29 NSCR 22/2012.

plněním splátkového kalendáře navrhnout zrušení schváleného oddlužení a tím transformovat oddlužení v konkurs.

Rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení je rozhodnutím se zásadními následky pro dlužníka. Z tohoto důvodu je v insolvenčním zákoně zakotveno, že rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení lze vydat po předchozím jednání²⁶⁶, ke kterému předvolá insolvenční soud dlužníka, insolvenčního správce, věřitelský výbor a věřitele, který zrušení navrhl. Pouze tyto osoby jsou legitimovány k podání odvolání proti uvedenému rozhodnutí, rozhodnou-li se podat odvolání. Pro upřesnění věci je třeba dále uvést, že rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení může insolvenční soud vydat, vyjma situace, kdy to navrhl dlužník, z moci úřední.

Výčet důvodů rozhodných pro zrušení schváleného oddlužení v ustanovení § 418 insolvenčního zákona není taxativní, neboť jako další důvod zrušení schváleného oddlužení je uváděn nepoctivý záměr dlužníka, řečeno slovy Vrchního soudu v Praze, *I ve stadiu řízení od schválení oddlužení (§ 404 IZ) do jeho splnění (§ 413 IZ) je insolvenční soud oprávněn i bez návrhu zrušit schválené oddlužení podle § 418, vyjde-li v něm najevo dlužníkův nepoctivý záměr ve smyslu § 395 IZ*²⁶⁷.

8.2. Rozhodnutí o splnění oddlužení

V ustanovení § 413 insolvenčního zákona je stanoveno, že *Splnění oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, proti němuž není odvolání přípustné; právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení končí. Současně insolvenční soud rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a zproští insolvenčního správce jeho funkce. K samotnému ukončení oddlužení, bez zřetele ke způsobu oddlužení, je nezbytné rozhodnutí insolvenčního soudu, kterým deklaruje proběhnutí schváleného způsobu oddlužení. Při tomto způsobu oddlužení bylo učiněno za dost, aby věřitelé byli v co nejvyšší míře uspokojeni podle zásad platných v insolvenčním řízení. Proti tomuto rozhodnutí, učiněné ve formě usnesení, není odvolání přípustné. Právní mocí rozhodnutí o splnění oddlužení insolvenční řízení končí.*

²⁶⁶ Srovnej Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9.9.2010, sp. zn. KSCB 28 INS 4750/2008, 2 VSPH 426/2010-B.

²⁶⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.8.2010, sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B.

Každý z obou způsobů oddlužení má však jinou podobu zakončení insolvenčního řízení. V případě oddlužení zpeněžení majetkové podstaty insolvenční řízení končí ve chvíli, kdy bude zcizen veškerý majetek zahrnutý v majetkové podstatě, byla schválena konečná zpráva a vyúčtování správce, po nichž bylo následně vydáno rozvrhového usnesení. Po nabytí právní moci rozvrhového usnesení došlo k proplacení výtěžku zpeněžení jednotlivým věřitelům ve výši stanovené rozvrhovým usnesením, o čemž insolvenční správce podá insolvenčnímu soudu zprávu o splnění rozvrhového usnesení. Za popsané situace lze považovat insolvenční řízení ohledně tohoto způsobu oddlužení za ukončené a splněné a insolvenční soud může přistoupit k vydání rozhodnutí o splnění oddlužení. Kdežto v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře bude insolvenční řízení ukončeno a považováno za splněné po uplynutí zákonem stanoveného 5letého období, nedojde-li k jeho předčasnému ukončení, např. *Oddlužení plněním splátkového kalendáře je splněno již dnem, kdy se nezajištěným věřitelům dostalo plného uspokojení jejich zjištěných nebo pravomocně určených pohledávek*²⁶⁸. Po uplynutí 5letého období vydá insolvenční soud usnesení o splnění oddlužení, kterým vezme na vědomí splnění oddlužení dlužníkem, přičemž v rámci rozhodovací činnosti směřující k vydání tohoto rozhodnutí insolvenční soud, dle mého názoru, nezkoumá splnění jednotlivých podmínek pro schválení oddlužení dlužníka, neboť ty zkoumá až pro účely osvobození pro placení pohledávek. Domnívám se, že jedinou a rozhodnou skutečností pro rozhodnutí o splnění oddlužení je skutečnost o uplynutí zákonem stanoveného 5letého období. S ohledem na den nabytí účinnosti insolvenčního zákona (dne 1.1.2008), lze očekávat splnění oddlužení uplynutím 5letého období prvně v tomto roce, tj. v roce 2013. Teprve tímto rokem poprvé zjistíme z odůvodnění soudních rozhodnutí, jaké skutečnosti insolvenční soudy považují za rozhodné pro vydání rozhodnutí o splnění oddlužení.

Jedním z výroků rozhodnutí o splnění oddlužení bude i výrok o odměně a náhrad hotových výdajů insolvenčního správce²⁶⁹, kterému se vyplácela odměna i náhrady hotových výdajů průběžně každý měsíc ve výši stanovené v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře a současně tímto rozhodnutím insolvenční

²⁶⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.3.2012, sp. zn. KSPA 56 INS 8722/2010, 1 VSPH 341/2012-B-22.

²⁶⁹ Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů.

soud zproští insolvenčního správce jeho funkce. Proti tomuto výroku je odvolání podané dlužníkem přípustné.

9. Osvobození dlužníka od placení pohledávek

Hlavním cílem dlužníka, který se dobrovolně rozhodl podvolit oddlužení, je právě osvobození od placení neuspokojených pohledávek, které přichází až po uplynutí zákonem stanoveného 5letého období, resp. dříve, pokud byly uspokojeny v celém rozsahu veškeré zjištěné či pravomocně určené pohledávky věřitelů, potažmo po zpeněžení majetkové podstaty. Tím se dlužník zbaví podstatné části peněžních závazků. O osvobození od placení pohledávek insolvenční soud rozhodne jedině na základě návrhu dlužníka. Nepodá-li dlužník tento návrh, nemůže očekávat, že insolvenční soud jej osvobodí z moci úřední. Dokud nebude dlužník takto osvobozen, je dlužník povinen uspokojovat nesplacené pohledávky či jejich části věřitelům i nadále po skončení insolvenčního řízení. Vůči dlužníkovi tak mohou být konečně dříve (v průběhu insolvenčního řízení) nařízené výkony rozhodnutí či exekuce provedeny. Insolvenční zákon nedefinuje žádnou lhůtu k podání takového návrhu. Absentuje tak v právní úpravě počátek a konec lhůty k podání návrhu na osvobození od placení pohledávek. Přikláním se k vyslovenému názoru odborné veřejnosti, že počátek lhůty nastává v momentu uplynutí 5letého období a byť konec lhůty není stanoven, podání předmětného návrhu dlužníkem podléhá promlčení v obecné 3leté promlčecí době, čímž je nepřímo tímto způsobem konec lhůty stanoven²⁷⁰. Dlužník by měl vždy bezodkladu podat návrh na osvobození od placení pohledávek k insolvenčnímu soudu, aby časová prodleva, mezi podáním uvedeného návrhu a rozhodnutím o něm, byla co nejkratší. S přihlédnutím k okolnostem daného případu stojí na zvážení, zda současně s návrhem na osvobození od placení pohledávek nepodat i návrh na předběžné opatření, kterým se vykonatelnost předmětných pohledávek odloží do pravomocného rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu na osvobození od placení pohledávek. Pokud jde o uspokojení veškerých zjištěných či pravomocně určených pohledávek věřitelů v průběhu splátkového kalendáře, pak počátek lhůty k podání návrhu na osvobození od placení pohledávek nastává, dle mého názoru, k okamžiku 100% uspokojení všech zjištěných či pravomocně určených pohledávek věřitelů. Podá-li dlužník návrh na osvobození od placení pohledávek k okamžiku, kdy uspokojí věřitele v rozsahu 100%,

²⁷⁰ Kotoučová, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 1041.

rozhodne insolvenční soud o tomto návrhu zpravidla spolu s rozhodnutím o splnění oddlužení, ve kterém bude rozhodnutí o osvobození jedním z jeho výroků.

Pro účely osvobození musí dlužník splnit podmínku, že dostal řádně a včas všem povinnostem podle schváleného způsobu oddlužení. Zaměřím-li se na použitý pojem „splní řádně a včas všechny povinnosti“, pak s touto formulací nesouhlasím z toho důvodu, že bude-li tento pojem vykládán *stricto sensu*, pak jakékoliv sebemenší nepodstatné porušení nedůležité povinnosti dlužníkem by mělo za následek zamítnutí návrhu na osvobození od placení pohledávek. Insolvenční zákon ani nezohledňuje případné zavinění při porušení povinnosti, neboť ne každé porušení povinností musí nutně vycházet pouze ze zaviněného jednání dlužníka. Popsaný postup *stricto sensu* by měl jednoznačně za následek ztrátu motivace dlužníka v průběhu provádění oddlužení plnit nadále své povinnosti, což by bylo kontraproduktivní vzhledem ke smyslu a účelu oddlužení. Za uvedeného stavu spatřuji vydání rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek za legitimní přesto, že došlo ze strany dlužníka k nevýznamnému „klopýtnutí“ při plnění svých povinností, aniž by to reálně ohrozilo naplnění účelu oddlužení, resp. insolvenčního řízení. Mezi další primární požadavky pro účely osvobození bude splnění zákonem stanoveného minimálního 30%, resp. 50% uspokojení pohledávek věřitelů, popř. ve výši, na kterém se dlužník s věřitelem dohodl.

Shledá-li insolvenční soud, že všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení byly řádně a včas splněny, vydá po slyšení dlužníka usnesení, kterým dlužníka osvobodí od placení pohledávek. Je nutno si však uvědomit, že osvobozením dotčené pohledávky nezanikají, ale existují i nadále jako tzv. *naturální obligace*²⁷¹. Osvobození od placení pohledávek se vztahuje:

- Na pohledávky v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny a byly zahrnuty do oddlužení.
- Na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo.
- Na věřitele, kteří své pohledávky nepřihlásili do insolvenčního řízení, ač tak měli učinit.
- Na ručitele a jiné osoby, které mají vůči dlužníku právo postihu vzniklého z plnění, které poskytli věřiteli místo dlužníka.

²⁷¹ Srovnej Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.

Osvobození od placení pohledávek se nedotýká zajištěného věřitele, který nepožádal po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře o zpeněžení majetku sloužícího k zajištění jeho pohledávky, jemuž tak nadále zůstává právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění. Jsem toho názoru s poukazem na usnesení Nejvyššího soudu ze den 30.11.2011, sp. zn. KSPH 39 INS 4718/2009, 29 NSČR 16/2011-P8-23, že osvobození od placení pohledávek se dotýká i pohledávek zajištěných věřitelů v tom rozsahu, ve kterém jejich zajištěná pohledávka nebyla uhrazena z výtěžku zpeněžení zajištění. Pohledávky vyloučené ze způsobu řešení úpadku ve smyslu ustanovení § 170 insolvenčního zákona lze uspokojit až po skončení insolvenčního řízení. Z logiky věci a k přihlídnutí k usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2011, sp. zn. 29 NSČR 16/2011 by dle mého názoru měly být osvobozeny pohledávky věřitelů vzniklé do uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku pro přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení. Sluší se však uvést jiný názor Krajského soudu v Plzni²⁷², který ve svém usnesení určil, že osvobození od placení pohledávek se týká pouze těch pohledávek, které vznikly před rozhodnutím o úpadku, nikoliv do uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku pro přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení. Osvobození se ex lege nevztahuje na peněžité tresty nebo jiné majetkové sankce, které byly dlužníku uloženy v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, a dále na pohledávky na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti, přičemž je lhostejno, o jaký druh odpovědnosti se jedná, zda jde např. o obecnou občanskoprávní odpovědnost nebo odpovědnost pracovněprávní.

Shora uvedené osvobození od placení pohledávek se aplikuje i na řešení úpadku formou oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Zkoumání splnění podmínek dlužníkem v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty by mělo být v podstatě jednodušší a rychlejší, poukážeme-li na fakt, že při tomto způsobu oddlužení není dlužníkovi ukládáno tolik povinností, jako v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Z ustanovení § 415 insolvenčního zákona vyplývá oprávnění insolvenčního soudu po slyšení dlužníka a insolvenčního správce přiznat dlužníku osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém nebyly doposud uspokojeny, přestože nezajištění věřitelé nebyli uspokojeni v zákonem stanoveném minimálním

²⁷² Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 11.10.2012, sp. zn. KSPL 20 INS 13615/2010-B-23.

rozsahu. K tomuto postupu insolvenční soud přistoupí tehdy, pokud to dlužník navrhne a za předpokladu, že dlužník prokáže, že požadované hodnoty plnění nebyly dosaženy v důsledku okolností nezaviněných dlužníkem a zároveň, že hodnota plnění, kterou věřitelé obdrželi, je vyšší, než kolik by tito věřitelé obdrželi v případě konkursu. Dlužník by se měl tedy vyvinut z toho, že nedosažení minimální hranice uspokojení věřitelů nelze přičítat k jeho zavinění, tvrzením o nepříznivé změně na trhu práce, o svém zhoršeném zdravotním stavu, o výrazném snížení výtěžku zpeněžení majetku, apod., a současně musí dlužník prokázat, že vyplacená hodnota plnění věřitelům v rámci splátkového kalendáře je vyšší, než hodnota plnění v rámci konkursu. To dlužník, dle mého názoru, prokáže tím, že zredukovaný soupis majetkové podstaty nechá na své náklady ocenit soudním znalcem, jenž vyhotoví znalecký posudek. Na základě závěrů znaleckého posudku je tak zjištěna hodnota daných aktiv dlužníka v požadovaném čase a místě. Posléze, po přepočtu dle stanoveného poměru uspokojování pohledávek věřitelů, by byla zjištěna i míra uspokojení jednotlivých věřitelů v rámci konkursu, a tak může dlužník učinit vzájemné porovnání uspokojení v oddlužení a v konkursu.

Proti rozhodnutí, kterým insolvenční soud návrh dlužníka na osvobození od placení pohledávek zamítl, se může odvolat pouze dlužník. Kdežto proti rozhodnutí, jímž insolvenční soud přiznal dlužníku osvobození od placení pohledávek, může podat odvolání pouze věřitel, jehož pohledávka nebyla v insolvenčním řízení plně uspokojena.

Bohužel ani po osvobození od placení pohledávek nemá dlužník ještě vyhráno, neboť ustanovení § 417 insolvenčního zákona umožňuje dlužníku odejmout osvobození, jestliže na základě návrhu některé z dotčených věřitelů podaného do 3 let od právní moci rozhodnutí, jímž insolvenční soud přiznal dlužníku osvobození od placení pohledávek, vyjde najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození od placení pohledávek došlo na základě podvodného jednání dlužníka, anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některému ze svých věřitelů. Takovouto námitkou věřitele se insolvenční soud nebude vůbec zabývat, pokud jej mohl dotčený věřitel uplatnit před rozhodnutím o přiznání osvobození dlužníka. V úvahu přicházející procesní obrana dlužníka může spočívat právě v uplatnění tvrzení, že věřitel tuto námitku mohl použít již před rozhodnutím o osvobození. Druhý případ zániku přiznaného osvobození nastává automaticky tehdy, byl-li dlužník do 3 let od právní moci rozhodnutí o přiznání osvobození pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil

schválení nebo provedení oddlužení anebo přiznání osvobození, případně kterým jinak poškodil věřitele. Pro aplikaci tohoto důvodu musí být zejména naplněny podmínky nabytí právní moci trestního rozhodnutí, nikoliv „pouze“ zahájené a pravomocně neskončené trestní řízení, a úmyslné protiprávní jednání dlužníka, nikoliv nedbalostní zavinění. V souladu se zásadou poctivosti, potažmo zásad dobrých mravů insolvenční zákon určuje, že zánik osvobození od placení dotčených pohledávek se týká pouze těch věřitelů, kteří se nijak nepodíleli na nepoctivém, podvodném jednání dlužníka, resp. u věřitelů, kteří se podíleli na nepoctivém, podvodném jednání dlužníka, k žádnému zániku osvobození nedochází, čímž existují jejich pohledávky vůči dlužníkovi nadále v podobě naturálních obligací. Odejmutí osvobození u obou případů se stvrzuje autoritativním rozhodnutím insolvenčního soudu, proti kterému může dlužník podat odvolání.

Po marném uplynutí 3leté lhůty je dlužník definitivně osvobozen od placení dotčených pohledávek.

10. Oddlužení v případě manželů

Insolvenční zákon je koncipován tak, že některé rozhodné otázky jsou dotvářeny judikaturou soudů, což je přínosné s poukazem na to, že není vhodné a praktické podrobovat zákonný předpis kazuistice, neboť životní situace jsou pestré a nepředvídatelné, resp. zevšeobecnování právních předpisů je žádoucí.

V insolvenčním zákoně pokud jde o oddlužení, bohužel nenajdeme institut tzv. společného oddlužení manželů, proto se k vymezení obsahu tohoto institutu zhostily soudy. Zmínku o manželovi nacházíme v ustanovení § 392 insolvenčního zákona, který se týká toho, že při podání návrhu na povolení oddlužení musí druhý manžel tento návrh podepsat a explicitně uvést, že s povolením oddlužení souhlasí. V případě, že manžel návrh nepodepíše a to ani po poučení insolvenčním soudem, insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne, ledaže by dlužník osvědčil, že oddlužením nebude dotčen majetek ve společném jmění manželů nebo rozsah vyživovací povinnosti dlužníka vůči svému manželu a nezaopatřeným dětem. Soudy, zejména Vrchní soud v Praze, se k otázce společného jmění manželů (dále jen „SJM“) konstatovaly, že se rovněž v rámci oddlužení aplikuje ustanovení § 205 insolvenčního zákona, dle kterého náleží do majtkové podstaty i majetek patřící do SJM²⁷³. Proto dlužníkům nezbývá než zahrnovat do majtkové podstaty i majetek ze SJM.

Soudy, již zpravidla insolvenční návrhy spojené s návrhy na povolení oddlužení, které manželé podali k insolvenčnímu soudu zvlášť, spojují ke společnému řízení dle ustanovení § 112 občanského soudního řádu ve spojení s ustanovením § 7 insolvenčního zákona. Důvodem spojení obou insolvenčních řízení je zejména zásada hospodárnosti, neboť spojením řízení se minimalizují náklady, resp. insolvenční správce má nárok na jednu odměnu a jednu náhradu hotových výdajů²⁷⁴, a tak zbývá více peněžních prostředků pro uspokojení pohledávek věřitelů, jakož i se tím zefektivňuje a urychluje činnost insolvenčního soudu. V rámci společného insolvenčního řízení bude jedno rozhodnutí o schválení oddlužení, jeden společný splátkový kalendář, kterým se

²⁷³ Srovnej Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.6.2011, sp. zn. KSLB 76 INS 12605/2010, 3 VSPH 76/2011-A-11.

²⁷⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.1.2011, sp. zn. KSUL 77 INS 5859/2010, 3 VSPH 514/2010-A-13.

budou splácet pohledávky věřitelů obou manželů, přičemž je lhostejno, zda jde o výlučné pohledávky jednoho z manželů či patřící do SJM. Nespojí-li insolvenční soudy insolvenční řízení dlužníka a jeho manžela, je vhodné, aby se dlužník nebo jeho manžel spojení insolvenčních řízení dovolával a podal případný návrh k insolvenčnímu soudu ke spojení obou insolvenčních řízení.

Jiná situace nastává tehdy, pokud insolvenční návrh spolu s návrhem na povolení oddlužení podá toliko jeden z manželů. Jde-li o oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, pak s ohledem na ustanovení § 398 odst. 2 insolvenčního zákona, dle kterého se obdobně postupuje podle ustanovení o zpeněžování majetkové podstaty konkursem, se do majetkové podstaty zahrnuje ve smyslu ustanovení § 205 odst. 3 insolvenčního zákona i majetek patřící do SJM bez ohledu na to, zda jsou jako dlužníci účastní insolvenčního řízení oba manželé. Ovšem jiná situace nastává v momentě oddlužení plněním splátkového kalendáře. Zde nezbyvá než být plně odkázán na judikaturu soudů. Postupem času se utřibily právní názory soudů, jež pochopitelně s největší pravděpodobností nezůstanou neměnné, a na které si dovolím odkázat, viz. níže. Z těchto právních názorů se nyní obecně vychází při řešení této problematiky, s nimiž mimochodem souhlasím a dlužníkům a jejich manželům doporučuji, aby insolvenční návrhy spolu s návrhy na povolení oddlužení podávali současně. Dále doporučuji, aby dlužník s jeho manželkou dali insolvenčnímu soudu na vědomí, že oba podali insolvenční návrhy (domnívám se, že lze podat i jeden insolvenční návrh, v němž budou podepsáni jako navrhovatelé oba manželé coby dlužníci), spolu s návrhy na povolení oddlužení k insolvenčnímu soudu (ty musí každý z manželů vyplnit zvlášť) a z tohoto důvodu navrhnou spojení obou insolvenčních řízení do jednoho řízení. Nebudou-li podány insolvenční návrhy spolu s návrhy na povolení oddlužení současně, pak doporučuji podat druhému manželovi bezodkladu uvedené návrhy. V případě podání insolvenčního návrhu spolu s návrhem na povolení oddlužení pouze jedním z manželů, a podrobení se celému procesu oddlužení s výsledkem osvobození od placení pohledávek s účinkem pouze pro jednoho manžela-dlužníka, by totiž jaksi úspěšně splněné oddlužení a přiznané osvobození jednomu z manželů ztrácelo na své podstatě, neboť tento dlužník může být, byť nepřímo, opět „bit“ za dluhy, od kterých byl osvobozen. Věřitelé mohou totiž požadovat úhradu svých pohledávek po manželovi dlužníka, přičemž k uspokojení těchto pohledávek věřitelů se použije i majetek ze SJM

včetně vyplacených mezd dlužníka osvobozeného od placení pohledávek²⁷⁵. Popřípadě, nepodal-li manžel dlužníka insolvenční návrh, pak dosažení „oddlužení SJM“ a osvobození majetku patřícího do SJM od neuspokojených pohledávek věřitelů, může manžel dlužníka docílit také tím, přestože není jeho účastníkem, že se dobrovolně podrobí oddlužení jak z pohledu plnění povinností, tak z pohledu poskytování plnění k uspokojování pohledávek věřitelů, tedy v obdobném rozsahu, jak je dotčen samotný dlužník, viz. níže.

Jestliže manželé, kteří mají majetek a závazky náležející do SJM (viz § 143 odst. 1 písm. b/ IZ), chtějí svůj úpadek řešit oddlužením, je namístě, aby se toho domáhali oba společně, tedy aby oba podali insolvenční návrh spojený s návrhem na oddlužení. Pak budou oba - v pozici dlužníků - účastníky takto zahájených insolvenčních řízení, kdy po spojení těchto řízení bude společně projednán a posouzen jejich úpadek i navržené (společné) oddlužení. Při schválení společného oddlužení budou oba manželé – dlužníci podrobeni jeho režimu, a dojde-li k řádnému splnění všech jejich povinností podle schváleného způsobu oddlužení (jinak výjimečně za okolností stanovených v § 415 IZ), mohou oba manželé dosáhnout osvobození od placení pohledávek svých věřitelů zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v jakém nebyly v jeho rámci uspokojeny (§ 414 a 416 IZ). Účinek přiznaného osvobození spočívá v tom, že pohledávka v neuhrazeném rozsahu sice nezaniká, po přiznaném osvobození ji však věřitel nemůže po dlužníku úspěšně vymáhat, tj. v soudním či jiném řízení již nelze takovou pohledávku věřiteli přiznat, neboť má povahu pouhé naturální obligace (ve vykonávacím řízení má taková pohledávka stejný režim jako promlčená pohledávka) – viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3509/2010 ze dne 24.11.2010 (R 63/2011).

Takovéhoto výsledku - společného osvobození od zbytku dluhů - samozřejmě nemůže být dosaženo, pokud se bude řešení úpadku oddlužením domáhat jen jeden z manželů a pokud jen tento manžel bude režimu oddlužení podroben a jen on se bude na jeho plnění (bez obdobné spoluúčasti druhého manžela) podílet. Pak může dosáhnout osvobození od zbytku dluhů jen tento manžel – dlužník. To znamená, že dosáhl-li takový dlužník po úspěšném završení splátkového kalendáře přiznání osvobození, pak jeho věřitelé sice vůči němu již nemohou v soudním či jiném řízení úspěšně uplatnit svoji pohledávku (či její neuspokojenou část), na niž se dlužníkově osvobození vztahuje,

²⁷⁵ Srovnej Babušková, J. Oddlužení manželů-aneb co v zákoně nenajdete. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 4, str. 32-33.

mohou ji však uplatnit vůči manželu dlužníka, jestliže šlo o jejich společný závazek (tedy takový, který byli povinni splnit oba, ať již solidárně nebo subsidiárně, např. při ručení jednoho z manželů za závazek druhého). Dosáhne-li věřitel vůči manželu dlužníka přísudku tohoto nároku náležejícího dle § 143 odst. 1 písm. b) ObčZ do SJM, může ho vymáhat nejen z výlučného majetku manžela, ale i z veškerého majetku náležejícího do trvajících SJM tohoto manžela a dlužníka. Stejný postih může vést věřitel i pro přiznanou pohledávku vůči manželu dlužníka, z níž sice byl obligačně zavázán jen tento manžel (a proto se na ni nevztahoval režim dlužníkovy oddlužení, a tedy ani jemu přiznané osvobození), jde však o pohledávku vzniklou za trvání manželství, pro kterou majetek tvořící SJM postihnout lze (viz § 262a odst. 1 OSŘ). SJM může tvořit jen majetek již nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství (viz § 143 odst. 1 písm. a/ ObčZ), soudní praxe dovozuje, že mzdový (platový) nárok manžela povinného součástí SJM není. Naproti tomu vyplacená mzda nebo plat již je součástí SJM a podle okolností ji lze postihnout např. při výkonu rozhodnutí prodejem movité věci (soupisem peněz v hotovosti) anebo typicky příkázáním jiných majetkových práv podle § 320 OSŘ, jestliže by již šlo o vyplacenou mzdu či plat, který má manžel povinného uložený na účtu u banky.

Lze shrnout, že při postupu, kdy režimu oddlužení plněním splátkového kalendáře je podroben jen jeden z manželů, a druhý manžel – na jeho plnění se nepodílející – tudíž osvobození dosáhnout nemůže, nastane po přiznání osvobození dlužníku situace, kdy „SJM oddluženo nebude“, tj. kdy i po úspěšném završení procesu oddlužení ve vztahu k manželu – dlužníku budou nadále vůči jeho manželu uplatnitelné též dosavadní závazky (jejich případný zbytek) tvořící SJM, z nichž byl zavázán jen tento manžel nebo společně s dlužníkem, a kdy tyto závazky budou v případě jejich přísudku vůči manželu z majetku SJM vymožitelné (samozřejmě se zmíněným omezením vylučujícím postih mzdy nebo jiných příjmů dlužníka).²⁷⁶

Pokud manžel dlužníka nepodal insolvenční návrh spolu s návrhem na povolení oddlužení, může přesto dojít k „oddlužení jejich SJM“ a tím docílit osvobození od neuspokojených závazků náležejících do SJM, jestliže dlužníkův manžel bude poskytovat po dobu trvání splátkového kalendáře plnění v obdobném rozsahu, v jakém jsou postiženy příjmy dlužníka, a podrobí se tomuto oddlužení i co do plnění ostatních

²⁷⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.9.2011 sp. zn. KSHK 34 INS 9061/2009, 3 VSPH 813/2011-B-37.

povinností, k nimž je jinak zavázán jen dlužník coby jeho manžel. Tento názor vyplývá z rozhodnutí soudu, ve kterém se praví, *Jestliže dlužníkův manžel sám insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení nepodal, mohou oba manželé po splnění splátkového kalendáře dosáhnout „oddlužení jejich SJM“, tj. dosáhnout (při splnění ostatních zákonných podmínek - § 414 a násl. IZ) osvobození také od placení zbytku těch závazků náležejících do SJM, z nichž je obligačně zavázán jen manžel dlužníka, toliko za předpokladu, že dlužníkův manžel bude poskytovat po dobu trvání splátkového kalendáře plnění v obdobném rozsahu, v jakém jsou postiženy příjmy dlužníka, a podrobí se tomuto oddlužení i co do plnění ostatních povinností, k nimž je jinak zavázán jen dlužník. Připravenost k takovéto spoluúčasti na procesu oddlužení navrženého ve formě splátkového kalendáře vyjádří dlužníkův manžel, který sám insolvenční řízení nezahájil, souhlasem s dlužníkovým oddlužením a spolupodpisem jeho návrhu na povolení takového oddlužení ve smyslu § 392 odst. 3 věty druhé IZ. Tím dají oba najevo, že navrženým oddlužením bude dotčen majetek z jejich SJM – v budoucnu vyplacené příjmy dlužníka a jeho manžela, jež hodlá na plnění splátkového kalendáře v příslušném rozsahu odevzdávat.*²⁷⁷

Avšak i v průběhu společného oddlužování plněním splátkového kalendáře manželů mohou nastat komplikace, např. dojde-li k zániku manželství rozvodem. Bohužel právní úprava při nastání této situace chybí, tudíž to budou opět insolvenční soudy, které ve svých rozhodnutích nastíní, jak za této situace pokračovat, zda spojené řízení rozdělit či zda a jak se rozdělí aktiva a pasiva dříve náležející do SJM.

Mám za to, s ohledem na shora uvedené judikáty, že v případě, kdy dojde ke spojení insolvenčních řízení dlužníka a jeho manžela v jedno společné insolvenční řízení, postačuje pro naplnění podmínky minimálního zákonem stanoveného rozsahu uspokojení pohledávek věřitelů uspokojení toliko v rozsahu 30% pro oba (tj. dlužníka a jeho manžela) dohromady, nikoliv ve výši 60% jako součet daného minima dvou osob (dlužníka a jeho manžela).

Nebojím se říci, že tato problematika společného oddlužení manželů se neustále vytváří a dotváří. De lege ferenda bych navrhoval, aby zákonodárce zakotvil do insolvenčního zákona institut společného oddlužení manželů na základě společného

²⁷⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.6.2011, sp. zn. KSLB 76 INS 12605/2010, 3 VSPH 76/2011-A-11.

návrhu na povolení oddlužení. Navíc, za stávající situace insolvenční soudy svými rozhodnutími právo nedotváří, nýbrž vytváří, což je výsostné právo parlamentu.

11. Závěr

Přestože insolvenční zákon funguje více než 5 let, jsem nucen konstatovat, že počet kvalitních a komplexních publikací z oblasti insolvence je poskrovnu. Jedna z výjimek je komentářová literatura Kotoučová, J. a kol.: *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Čerpal jsem nejen ze samotného zákona a komentářové literatury, ale i z jiných zdrojů, zejména z rozhodnutí Nejvyššího soudu a obecných soudů, které nabývají na významu a náležitým způsobem dotváří insolvenční právo, a dále z odborných časopisů a periodik, jakož i z internetu.

Pokusil jsem se směřovat obsah této práce ke stanovenému cíli, tj. zanalyzovat a popsat způsoby řešení nepříznivé finanční situace, nebo-li platební neschopnosti dlužníka – fyzické osoby nepodnikatele, jehož platební neschopnost naplňuje znaky úpadku nebo hrozícího úpadku v rámci insolvenčního zákona, tj. řešení úpadku formou oddlužení coby sanace dlužnickových dluhů, nebo v mezích konkursu. Předně bylo mou snahou vymezit úpadek, popř. hrozící úpadek dlužníka *de lege lata* a dále blížeji přiblížit řešení dlužníkovy úpadku jednak formou oddlužení, jednak formou konkursu z pohledu dlužníka fyzické osoby - nepodnikatele. Ssnahou tedy bylo nastínit nástrahy, překážky či potřeby číhající na dlužníka v insolvenčním řízení, jakož i úkony, postupy nebo možnosti, které by měl dlužník provést od zahájení insolvenčního řízení až do jeho skončení. Dovolím-li si hodnotit sám sebe, mám za to, že jsem zadaný cíl rigorózní práce naplnil.

Pozitivum insolvenčního zákona shledávám ve snaze urychlit insolvenční řízení, ke kterému rovněž dochází díky veřejně a zdarma přístupnému insolvenčnímu rejstříku. Negativem „nově“ přijaté právní úpravy (myslím tím insolvenčního zákona) je absence relevantní judikatury soudů (zejména Nejvyššího soudu), což ale nastává vždy, když je přijata nová právní úprava. Nicméně toto vakuum je zčásti zaplněno dosavadní judikaturou soudů vydaných ve spojení se zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, kterou lze i pro tuto novou právní úpravu zčásti použít a dále se domnívám, že soudy včetně Nejvyššího soudu adekvátně a průběžně svými rozhodnutími doplňují insolvenční právo a eliminují vyvztanuvší právní problémy týkajících se aplikací a výkladů insolvenčního zákona.

Bezpochyby lze najít v insolvenčním zákoně sporná ustanovení, např. ustanovení § 269 odst. 2 nebo § 285 odst. 2, 3 insolvenčního zákona, nebo zákonnou mezeru

spočívající v absenci ustanovení o účincích oddlužení a osvobození od placení pohledávek na manžela dlužníka, který není účastníkem daného insolvenčního řízení. Dle mého názoru se však obecné soudy zhostily náležitým způsobem výkladu a doutváření právní normy směřující k odstranění této mezery v zákoně. Lze očekávat, že následující judikatura soudů dále odstraní i ostatní zásadní výkladové nejasnosti některých ustanovení insolvenčního zákona.

V rámci vyhledávání judikatury Nejvyššího soudu mě dále nemile překvapil relativně vysoký počet odmítnutých dovolání z důvodu absence právního zástupce dovolatele (zpravidla dlužníka-fyzické osoby nepodnikatele) v řízení před Nejvyšším soudem, přičemž tato zhojitelná vada nebyla odstraněna dovolatelem ani po jeho řádném poučení²⁷⁸. To mj. svědčí o nízkém právním povědomí lidí o procesních pravidlech platných v řízení před Nejvyšším soudem.

Mým úmyslem bylo taktéž v této práci hlavně poukázat a prakticky využít judikaturu soudů, která má v oblasti insolvenčního práva nezastupitelné místo.

Dlužník by měl v rámci insolvenčního řízení, ať je či není insolvenčním navrhovatelem, být obezřetný a odpovědný, vyvíjet potřebnou aktivitu a součinnost s cílem buď dosáhnout řešení úpadku oddlužením a tak posléze dosáhnout osvobození od placení pohledávek, nebo odvrátit podaný insolvenční návrh věřitele. Insolvenční zákon rozhodné a účinné prostředky k osvobození od placení pohledávek či odvrácení věřitelského insolvenčního návrhu dlužníku dává a je jen na dlužníkovi, jak se toho zhostí.

Insolvenční zákon tak adekvátně zabezpečuje majetkové uspořádání za účelem co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení věřitelů dlužníka, a v případě oddlužení se dostává do popředí i sociální prvek ve prospěch dlužníka umožňující mu začít nový život s „čistým štítem“.

²⁷⁸ Srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.9.2010, sp. zn. 29 NSCR 14/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2010, sp. zn. 29 NSCR 40/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.9.2010, sp. zn. 29 NSCR 34/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.9.2010, sp. zn. 29 NSCR 37/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.4.2012, sp.zn. 29 NSCR 27/2012, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3.3.2011, sp. zn. 29 NSCR 5/2011.

12. Resumé (Summary)

The Czech society has closed in a western way of living. A lot of natural persons are insolvent and unable to pay their debts. Then they have to solve their insolvency within insolvency law. It is very current theme on today's.

The doctoral thesis is focused on the issue of insolvency law which is presented by Act No. 182/2006 Coll. on Bankruptcy and its Resolution (Insolvency Act), published 30. 3. 2006, which came into force 1. 1. 2008.

The Insolvency Act is relatively new law enactment, which has brought in our law an innovation - introduced completely new manners of bankruptcy resolution, i.e. restructuring and discharge from debt of natural person. The discharge from debt is an option for natural persons, who are unable to repay mature liabilities and to repay debts in any other way than by liquidation bankruptcy. The discharge from debt may be implemented by liquidation of assets or by repayment according to a repayment plan. In the end of the insolvency procedure debtors may be free of the rest of their debts.

The general aim of the thesis is to describe the bankruptcy of natural persons, the discharge from debt of natural persons and concerning issues, to analyze methods of its solutions and refer to deficiencies in our legal regulation. In the thesis the author suggests possible solutions *de lege ferenda* or criticizes some legal regulations, which means the author defines positive and negative aspects of insolvency and is trying to give recommendations for the process of debt relief which may be helpful for debtors. This doctoral thesis is determined only for natural persons who are not entrepreneurs.

In the first fifth chapters I briefly describe historical progress of insolvency law in our countries, then I deals with topical information about the insolvency proceedings, basic terms of insolvency law, the reasons, purposes, principles the insolvency proceedings and insolvency court rulling, e.g. adjudication order or other rulling about rejection, disapproval or discontinuance of proceedings.

Other chapters are the fundamental parts of the work, in which are clously analyzed two methods of solving bankruptcy - the classic bankruptcy and the discharge from debts meaning liquidation of assets or by repayment according to a repayment plan.

In thesis I am trying to give recommendations for debtors and point some improper legal regulations. The insolvency Act can be considered as a modern rule of law giving to debtors functional methods to solve their financial difficulties. There are still some unsolved problems but judicial decisions are able to complete insolvency law for practical purposes in the next few years.

13. Seznam použité literatury

Monografie

- KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010. s 1100.
- KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DAMAN, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství ASPI, 2008. s. 904.
- LANDA, M. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: Nakladatelství KEY Publishing, 2009. s. 426.
- MARŠÍNOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Leges, 2011. s. 793.
- MARŠÍNOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitel: příručka zejména pro neprávnický*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde Praha, 2009. s 348.
- SCHELLEOVÁ, I. *Základy insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2008. s. 322.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo: komentář*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. s. 1550.
- SCHELLEOVÁ, I. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava: Nakladatelství KEY Publishing, 2007. s. 94.
- KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno : Nakladatelství Rašínova vysoká škola, s. r. o., 2008. 298 s.
- ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon. Poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované vyd. Praha : Nakladatelství Linde Praha, a. s., 2008. 796 s.
- HENDRYCH, D. a kolektiv. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 1459.
- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád : I, II Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 3392.

Odborná periodika

- Havel, B. Oddlužení - zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*, 2007, č. 2, str. 50.
- Ševčík, D., Šebesta, J. Majetková podstata a její zpeněžení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 33-35.
- Řeháček, O., Vrba, M. Pohledávky neuspokojované v insolvenčním řízení. *Právní rozhledy*, 2013, č. 3, str. 77.
- Barbora Tušilová, Jan Vavřina. Problémy právní úpravy vztahu exekuce a insolvenčního řízení. *Právní rozhledy*, 2012, č. 3, str. 100
- Řeháček, O. Úpadek a jeho osvědčení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 19-21.
- Řeháček, O. Odvrácení úpadku platebně neschopného dlužníka po podání insolvenčního návrhu. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1-2, str. 27-28.
- Mlejnková, I. Insolvenční řízení v soudní judikatuře III. - záloha na náklady insolvenčního řízení. *Obchodní právo*, 2011, č. 9, str. 19-35
- Himmatová, H.: Odmítnutí insolvenčního návrhu-jak tomu zabránit? *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 17-19.
- Dörfl, L. Insolvenční zákon a jeho aplikace v soudní praxi. *Soudce*, 2011, č. 1, str. 11-16.
- Marešová, M.:Pohledávky dlužníka za třetími osobami. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 36-37.
- DVOŘÁK, T. Společné jmění manželů a insolvenční zákon. *Právní fórum*. 2010, roč. 7, č. 2, str. 56-64.
- Skřivánková, K.. Krátký exkurz do německého insolvenčního práva. *Konkurzní noviny*, 2010, č. 24-25, str. 12.
- Kavan, P. Dlužník, který není podnikatelem – peripetie výkladu jednoho sousloví. *Právní rozhledy*, 2012, č. 21, s. 733.
- Krhut, R.: Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 42-43.
- Horová, H., Somol, K.. Postavení zajištěných věřitelů v insolvenčním řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, str. 24-26.
- Babušková, J. Oddlužení manželů-aneb co v zákoně nenajdete. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 4, str. 32-33.

Právní předpisy

- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení
- Důvodová zpráva k zákonu č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Důvodová zpráva k zákonu č. 334/2012 Sb. kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Soudní rozhodnutí

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.6.2010, sp. zn. MSPH 95 INS 9162/2009, 2 VSPH 274/2010-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.11.2008, sp. zn. KSHK 40 INS 2900/2008, 1 VSPH 165/2008-A
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.1.2012, sp. zn. MSPH 91 INS 4684/2011, 29 NSČR 52/2011-A-64
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7.10.2008, sp. zn. MSPH 59 INS 2768/2008, 2 VSPH 141/2008-A-18
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2011, sp. zn. 29 NSČR 16/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 38/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 NSČR 17/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 38/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2010, sp. zn. 29 NSČR 10/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2011, sp. zn. 29 NSCR 36/2009
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20.1.2009, sp. zn. KSOS 39 INS 1364/2008, 1 VSOL 175/2008-B
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2011, sp. zn. 29 NSCR 35/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7.6.2010, sp. zn. MSPH 91 INS 2145/2009, 1 VSPH 424/2010-B
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.7.2008 sp. zn. KSUL 45 INS 442/2008, 1 VSPH 101/2008-P57
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.4.2008, sp. zn. KSHK 41 INS 128/2008, 1 VSPH 8/2008-P
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2012, sp. zn. 29 NSČR 63/2012
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8.10.2008 sp. zn. KSCB 27 INS 1466/2008, 1 VSPH 180/2008-P51
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7.9.2011, sp. zn. 76 ICm 1776/2010, 103 VSPH 124/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 9. 2012, KSPL 56 INS 9126/2012 sp. zn. 1 VSPH 1159/2012.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.12.2009, sp. zn. 15 Cmo 238/2009

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2012, sp. zn. 29 ICdo 1/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.8.2010, sp. zn. KSHK 45 INS 154/2010, 1 VSPH 631/2010-B
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.10.2011, sp. zn. KSHK 34 INS 2281/2010, 3 VSPH 1063/2011-B-26
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.1.2012, sp. zn. KSUL 77 INS 2422/2011, 3 VSPH 1241/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.9.2011 sp. zn. KSHK 34 INS 9061/2009, 3 VSPH 813/2011-B-37
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.6.2011, sp. zn. KSLB 76 INS 12605/2010, 3 VSPH 76/2011-A-11
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 1219/2012, ze dne 28.11.2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.9.2010, sp. zn. 29 NSCR 14/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2010, sp. zn. 29 NSCR 40/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.9.2010, sp. zn. 29 NSCR 34/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.9.2010, sp. zn. 29 NSCR 37/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.4.2012, sp.zn. 29 NSCR 27/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3.3.2011, sp. zn. 29 NSCR 5/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.5.2012, sp. zn. KSUL 77 INS 242/2010, 2 VSPH 195/2012-B-55
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.4.2010, sp. zn. KSUL 45 INS 3631/2008, 3 VSPH 111/2010-B.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 8. 2010, sp. zn. KSHK 45 INS 8999/2009, 3 VSPH 535/2010-B
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.2.2011, sp. zn. KSUL 77 INS 7671/2009, 3 VSPH 640/2010-B-35
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2010, sp. zn. KSPH 55 INS 1199/2009, 3 VSPH 607/2010-B
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2012, sp. zn. 29 NSCR 22/2012

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9.9.2010, sp. zn. KSCB 28 INS 4750/2008, 2 VSPH 426/2010-B
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.8.2010, sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.3.2012, sp. zn. KSPA 56 INS 8722/2010, 1 VSPH 341/2012-B-22
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 11.10.2012, sp. zn. KSPL 20 INS 13615/2010-B-23
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.6.2011, sp. zn. MSPH 76 INS 2762/2011, 3 VSPH 436/2011-A-38
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.12.2011, sp. zn. KSHK 40 INS 18522/2011, 3 VSPH 1389/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.6.2009, sp. zn. KSHK 40 INS 2342/2009, 1 VSPH 300/2009-A
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2011, sp. zn. MSPH 59 INS 13320/2010, 29 NSČR 51/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.10.2008, sp. zn. KSBR 46 INS 1162/2008, 1 VSOL 121/2008-A-105
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.5.2009, sp. zn. KSHK 41 INS 4227/2008, 1 VSPH 73/2009-P26
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24.8.2011, sp. zn. KSCB 28 INS 2458/2011, 3 VSPH 695/2011-A-32
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 6. 2011, sp. zn. 36 Co 13/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.6.2011, sp. zn. MSPH 88 INS 15715/2010, 2 VSPH 526/2011-A-70
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.3.2009 sp. zn. MSPH 94 INS 3504/2008, 2 VSPH 87/2009-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.9.2011, sp. zn. 38 ICM 1348/2010, 102 VSPH 90/2011-44
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.10.2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.1.2012, sp. zn. 76 INS 3014/2011, 3 VSPH 1388/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2011, sp. zn. 29 NSČR 23/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008-A
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2009, sp. zn. 29 NSČR 7/2008-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.9.2012, sp. zn. MSPH 91 INS 14841/2012, 1 VSPH 1245/2012-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.11.2008, sp. zn. MSPH 79 INS 4386/2008, 2 VSPH 274/2008-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.4.2011, sp. zn. MSPH 60 INS 628/2011, 2 VSPH 313/2011-A-156
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.1.2009 sp. zn. KSPL 27 INS 4492/2008, 1 VSPH 322/2008-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28.5.2010 sp. zn. KSHK 40 INS 8832/2009, 2 VSPH 396/2010-P35
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.7.2008, sp. zn. KSBR 39 INS 1564/2008, 1 VSOL 72/2008-A-22
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sen. zn. 29 NSCR 13/2009
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.1.2010, sp. zn. KSHK 45 INS 5103/2009, 1 VSPH 517/2009-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 2010 sp. zn. KSUL 70 INS 6396/2009, 1 VSPH 697/2009-A
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8.7.2010, sp. zn. KSPH 55 INS 4089/2009, 29 NSČR 12/2010-A-29
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.3.2009 sp. zn. KSUL 44 INS 1893/2009, 1 VSPH 90/2009-A , Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.3.2009 sp. zn. KSHK 40 INS 4891/2009, 1 VSPH 699/2009-A
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29.7.2009, sp. zn. KSBR 32 INS 656/2009, 3 VSOL 217/2009-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8.10.2008, sp. zn. KSHK 45 INS 2986/2008, 1 VSPH 174/2008-A 1 VSPH 187/2008-A

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.11.2010, sp. zn. KSPL 54 INS 1220/2010, 3 VSPH 565/2010-A-22
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.9.2008 sp. zn. KSBR 40 INS 2487/2008, 2 VSOL 119/2008-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.3.2011, sp. zn. KSPH 37 INS 9533/2010, 3 VSPH 1159/2010-A-14
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.5.2009, sp. zn. KSUL 44 INS 3837/2008, 1 VSPH 58/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.5.2010, sp. zn. 29 NSČR 22/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2011, sp. zn. 29 NSČR 23/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.3.2008 sp. zn. KSPL 20 INS 437/2008, 1 VSPH 5/2008-A
- Usnesení Vrchního soudu Praha ze dne 22.10.2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.8.2008 sp. zn. KSBR 37 INS 497/2008 29 NSČR 3/2008 – A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9.9.2011 sp. zn. KSPH 41 INS 14739/2010, 3 VSPH 574/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2012, sp. zn. 29 NSCR 42/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23.9.2009, sp. zn. KSBR 32 INS 4255/2009, 3 VSOL 283/2009-A-11
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23.9.2010, sp. zn. KSOS 39 INS 8614/2009, 2 VSOL 336/2010-B-14
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4.9.2008 sp. zn. KSBR 38 INS 735/2008, 29 NSČR 4/2008-P11
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.5.2009 sp. zn. KSPA 48 INS 561/2009, 1 VSPH 211/2009-P8
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 12. 2009 sp. zn. KSPH 39 INS 1527/2009, 2 VSPH 474/2009-B
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 12. 2009 sp. zn. KSPH 39 INS 1527/2009, 2 VSPH 474/2009-B

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9.11.2011, sp. zn. KSUL 45 INS 8108/2011, 1VSPH 1309/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.3.2011, sp. zn. 29 NSČR 12/2011-B-393
- Nález Ústavního soudu ze dne 10.7.2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2011, sp. zn. 29 NSČR 16/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2008, sp. zn. 29 Odo 1110/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3084/2007
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23.2.2012, sp. zn. 36 ICm 1217/2011, 101 VSPH 5/2012
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5.6.2012, sp. zn. 8 Cmo 213/2011-50
- Nález Ústavního soudu ze dne 8.10.2012, sp. zn. IV. ÚS 235/12
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22.2.2011 sp. zn. 1 Cmo 23/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.3.2011, sp. zn. 69 ICm 729/2010, 102 VSPH 15/2011
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30.1.2012, sp. zn. 19Co 611/2011-53
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2007, sp. zn. 22 Cdo 1725/2006
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.6.2011 sp. zn. 57 ICm 419/2010, 103 VSPH 39/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.10.2011, sp. zn. 44 ICm 1902/2010, 102 VSPH 111/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.3.2011, sp. zn. MSPH 91 INS 2725/2009, 3 VSPH 133/2011-B-39
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.5.2009, sp. zn. KSUL 45 INS 1285/2008, 1 VSPH 42/2009
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27.10.2010, sp. zn. KSOS 33 INS 1547/2008, 2 VSOL 215/2010-B
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.8.2012, sp. zn. 29 Cdo 2315/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2012, sp. zn. 29 NSCR 70/2012
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13.3.2008, sp. zn. KSPL 29 INS 252/2008, 1 VSPH 3/2008-A

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.12.2008, sp. zn. KSUL 70 INS 3940/2008, 1 VSPH 273/2008-A
- Usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 21.4.2009, sp. zn. 29 NSČR 3/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 23.2.2011, sp. zn. 29 NSČR 9/2009
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.4.2009, sp. zn. KSBP 37 INS 740/2009, 2 VSOL 117/2009-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.11.2011, sp. zn. KSPH 39 INS 4221/2008, 2 VSPH 86/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2011, sp. zn. 29 NSCR 20/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2012, sp. zn. 29 NSCR 39/2012
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.3.2010, sp. zn. KSLB 76 INS 2547/2009, 1 VSPH 738/2009-B
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.9.2010, sp. zn. KSOS 39 INS 8614/2009, 2 VSOL 336/2010-B-14
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.10.2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. října 2011, č. j. KSBP 40 INS 6931/2011, 3 VSOL 506/2011-B-34
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12.6.2008, sp. zn. KSBP 32 INS 850/2008 3 VSOL 55/2008-A-17
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.10.2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2012, sp. zn. 29 NSCR 46/2012
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21.10.2010, sp. zn. KSPL 27 INS 3123/2010, 3VSPH 833/2010-A
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.12.2009, sp. zn. KSPL 54 INS 4966/2009, 1 VSPH 669/2009-A
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26.1.2012, sp. zn. KSBP 26 INS 11055/2011, 2 VSOL 811/2011-A-17
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2009-B-65

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18.12.2008, sp. zn. KSBR 40 INS 3720/2008, 2 VSOL 181/2008-A-14
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.1.2012, sp. zn. KSPA 56 INS 4902/2011, 3 VSPH 1352/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2009-B-65
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17.5.2010, sp. zn. KSBR 37 INS 680/2010, 2 VSOL 135/2010-A-19
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24.6.2010, sp. zn. KSBR 37 INS 2460/2010, 2 VSOL 184/2010-A
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sp. zn. 29 NSCR 32/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu z 29.9.2010, sp. zn. 29 NSČR 6/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.11.2011, sp. zn. KSPL 29 INS 4197/2011, 2 VSPH 1229/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.4.2011, sp. zn. KSPH 36 INS 11095/2010, 2 VSPH 398/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu z 29.9.2010, sp. zn. 29 NSČR 6/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2.1.2012, sp. zn. MSPH 78 INS 7630/2011, 1 VSPH 1513/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.12.2012, sp. zn. KSUL 44 INS 21967/2012, 1 VSPH 1683/2012
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.2.2012, sp. zn. KSUL 70 INS 11081/2010, 3 VSPH 1053/2011-B-31
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 26.11.2012, sp.zn. KSOS 25 INS 8299/2012, 2 VSOL 752/2012-B-9
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 23.9.2009, sp. zn. 25Co 309/2009
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.8.2010, sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28.2.2012, sp. zn. KSPL 20 INS 3876/2010, 1 VSPH 175/2012-B-30
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 10.7.2012, sp. zn. KSBR 38 INS 2153/2012, 1VSOL 401/2012-A-14

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.11.2012, sp. zn. KSPH 39 INS 14325/2011, 3 VSPH 450/2012-B-24
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2010, sp. zn. KSPH 55 INS 1199/2009, 3 VSPH 607/2010-B
- Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21.1.2009, sp. zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9.3.2012, sp. zn. KSUL 77 INS 14215/2010, 3 VSPH 34/2012-B-32
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.6.2011, sp. zn. KSLB 76 INS 12605/2010, 3 VSPH 76/2011-A-11
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.1.2011, sp. zn. KSUL 77 INS 5859/2010, 3 VSPH 514/2010-A-13

Ostatní prameny

- Vachel, V. Až 90 procent dlužníků se při první upomínce vymlouvá. *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 22.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/az-90-procent-dluzniku-se-pri-prvni-upomince-vymlouva>
- Hůle, D. Kolik lidí je ještě schopno se oddlužit? *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 22.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/kolik-lidi-je-jeste-schopno-se-oddruzit>.
- *Ministerstvo spravedlnosti ČR : insolvenční zákon* [online]. Dostupné na <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>
- *Plnění peněžité, nepeněžité* [on-line]. [cit. 22.1.2013]. Dostupné na http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&refresh=yes&levelid=OC_277.HTM
- Páchl, L. Zahltí soudy žádosti dlužníků o vyškrtnutí z rejstříku? *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 22.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/zahlti-soudy-zadosti-dluzniku-o-vyskrtnuti-z-rejstriku>
- Urbanová, D. *Oddlužení nebo osobní bankrot* [on-line]. [cit. 23.2.2013]. Dostupné na <http://www.avocate.cz/aktuality/8/oddluzeni-nebo-osobni-bankrot>

- Kaplan, D., Šerá, M. *Několik poznámek k oddlužení z hlediska zajištěného věřitele* [on-line]. [cit. 23.2.2013]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-poznamek-k-oddluzeni-z-hlediska-zajisteneho-veritele-80725.html>
- *Ministerstvo spravedlnosti ČR : insolvenční zákon* [online]. [cit. 11.2.2013]. Dostupné na <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/vykladova-stanoviska-expertni-skupiny/vykladove-stanovisko-1.html>
- K neúčinnosti právních úkonů dle § 111 insolvenčního zákona. *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 23.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/k-neucinnosti-pravnich-ukonu-dle-ss-111-insolvencniho-zakona>
- *Ministerstvo spravedlnosti ČR : insolvenční zákon* [online]. [cit. 23.2.2013]. Dostupné na http://insolvencni-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_rok_2012.pdf
- Krhút, R. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 22.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/insolvencni-poradna-29>
- *Ministerstvo spravedlnosti ČR : insolvenční zákon* [online]. [cit. 3.2.2013]. Dostupné na <http://insolvencni-zakon.justice.cz/kalkukator-splatek.html>
- *Ministerstvo spravedlnosti ČR : insolvenční zákon* [online]. [cit. 16.2.2013]. Dostupné na <http://insolvencni-zakon.justice.cz/kalkukator-splatek.html>
- Krhút, R. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 22.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/insolvencni-poradna-34>
- Maršíková, J. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny* [on-line]. [cit. 16.2.2013]. Dostupné na <http://konkursni-noviny.cz/clanek/insolvencni-poradna-28>

14. Klíčová slova

V českém jazyce:

Oddlužení, konkurs, insolvenční právo.

V anglickém jazyce:

The discharge from debt, bankruptcy, insolvency law.